

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ

Πανελλήνιος Σύλλογος
Θεματικού Φιλοτελισμού & Νεότητας

Τριμηνιαίο φιλοτελικό & πολιτιστικό περιοδικό

Έτος 16^ο, Αρ. 61. Ιανουάριος - Μάρτιος 2015

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ

Τριμηνιαία Περιοδική Έκδοση, Έτος 16^ο, Τεύχος 61^ο, Ιανουάριος-Μάρτιος 2015
Ιδιοκτήτης: ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ

Εκδότης-Διευθυντής: Π.Λεούσης.

Συντακτική Επιτροπή: Π.Λεούσης, Π.Καγκελάρης, Θ. Απέργης

Αγίου Δημητρίου 12, 14452 Μεταμόρφωση. Τηλ. 210 2825134, e-mail: p_leoussis@hotmail.com

www.thematic-philatelist.gr

Υπεύθυνος τυπογραφείου: "NO+ADO", Κυριάκος Αλεξίου & Σια ΕΕ
Διανέμεται δωρεάν στα μέλη. Ετήσια Συνδρομή € 15. Εγγραφή € 5.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

CONTENTS

Γράμμα του προέδρου	1	Editorial	1
Η γέννηση του κινηματογράφου ...		The birth of cinema	
...και η χολιγουντιανή του καταξίωση	2	...and its worthiness in Hollywood	2
Ολυμπιακές διοργανώσεις πριν το 1896	14	Olympic Competitions before 1896	14
Ο σκύλος Χάσκι	18	The dog Husky	18
Τα αβγά Φαμπερζέ	20	The Fabergé eggs	20
Αναδρομή στις Ελληνικές Φιλοτελικές Εκθέσεις	22	History of the Hellenic philatelic exhibitions	22
Οι αποξυόμενοι!	25	The apoxyomenoi!	25
Τζον Τζέιμς Οντιμπόν,		John James Audubon,	
...ο άνθρωπος που ζωγράφιζε πουλιά	26	...the man who painted birds	26
Η μπαλαλαίκα	28	The balalaika	28
Τιμή σε Σλοβάκο θεματικό	29	Honor to a Slovakian thematic	29
Τζον Α. Ρέμπλιγκ, ένας σπουδαίος γεφυροποιός ..	30	John Augustus Roebling, a great bridge engineer .	30
Ένα εθνικοσοσιαλιστικό ψηφοδέλτιο!	31	A National Socialist ballot!	31
Ανοιχτή Επιστολή:		Open letter:	
Κείμενα φιλοτελικών πληροφοριών	32	Philatelic informations' texts	32
«Εβίτα» Περόν	34	"Evita" Peron	34
Το μπλου τζιν παντελόνι	35	Blue jeans	35
Δικά μας και δικά σας νέα	36	Philatelic news	38
Η γιορτή της βασιλόπιτας του 2015	37	Our New Year cake feast	37
"Ο Πλατέρο και εγώ"	38	"Platero and I"	38
Αχ! Αυτό το πλάνο.....	39	Thematic plans	39
Ο πάπυρος του Έμπερς	40	The Ebers Papyrus	40
Σπανιότητες εκ ...πλαστών! ..	41	Rarities from ...fakes!	41
Νέες εκδόσεις Ελλάδας - Κύπρου	42	New issues of Greece and Cyprus	42

Εικόνα εξωφύλλου: Γραμματόσημα από το άρθρο "Γέννηση του κινηματογράφου..."

THE THEMATIC PHILATELIST

Quarterly Journal. Year 16th. No 61, January-Mars 2015
Owner: THE PANHELLENIC SOCIETY OF THEMATIC PHILATELY
Editor-Director: Pantelis Leoussis
Editorial Committee: P. Leoussis, P. Cangelaris, Th. Apergis
Address: 12, Agiou Dimitriou Str., GR-14452 Metamorphosi, Athens
Tel. +31- 210-2825134; e-mail: p_leoussis@hotmail.com

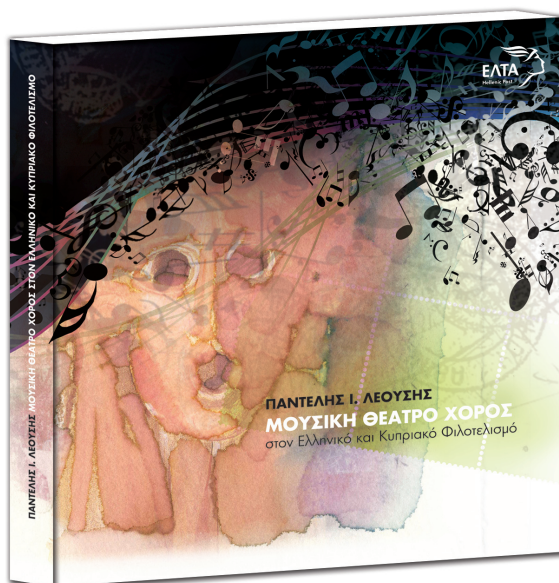
www.thematic-philatelist.gr

The journal is distributed gratis to the members
Annual subscription € 15. New members' subscription € 5

Διοικητικό Συμβούλιο 2013-2014
Πανελληνίου Συλλόγου Θεματικού Φιλοτελισμού

Παντελής Λεούσης Πρόεδρος,
Παναγιώτης Καγκελάρης Αντιπρόεδρος,
Σπύρος Παπαγιάννης Γεν. Γραμματέας,
Βασίλης Πετρόχειλος Ταμίας,
Αλέκος Ιατρίδης Έφορος,
Θανάσης Απέργης (Θεσσαλονίκη) μέλος,
Αριστομένης Καλυβιώτης (Καρδίτσα) μέλος.

Εξελεγκτική επιτροπή:
Βασίλης Αποστολόπουλος
Παναγιώτης Θεοδωρόπουλος
Ευάγγελος Ολύμπιος

Έκδοση Μαΐου 2015, Ελληνικών Ταχυδρομείων:

Παντελής Ι. Λεούσης

ΜΟΥΣΙΚΗ, ΘΕΑΤΡΟ, ΧΟΡΟΣ στον Ελληνικό και Κυπριακό Φιλοτελισμό

Ο Θεματικός φιλοτελιστής έχει τιμηθεί με τα εξής μετάλλια:
EUROCUPRUM 2001 (Πολωνία) Χάλκινο, ΕΦΙΛΑ 2002 (Ελλάδα) Μεγάλο Αργυρό
TEMEX 2003 (Αργεντινή) Μεγάλο Αργυρό, BRNO 2005 (Τσεχία) Επάργυρο
JERUSALEM 2006 Αργυρό, BALKANFILA 2007 Μεγάλο Αργυρό, CHINA 2009 Αργυρό,
ANTVERPIA 2010 Αργυρό, BALKANFILA 2012, ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ 2013 Μεγάλο Αργυρό
ΚΥΠΡΟΣ -ΕΛΛΑΔΑ 2014 Μεγάλο Αργυρό

<http://hps.gr/notos2015>

Μία έκθεση που όλοι περιμέναμε!

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας:

www.thematic-philatelist.gr

Προς τους φίλους αναγνώστες...

Αγαπητοί φίλοι,

Όταν μετά από σχετικό αίτημά μας το ΔΣ της ΕΦΟ μας έδωσε την άδεια να κάνουμε περιοδική χρήση του γραφείου της, νέος αέρας αισιοδοξίας φύσηξε στο σύλλογό μας. Διότι, όπως όλοι γνωρίζουμε, η εξασφάλιση στέγης είναι ακρογωνιαίος λίθος για την σωστή λειτουργία ενός συλλόγου.

Εμείς δεν χάσαμε καθόλου καιρό. Επωφεληθήκαμε άμεσα από αυτό πολύτιμο δώρο και αρχίσαμε να οργανώνουμε δραστηριότητες που ήταν αδύνατο να πραγματοποιηθούν προηγουμένως. Πρώτο μας μέλημα να ενημερώσουμε όλους τους φίλους θεματικούς του κέντρου με αλληπάλληλες διαδικτυακές προσκλήσεις, και ήδη από τον Ιανουάριο πραγματοποιήθηκε η πρώτη μας συγκέντρωση. Ακολούθησε μία δεύτερη τον Φεβρουάριο, που και αυτή όπως και η πρώτη είχαν διερευνητικό χαρακτήρα. Σκοπός τους η ανταλλαγή απόψεων για τις επιδιώξεις αυτών των συναντήσεων και για τον καλύτερο τρόπο λειτουργίας τους.

Μερικές από τις πρώτες δραστηριότητες που προτάθηκαν ήταν η συλλογική μελέτη και σχολιασμός των θεματικών εκθεσιακών κανόνων, θεματικές ομιλίες, η ανταλλαγή θεματικών πληροφοριών για τη βελτίωση των συλλογών μας, η ψηφιακή παρουσίαση βραβευμένων συλλογών και ο σχολιασμός τους, οι ανταλλαγές θεματικού υλικού, η επιδίωξη στενότερης γνωριμίας και συνεργασίας μεταξύ των μελών μας κτλ.

Αμέσως μετά κινηθήκαμε για την εξασφάλιση των απαραίτητων εργαλείων: Τον εξοπλισμό για ψηφιακές παρουσιάσεις, επάνω στις οποίες θα στηριχθεί κυρίως η νέα αυτή προσπάθεια.

Η τρίτη συνάντησή μας που έγινε στις 16 Μαρτίου σηματοδότησε την ουσιαστική έναρξη των εκδηλώσεων, με την ομιλία του γράφοντος "Γέννηση μιας θεματικής συλλογής" με ταυτόχρονη ψηφιακή υποστήριξη. Η ομιλία αυτή που ήταν επανάληψη παλαιότερης που είχε παρουσιαστεί στο Ταχυδρομικό και Φιλοτελικό Μουσείο, εκτός από την εικονική, θήμα-θήμα, δημιουργία μιας θεματικής συλλογής με θέμα "Το σιτάρι", περιλάμβανε ιστορικά στοιχεία της γέννησης του θεματικού φιλοτελισμού, παραδείγματα εκθεσιακών φύλλων ελληνικών και ξένων συλλογών και δημόσιο σχολιασμό τους κτλ.

Για τις προσεχείς μηνιαίες συναντήσεις μας, με πρώτη αυτή του Απριλίου 2015, είναι προγραμματισμένες ψηφιακές προβολές και θεματική ανάλυση συλλογών ξένων πολυβραβευμένων συλλεκτών, κατά τη διάρκεια των οποίων θα αναλύονται και συζητούνται τα εκτιθέμενα αντικείμενα, ο τρόπος σύνθεσης των σελίδων, η παρουσίαση των αφηγηματικών, θεματικών και φιλοτελικών κειμένων, και οτιδήποτε άλλο μπορεί να βοηθήσει στην καλλιέργεια και ανάπτυξη της θεματικής γνώσης των μελών μας.

Η συγκέντρωση της 16ης Μαρτίου άφησε –κατά γενική ομολογία– άριστες εντυπώσεις και μας γέμισε αισιοδοξία. Είμαστε βέβαιοι ότι η χρησιμότητά αυτών των εκδηλώσεων θα γίνει γρήγορα ευρύτερα αντιληπτή και η προσέλευση των φίλων θεματικών θα γίνει ολοένα και μεγαλύτερη.

Υγεία και χαρά σε όλους!

Ο πρόεδρος

Η γέννηση του κινηματογράφου και η χολυγουντιανή του καταξίωση

Το κείμενο της ομιλίας του Π. Λεούση που δόθηκε στις 12.01.2015 στην αίθουσα της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, σε μορφή άρθρου.

Η ιστορία του κινηματογράφου αρχίζει στα τέλη του 19ου αιώνα με την δημόσια προβολή την πρώτη ταινίας. Ωστόσο, δεν θα μπορούσαμε ποτέ να μιλήσουμε για κινηματογράφο αν προηγουμένως δεν είχε εφευρεθεί η φωτογραφία. Διότι κινηματογράφος είναι φωτογραφικές εικόνες που με την διαδοχική προβολή τους δίνουν τελικά την ψευδαίσθηση της κίνησης.

Η ανακάλυψη της φωτογραφίας και η γρήγορη εξέλιξη της έδωσε την ευκαιρία σε επινοητικούς ανθρώπους να πειραματιστούν.

Βέβαια, ο άνθρωπος είχε κάνει από πολύ παλιά απόπειρες απεικόνισης της κίνησης. Πολύ πριν την εφεύρεση της φωτογραφίας. Ακόμα και το Θέατρο Σκιών που έχει ιστορία αρκετών αιώνων από μας έρχεται από τα βάθη της Ανατολής, αποτελεί μία τέτοια προσπάθεια.

Στις αρχές του 19ου αιώνα απόπειρες απεικόνισης της κίνησης είχαμε πολλές. Μία από αυτές ήταν το 1834, με το ζωοτρόπιο. Επρόκειτο για μία σειρά ζωγραφισμένων εικόνων πάνω σε μια λωρίδα χαρτιού ή σε ένα δίσκο, οι οποίες, με γρήγορη εναλλαγή μέσω αυτού του μηχανήματος, δημιουργούσαν την ψευδαίσθηση της κίνησης. Δεν ήταν όμως παρά ζωγραφιές και όχι ακριβείς παραστάσεις του πραγματικού κόσμου.

Άλλες μορφές κίνησης είχαμε με το "φαινακιτοσκόπιο", το οποίο εφηύρε ο φυσικός Ζοζέφ Πλατό. Η ιδέα ξεκίνησε το 1829, αλλά η τελική εφεύρεση ολοκληρώθηκε το 1841.

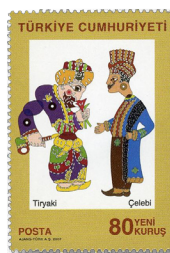
Πολύ αργότερα, το 1877, ο Γάλλος Εμίλ Ρεινό επινόησε το "πραξινοσκόπιο", που ήταν στην ουσία βελτιωμένη εκδοχή του ζωοτρόπιου.

Μετά την επινόηση της φωτογραφίας, οι εξελίξεις στην απεικόνιση της κίνησης ήταν ουσιαστικότερες, με σπουδαιότερη αυτή του Βρετανού φωτογράφου Έντουαρντ Μαϊμπρίτζ (Edward Muybridge).

Πολλά οφείλει σ' αυτόν η τέχνη του κινηματογράφου. Ο Μαϊμπρίτζ κατάφερε να αναπτύξει μεθόδους διαδοχικής φωτογράφισης και, το 1878, απεικόνισε την κίνηση ενός αλόγου. Ήταν η πρώτη φορά που διαπιστωνόταν ότι κατά τη διάρκεια του καλπασμού του αλόγου υπάρχουν στιγμές που τα πόδια του δεν έχουν επαφή με το έδαφος.

Ένας δεύτερος πρωτοπόρος ήταν ο Γάλλος φυσικός Ετιέν Μαρέ, που επινόησε την Χρονοφωτογραφία. Ο Μαρέ, φωτογραφίζοντας 12 στιγμιότυπα ανά λεπτό από το πέταγμα ενός πουλιού, το βάδισμα ενός ζώου, το τρέξιμο ενός ανθρώπου κλπ., έδωσε θαυμάσια την ψευδαίσθηση της κίνησης.

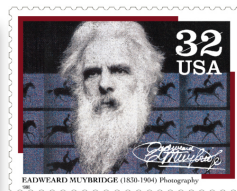
Όμως η μεγάλη στιγμή για τον κινη-

Το Θέατρο Σκιών αποτελεί την πρώτη απόπειρα απεικόνισης της κίνησης.

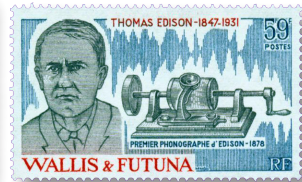
Το πραξινοσκόπιο του Ρεινό

Ζοζέφ Πλατό, Εμίλ Ρεινό και ο φωτογράφος Έντουαρντ Μαϊμπρίτζ.

Αεροπορικό μονόφυλλο προς τιμή του Ετέν Μαρέ.

Ουίλιαμ Ντίξον και Τόμας Έντισον με το πρώτο τηλέφωνό του.

γράφο ήρθε το 1880, με την εφεύρεση του "κινητοσκοπίου" από τον Ουίλιαμ Ντίξσον, συνεργάτη του Τόμας Έντισον. Το "κινητοσκόπιο" ήταν μία μηχανή προβολής, με δυνατότητα να προβάλλει την κινηματογραφική ταινία σε ένα κουτί, η εικόνα της οποίας ήταν ορατή μόνο από έναν θεατή, μέσω μιας οπής, ενώ παράλληλα ακουγόταν μουσική υπόκρουση από ένα φωνογράφο.

Η συσκευή παρουσιάστηκε για πρώτη φορά επίσημα στο κοινό της Νέας Υόρκης στο Μπρόντγουεϊ, στις 20 Μαΐου του 1891, μαζί με την πρώτη κινηματογραφική ταινία, *Carmencita Dancing*, που σημείωσε μεγάλη επιτυχία, λόγω της κινητικής πιστότητας που πρόσφερε.

Όμως ο Έντισον θεώρησε ήσσονος σημασίας το κινητοσκόπιο και δεν ενδιαφέρθηκε να το αξιοποιήσει, να το εξελίξει και να το πατεντάρει. Προτίμησε να ασχοληθεί με μία άλλη εφεύρεσή του, τον φωνογράφο, που ήδη του απέφερε σημαντικά έσοδα.

Ας σημειώσουμε εδώ ότι το κινητοσκόπιο, η πρώτη μηχανή προβολής, αποτέλεσε μια από τις συνολικά πάνω από 1.000 πατέντες του Έντισον.

Σημαντική στην εξέλιξη του κινηματογράφου ήταν

Το σελλιόντιν εφεύρε ο Γκουντγουίν και αξιοποιήσε βιομηχανικά ο Τζόρτζ'Ιστμαν, ιδρυτής της Κόντακ .

και η συνεισφορά ενός ιερωμένου από το Νιού Τζέρσι, του Χάνιπαλ Γκούντγουιν (Hannibal Goodwin), ο οποίος το 1887 εφεύρε την εύκαμπτη ταινία από νιτροκυτταρίνη που μας είναι γνωστή ως σελλιόντιν. Είναι το φιλμ των 35 χιλ.

Το κινητοσκόπιο των Ντίξον και Έντισον.

Ανιπαλ Γκουντγουίν.

που χρησιμοποίησε ο Έντισον στο κινητοσκόπιο του και άρχισε να παράγεται μαζίκά ένα χρόνο μετά, όταν υιοθετήθηκε από τον βιομήχανο ιδρυτή της Κόντακ, τον Τζορτζ'Ιστμαν.

Ακολούθησαν και άλλες επινοήσεις, μέχρι που ήρθαν οι Γάλλοι αδελφοί Ογκύστ και Λουί Λυμιέρ, οι οποίοι, με βάση το κινητοσκόπιο των Ντίξσον και Έντισον, προχώρησαν στην εφεύρεση του "cinematographe." Ήταν ένα πολυμηχάνημα που συνδυάζε φορητή κινηματογραφική μηχανή λήψης, εκτύπωσης και προβολής του φιλμ.

Στις 28 Δεκεμβρίου του 1895, οι αδελφοί Λυμιέρ έκαναν στο Παρίσι την πρώτη δημόσια προβολή 10 κινηματογραφικών ταινιών συνολικής διάρκειας 15 λεπτών, ενώπιον 35 θεατών, οι οποίοι πλήρωσαν εισιτήριο. Ήταν χωρίς αμφιβολία η ημέρα που ο κινηματογράφος άρχισε να υπάρχει με την σημερινή μορφή του.

Και ενώ ο Έντισον γύριζε τις ταινίες του εικονογραφώντας πάντα

μέσα στο στούντιο, οι Αφοί Λιμιέρ κουβαλούσαν τη δική τους κάμερα έξω, στα πάρκα, στους κήπους, στις παραλίες και σε άλλους δημόσιους χώρους για να κινηματογραφήσουν τις καθημερινές δραστηριότητες ή τα γεγονότα της ημέρας.

Το 1896 γύρισαν τουλάχιστον 40 ταινίες, με θέμα κυρίως την καθημερινή ζωή στη Γαλλία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η ταινία τους *Η άφιξη του τρένου στο σταθμό Λα Σιοτά*.

Δύο χρόνια μετά, το 1898, τη σκυτάλη στην εξέλιξη του κινηματογράφου πήρε ο Ζορζ Μελιέ (Georges Melies). Ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε την διαθέσιμη τεχνική της εποχής με σκοπό την παραγωγή ταινιών κάτω από όρους τέχνης. Συνδυάζοντας εξαιρετικά τις ικανότητες του παραγωγού, του σκηνοθέτη, του σκηνογράφου και του ηθοποιού, δημιούργησε ταινίες που μετέφεραν τους θεατές από την πραγματικότητα στο κόσμο της φαντασίας, του ονείρου και του θαύματος.

Τελειοποίησε μόνος του ένα κινητοσκόπιο, κατασκεύασε μια μηχανή λήψεως δικής του εμπνεύσεως, έχτισε το δικό του στούντιο με τζαμαρίες για να χρησιμοποιεί το ηλιακό φως και άρχισε να κατασκευάζει πολύπλοκα σκηνικά. Σιγά-σιγά, ανακαλύπτοντας και τις δυνατότητες των α-πλών ειδικών εφέ, δημιούργησε σκηνοθετικά πολύπλοκες για την εποχή ταινίες. Μία από αυτές είναι

και η ταινία του *Ταξίδι στη Σελήνη* (Le voyage dans la lune, 1901), η πρώτη που προσπάθησε να περιγράψει ένα ταξίδι στο διάστημα.

Μετά από όλες αυτές τις τεχνικές εξελίξεις,

Αφοί Λιμιέρ. Η συμβολή τους στην εξέλιξη του σινεμά υπήρξε τεράστια.

από το 1904 περίπου ο κινηματογράφος ήταν ώριμος να αρχίσει να αναπτύσσεται και βιομηχανικά. Σε μικρό χρονικό διάστημα γαλλικές, ιταλικές και αμερικανικές ταινίες κυριαρχούν στις παγκόσμιες αγορές, ενώ στην Αμερική δημιουργού-

νται οι δύο πρώτες μεγάλες κινηματογραφικές εταιρίες. Η Μπάιογκραφ και η Βίταγκραφ, με την οποία συνεργάστηκε αργότερα και ο Θωμάς Έντισον.

Παρά το γεγονός ότι οφείλουμε τη γέννηση του κινηματογράφου στους αδελφούς Λιμιέρ, κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί το σημαντικό ρόλο που έπαιξαν οι Ηνωμένες Πολιτείες στη εδραίωση και εξέλιξη του, τόσο με τις προσπάθειες του Μάιμπριτζ, όσο και με το κινητοσκόπιο του Έντισον.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι πρώτες προβολές ταινιών σε κινηματογραφικές αίθουσες συνοδεύονταν από παραστάσεις βαριετέ. Οι διαθέσιμες ταινίες και η μικρή διάρκειά τους δεν ήταν αρκετές για να καλύψουν όλο το πρόγραμμα. Οι επιχειρηματίες του είδους άρχισαν να περιοδεύουν πόλεις και πολιτείες της χώρας για να προβάλουν τις ταινίες τους, προσπαθώντας εξαρχής να επιλέγουν αυτές που είχαν δράση και δραματική εξέλιξη.

Μία τέτοια ταινία, η πρώτη μεγάλη επιτυχία του αμερικανικού Κινηματογράφου, ήταν η *Μεγάλη ληστεία του τρένου*, σε σκηνοθεσία Edwin S.

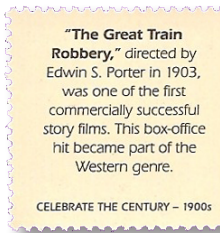

Ζορζ Μελιέ. Στο βάθος σκηνή από το *Ταξίδι στη σελήνη*.

Αμερικανοί στρατιώτες βλέπουν κινηματογράφο!

Porter.

Ο πρωταγωνιστής της *Μεγάλης ληστείας του τρένου* και πληροφορίες για την ταινία στη γόμα.

Porter.

Στις αρχές του 1910, η εταιρεία Mutoscope and Biograph έστειλε έναν όμιλο ηθοποιών με επικεφαλής τον σκηνοθέτη Ντέιβιντ Ουόρκ

Ο Γκρίφιθ με την ταινία *Γέννηση ενός Έθνους* ανεδείχθη πατέρας της κινηματογραφικής γλώσσας.

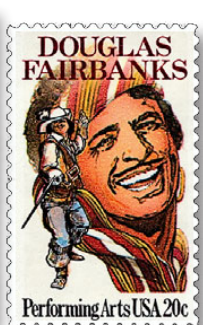
Γκρίφιθ (D.W. Griffith) στη Δυτική Ακτή. Βρήκαν μία κατάλληλη περιοχή και γύρισαν αρκετές ταινίες στο μέρος αυτό, με πρώτη το *Old California* (1910), η οποία περιέγραφε την Καλιφόρνια του 1800, όταν ακόμα ανήκε στο Μεξικό. Ήταν η πρώτη ταινία που γυρίστηκε στην περιοχή που αργότερα ονομάστηκε Χόλιγουντ.

Αξίζει νομίζω να αναφερθεί ότι το όνομα Χόλιγουντ δόθηκε από κάποιον κτηματομεσίτη, ο οποίος το 1886, κάνοντας με την σύζυγό του το μήνα του μέλιτος, του άρεσε η περιοχή και αγόρασε 500 στρέμματα για να κτίσει μία πόλη. Την περιοχή ονόμασε "Χόλυγουντ", που στα ελληνικά μεταφράζεται "πουρναρόδασος".

Ο Γκρίφιθ χρησιμοποίησε έργα λογοτεχνίας, εξέλιξε την τέχνη του σεναρίου και έδειξε το δρόμο του πώς να γίνονται ταινίες μεγάλου μήκους.

Το 1919, ίδρυσε μάλιστα την γνωστή εταιρεία United Artists, μαζί με τους ηθοποιούς Μαίρη Πίκφορντ (Mary Pickford), Ντάγκλας Φέρμπανκς και Τσάρλι Τσάπλιν.

Από το 1908 ως το 1913, ο Γκρίφιθ γύρισε περίπου τετρακόσιες ταινίες μικρού μήκους, διάρκειας δέκα έως δεκαπέντε λεπτών, και από το 1914 ήταν ο πρώτος που

Οι συνιδρυτές με τον Γκρίφιθ της United Artists.

Σεργκέι Αϊζενστάιν & μονόφυλλο με σκηνή από το *Θωρηκτό Ποτέμκιν*.

έκανε αμερικανικές υπέρπαραγωγές.

Μέχρι το 1915 γυρίστηκαν πολλές ταινίες και από άλλους. Πολλές από αυτές έχουν χαρακτηριστεί σημαντικές. Καμία όμως δεν απέκτησε την τεράστια σημασία για την ιστορία του κινηματογράφου όσο η *Γέννηση ενός Έθνους* (Birth of a Nation) του Γκρίφιθ.

Ο Griffith έμεινε στην ιστορία ως ένας από τους πατέρες της κινηματογραφικής γλώσσας, μαζί με δύο εξίσου μεγάλους: τον Σεργκέι Αϊζενστάιν που μας άφησε το σπουδαίο *Θωρηκτό Ποτέμκιν* του 1926, που αναφέρεται στην εξέγερση των ναυτών του ομώνυμου θωρηκτού στην Οδησό, το 1905, την εποχή του Ρωσο-Ιαπωνικού πολέμου, και τον Αμπέλ Γκάνς (Abel Gance), με την επική ταινία *Ναπολέον* του 1927, που αφηγείται τα πρώτα χρόνια του μεγάλου στρατηλάτη.

Σημαντικό ρόλο στην καθιέρωση του Χόλιγουντ έπαιξε και ο σημαντικός σκηνοθέτης Σεσίλ Ντε Μιλ. Πηγαίνοντας στην Αριζόνα για να γυρίσει την πρώτη του ταινία *Ο Ερυθρόδερμος*, βρήκε χιόνια. Ψάχνοντας για κατάλληλο τόπο γυρισμάτων, πήρε το τρένο που τον οδήγησε στην Καλιφόρνια, στην περιοχή του κατοπινού Χόλιγουντ, όπου έστησε τη μηχανή του σε ένα μεγάλο αγρόκτημα. Πολλοί άλλοι σκηνοθέτες τον ακολούθησαν.

Ας σημειωθεί ότι ο πολυβραβευμένος Σεσίλ Ντε Μιλ σκηνοθέτησε 40 βουβές και 19 ομιλούσες ταινίες, μεταξύ των οποίων τις *Κλεοπάτρα* (1934), *Union Pacific* (1939), *Σαμφιών*

και Δαλιδά (1949), Το Μεγαλύτερο Θέαμα του κόσμου (1952), Οι Δέκα Εντολές (1956) κ.ά.

Οι επιτυχίες που σημείωσε κυρίως ο Γκρίφιθ αλλά και ο Σεσίλ ντε Μιλ, είχαν σαν αποτέλεσμα πολλοί παραγωγοί να μετακινηθούν προς τα δυτικά, τα στούντιο του Λος Άντζελες να πληθύνουν και το Χόλιγουντ να μεγαλώνει μέρα με τη μέρα. Όλοι έλκονται από το ήπιο κλίμα, τη μεγάλη ποικιλία του τοπίου, το φως του ήλιου και τη δυνατότητα να γυρίζονται ταινίες στο ύπαιθρο όλο το χρόνο.

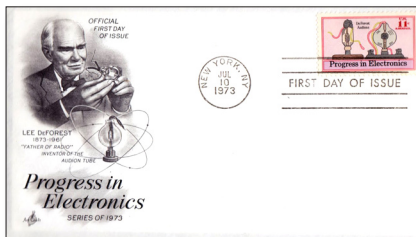
Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του αμερικανικού κινηματογράφου έπαιξαν και Εβραίοι μετανάστες. Ακολουθώντας το γνωστό εμπορικό τους ένστικτο, αντιλήφθηκαν γρήγορα τη σημασία του και μπήκαν στην κινηματογραφική βιομηχανία των ΗΠΑ. Μέσα σε λίγα χρόνια, φιλόδοξοι άνδρες, όπως ο Samuel Goldwyn, ο Louis B. Mayer (αργότερα οι εταιρείες τους συνενωθήκαν σε Metro Goldwyn Mayer), ο William Fox, οι 4 αδελφοί Warner (Warner Brothers) κ.ά. πέτυχαν να πάρουν τα ηνία της βιομηχανίας παραγωγής ταινιών, ιδρύοντας μεγάλα κινηματογραφικά στούντιο, καθώς και μικρά θέατρα σε κεντρικούς δρόμους που ονομάστηκαν "nickelodeons", επειδή η είσοδος κόστιζε ένα νικελένιο νόμισμα των 5 σεντς.

Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος που ακολούθησε έμελλε να περιορίσει την ελεύθερη διακίνηση των ταινιών από χώρα σε χώρα, και το Χόλιγουντ θα ξεχώριζε ως η κυρίαρχη βιομηχανική δύναμη στην παγκόσμια κινηματογραφική παραγωγή. Αυτή η κατά κάποιον τρόπο "απομόνωση" συνέβαλε στη δημιουργία διακριτών διαφορών στα μορφικά γνωρίσματα των μεμονωμένων εθνικών κινηματογράφων.

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας

Σεσίλ ντε Μιλ: Σκηνοθέτης με μεγάλη προσφορά.

Λι ντε Φόρεστ: Ενσωμάτωσε τον ήχο στο κινηματογραφικό φιλμ.

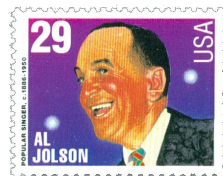
του 1920, ο κινηματογράφος παρέμενε χωρίς ήχο. Ήταν αυτό που γνωρίζουμε ως "βουβό κινηματογράφο". Τόσο η απουσία των ζωντανών διαλόγων, όσο και η απουσία της μουσικής που αφαιρούσε μεγάλο μέρος της αίγλης του, παρέμεναν δύσκολα και δυσεπίλυτα προβλήματα. Η ζωντανή μουσική που συνόδευε συχνά τις προβολές των ταινιών ήταν μία αν όχι ιδανική λύση, μετρίαζε πάντως την άσχημη εντύπωση της απόλυτης

σωλήνης. Η πρώτη σοβαρή προσπάθεια για ενσωμάτωση και συγχρονισμό του ήχου στο κινηματογραφικό φιλμ καταγράφηκε το 1919, από τον Αμερικανό εφευρέτη Λι Ντε Φόρεστ (Lee De Forest). Με βάση την τεχνολογία του Φόρεστ, τον Απρίλιο του 1923 θα γίνουν στην Νέα

Υόρκη οι πρώτες προβολές εμπορικών ταινιών με συγχρονισμένο ήχο.

Πάντως, η ιστορία του ηχογραφημένου κινηματογραφικού ήχου ξεκίνησε ουσιαστικά το 1926, από την Warner Brothers, η οποία το 1927 κυκλοφόρησε την πρώτη ταινία μεγάλου μήκους, τη *The Jazz Singer*, με πρωταγωνιστή στον περίφημο καλλιτέχνη Αλ Τζόλσον. Η ταινία, αν και κατά το μεγαλύτερο μέρος της ήταν βουβή, υπήρξε η πρώτη που περιείχε διαλόγους.

Οι πρώτες έγχρωμες ταινίες εμφανίστηκαν σχεδόν την ίδια εποχή με τις πρώτες ομιλούσες. Το πρώτο καταγραμμένο έγχρωμο εμπορικό φιλμ με φυσικά χρώματα, είναι μια παλαιότερη οκτάλεπτη βρετανική παραγωγή του 1908, με τίτλο *Μία επίσκεψη στην παραλία*. Ωστόσο, οι πρώτες έγχρωμες ταινίες μεγάλου μήκους προβλήθηκαν το 1939 και είναι οι θρυλικές *Ο μάγος του Οζ* (The Wizard of Oz) και το *Όσα παίρνει ο άνεμος* (Gone with the wind).

Αλ Τζόλσον: Πρωταγωνιστής στην πρώτη ταινία με ήχο.

Όσα παίρνει ο άνεμος και Μάγος του Οζ:
Οι δύο πρώτες έγχρωμες ταινίες μεγάλου μήκους.

Ο Χιτών: Η πρώτη ταινία Σινεμασκόπ

Γύρω στο 1950 είχαμε και τις πρώτες παραγωγές με τη μέθοδο Cinemascope, η οποία γρήγορα κυριάρχησε και χρησιμοποιήθηκε από το 1953 ως το 1967. Πρώτη ταινία Cinemascope ήταν η περίφημη *Ο Χιτών* του 1953, σε σκηνοθεσία Henry Koster (1905-1988). Αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι ο άνθρωπος που εισήγαγε αυτή τη νέα τεχνική στις ταινίες και έδωσε νέα πνοή στον κινηματογράφο, σε μία εποχή που η τηλεόραση άρχισε να φαίνεται απειλητική και ανταγωνιστική, ήταν ο δικός μας Σπύρος Σκούρας.

Οι Έλληνες αδερφοί Σπύρος, Χαράλαμπος και Γεώργιος Σκούρας είχαν σημαντική παρουσία στο Χόλιγουντ, και από το 1942 κρατούσαν τα ηνία της "20th Century Fox". Όλα όμως τελείωσαν μετά την παταγώδη οικονομική αποτυχία της υπερπαραγωγής *Κλεοπάτρα* (1963) με τους Ελιζαμπεθ Τέιλορ και Ρίτσαρντ Μπάρτον.

Ήδη από το 1920 που το Χόλιγουντ παράγει περίπου 800 ταινίες το χρόνο, οι χρηματοδότες

Κλεοπάτρα: Η εμπορική αποτυχία των Αφών Σκούρα.

Τα Όσκαρ καθιερώθηκαν το 1927.

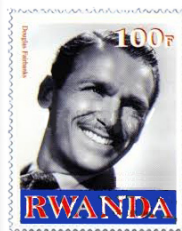
Η μυθική Γκρέτα Γκάρμπο.

παραγωγό δημιουργούν και το "Star system" με ινδάλματα, που τα ονόματά τους είναι γνωστά ως τις ημέρες μας: Μαίρη Πίκφορντ, Γκλόρια Σβάνσον, Ντάγκλας Φέρμπανξ, Κλάρα Μπούου, Ραμόν Νοβάρο, Ροντόλφο Βαλεντίνο.

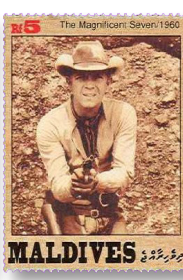
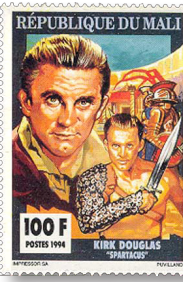
Στην εδραίωση του γοήτρου του Χόλιγουντ συνέβαλε και η ίδρυση το 1927 της Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογραφικών Τεχνών και Επιστημών και η καθιέρωση των βραβείων Όσκαρ.

Τη δεκαετία του 1930 η εισβολή του ήχου, εξαφανίζει προοδευτικά πολλά ινδάλματα και καθιερώνει καινούργια, όπως την Γκρέτα Γκάρμπο, το πιο μυθικό πρόσωπο του προπολεμικού κινηματογράφου. Η Γκάρμπο, μαζί με εκείνους του βωβού, Ροδόλφο Βαλεντίνο, Τσάρλι Τσάπλιν και Ντάγκλας Φέρμπανξ, αποτελούν τους σούπερ σταρ εκείνης της εποχής.

Μετά το 1930 αρχίζει μία φρενιτίδα παραγωγής ταινιών και μπαίνουν σε εφαρμογή όλες

...Κλάρα Μπούου, Ντάγκλας Φέρμπανξ, Γκλόρια Σβάνσον, Ραμόν Νοβάρο, Ροντόλφο Βαλεντίνο:
Τα πρώτα ινδάλματα του σινεμά που δημιούργησε το Star System.

οι γνωστές χολιγουντιανές συνταγές, αρχίζοντας από τα γουέστερν. Τα γουέστερν με τους αγελαδάρηδες, τους ερυθροδέρμους, τους σερίφηδες, τα σαλούν με τους πιστολάδες και τις αρτίστες, τις ληστείες τραπεζιών και τρένων, τις κρεμάλες... Το κοινό εθίζεται σε αυτή τη θεματολογία που περιλαμβάνει ξυλοδαρμούς, φόνους, αγχόνες... Τα πρώτα είδωλα της εποχής που φοράνε πλατύγυρα καπέλα πάνω στα άλογα είναι ο Ουίλιαμ Χαρτ, ο Τομ Μιξ, ο Ρόι Ρότζερς και ο Τζιν Όντρι με την ιδιαίτερα επιτυχημένη ταινία *Oh Susanna*, το ομώνυμο τραγούδι της οποίας, γραμμένο από τον Stephen Foster, έμεινε αμερικανικό μουσικό σύμβολο.

Αργότερα ήρθε ο θρυλικός Τζον Γουέιν και οι μεγάλοι πρωταγωνιστές, με τα περισσότερο ποιοτικά καουμπόικα, όπως όπως οι Γκάρνι Κούπερ, Χένρι Φόντα, Μπαρτ Λάνγκαστερ, Κερκ Ντάγκλας, Άλαν Λαντ, Στιβ Μακ Κουίν κ.ά.

Ακολούθησαν οι κλέφτες και αστυνόμοι της εποχής της ποτοαπαγόρευσης. Γκάγκστερ και πολυβολισμοί μέσα από αυτοκίνητα, μοιραίες γυναίκες, φυλακές και κάτεργα, αποδράσεις... Σούπερ σταρ του είδους οι Πολ Μιούνι, Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ, Έντουαρντ Ρόμπινσον και Τζέιμς Κάγκνεϊ.

Μεγάλη επιτυχία σημείωσαν και οι κωμωδίες, με τους κλασικούς του βωβού Μπάστερ Κίτον και Τσάρλι Τσάπλιν, και αργότερα του ομιλούντος με τους, Χοντρό-Λιγνό, Άμποτ και Κοστέλο, Τριο Στούτζες. Ωστόσο, το λαμπρότερο αστέρι του είδους υπήρξε ο θρυλικός Τσάρλι Τσάπλιν ο αξεπέραστος Σαρλώ.

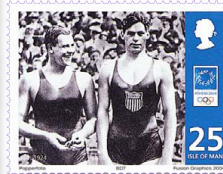
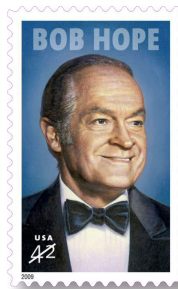
Περίφημος κωμικός ήταν και ο Μπομπ Χοπ, το ταλέντο του οποίου ήταν πολυσιδές, όπως ήταν και του Τζέιμς Κάγκνεϊ, που δεν ήταν μόνο κατάλληλος για ρόλους "γκάγκστερ" ή "καουμπούι".

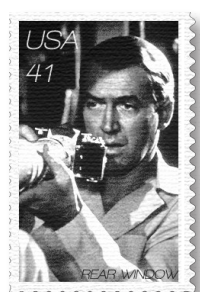
Η Βίβλος, η μυθολογία, η ιστορία, η λογοτεχνία, τροφοδοτούν το αδηφάγο τέρας του Χόλιγουντ που δεν αφήνει τίποτε ανεκμετάλλευτο. Εκμεταλλεύεται κάθε ταλέντο που μπορεί να φέρει χρήμα στα ταμεία. Από ολυμπιονίκες και πρωταθλητές, όπως ο Τζόνι Βαϊσμίλερ, που δέσποζε επί δεκαετίες υποδυόμενος τον ανίκητο Ταρζάν, συντροφιά με την Τζέιν και την Τοίτα. Τον Ταρζάν που πηδούσε άνετα από δέντρο σε δέντρο, και όποιο θηρίο τα έβαζε μαζί του έβρισκε το μελά του!

Μετά τον Βαϊσμίλερ, το Χόλιγουντ ανακαλύπτει την περίφημη κολυμβήτρια Έσθερ Ουίλιαμς με τις φαντασμαγορικές καταδύσεις, αλλά και την εκπληκτική όσο και πανέμορφη παγοδόρο Σόνια Χέιν.

Κατόπιν ήρθε η σειρά να επιστρατευτούν τα παιδιά θαύματα, όπως η Σίρλεϊ Τεμπλ, ο Μίκυ Ρούνεϊ, η Τζούντι Γκάρλαντ...

Περίφημο εμπορικό αποτέλεσμα είχαν και τα διάφορα τέρατα: Ο Μοσφεράτος, ο Φρανκεστάιν, ο Δράκουλας, ο Λυκάνθρωπος. Ότι το παράδοξο και ασυνήθιστο που το Χόλιγουντ προσφέρει στο κοινό, αυτό το αποδέχεται, το συνηθίζει και το αποζητά. Μεγάλα αστέρια των έργων φρίκης αναδείχτηκαν οι Λον Τσάνι και Μπιόρις Καρλόφ, ο Ρουμάνος Μπέλα Λουγκόζι και, ασφαλώς, ο Πίτερ Κάσιγκ, με τους Δράκουλες, τις Μούμιες

και τους Φρανκεστάιν.

Παράλληλα, έρχονται και οι "μουσικοχορευτικές" ταινίες, που συνδυάζουν μουσική, τραγούδι και χορό. Είναι ανάλαφρες, διασκεδαστικές, ευχάριστες και κερδίζουν αμέσως το μεγάλο κοινό. Η επιτυχία τους οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο άστρο του Φρεντ Αστέρ, του Τζιν Κέλι, του Μπιγκ Κρόσμπι και της Τζίτζερ Ρότζερς.

Δεν πρέπει βέβαια να παραλείψουμε και τις ταινίες τρόμου, αυτές που ονομάζονται και θρίλερ. Τις ταινίες με το έντονο σασπένς και τον κορυφαίο μετρ του είδους, τον Άλφρεντ Χίτσκοκ. Η επιτυχία όλων των ταινιών του τεράστια. Ποια να πρωτοαναφέρει κανείς: *Τα πουλιά*; *Σιωπηλός Μάρτυς*, *Στη σκιά των τεσσάρων γιγάντων*, *Δεσμώτης του Ιλίγγου*; Ή εκείνο το αξεπέραστο σε αγωνία *Ψυχώ*, σκηνές του οποίου μας καταδιώκουν ακόμα;

Οι πολεμικές ταινίες, ιδιαίτερα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, είχαν αρκετό μερίδιο στις χολιγουντιανές παραγωγές. Με σχεδόν πάντα νικητές των μαχών τους ηρωικούς, καλούς Αμερικανούς και τους συμμάχους, είναι βέβαιο ότι οι ταινίες αυτές έπαιξαν και εμπυχωτικό - προπαγανδιστικό ρόλο. Πάντως, το είδος αγαπήθηκε από μεγάλο μέρος του κοινού.

Μικρότερο μερίδιο αλλά αρκετά εντυπωσιακές ήταν και οι ταινίες των τεράτων, όπως αυτές με τον περίφημο "αγαπησιάρη" Κινγκ Κονγκ, που αναστάτωση τη Νέα Υόρκη και δεν μπορούσε να καταλάβει ότι μία κοπέλα κανονικών διαστάσεων δεν ήταν για τα μέτρα του!

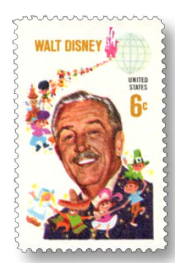
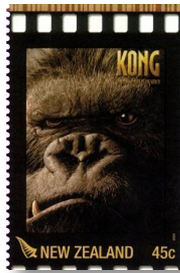
Άλλο δημοφιλές είδος που

αναδείχτηκε ιδιαίτερα στο Χόλυγουντ είναι οι λεγόμενες ταινίες Επιστημονικής φαντασίας, όπως οι *Τζουράσικ Παρκ*, *Πλανήτης των Πιθήκων*, *Ο Εξωγήινος*, *Επιστροφή στο Μέλλον*, *Μάτριξ*, *2001: Οδύσσεια του Διαστήματος* κ.α. Είναι το είδος υπηρέτησε περίφημα ο διάσημος σκηνοθέτης Στίβεν Σπίλμπεργκ.

Τέλος, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε τα κινούμενα σχέδια, με τον Μίκυ Μάους και τους άλλους παιδικούς ήρωες που μάγεψαν και μαγεύουν μικρά και μεγάλα παιδιά. Πατέρας του είδους ο Γουόλτ Ντίσνεϋ και πρώτη μεγάλη μήκους ταινία του *Η Χιονάτη* και οι *Επτά Νάνοι*, του 1937.

Παρά το γεγονός ότι το μεγάλο κοινό αναγνωρίζει, θαυμάζει και θέλγεται από τους ηθοποιούς, είναι γνωστό ότι το σημαντικότερο ρόλο στην παραγωγή μιας ταινίας παίζει ο σκηνοθέτης, από τις ικανότητες και το ταλέντο του οποίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η επιτυχία της. Το Χόλυγουντ, με τις τεράστιες οικονομικές δυνατότητες και την αίγλη που απέκτησε με τον καιρό, προσέλκυσε και ανέδειξε σπουδαίους σκηνοθέτες. Οι Φρανκ Κάπρα, Τζον Φορντ, Τζον Χιούστον και Μπίλι Γουάιλντερ, είναι μόνο μερικοί από του πολλούς, στους οποίους οφείλονται όλες αυτές οι μεγάλες παραγωγές.

Ωστόσο, και για λόγους προσωπικής και επαγγελματικής διαστροφής, θα θυσιάσω ένα μικρό κομμάτι της ομιλίας μου στους μουσικοσυνθέτες του κινηματογράφου. Διότι τι θα ήταν ο κινηματογράφος χωρίς τη μουσική συνοδεία; Τι θα ήταν μία σκηνή αγωνίας

Φρανκ Κάπρα και σκηνή από την ταινία *Συνέβη μια νύχτα*, με τους Κλαρκ Γκέιμπλ και Κλοντέτ Κολμπέρ.

Τζον Φορντ και σκηνή από την ταινία *Η Αιχμάλωτος της ερήμου*, με τον Τζον Γουέιν.

Τζον Χιούστον και σκηνή από τον *Αετό της Μάλτας*, με τους Χάμφρεϊ Μπόγκαρτ, Πιτερ Λορε, Μαίρι Άστορ.

Ο Μπίλι Γουάιλντερ και η Μέρλιλ Μονρόε, από την ταινία του *Μερικοί το προτιμούν καυτό*.

χωρίς τους ιδιαίτερους χαρακτηριστικούς ήχους που δημιουργούν την ανάλογη ατμόσφαιρα; Τι θα ήταν ο καλπασμός των αλόγων τη στιγμή της εφόδου χωρίς τα επικά σαλπίσματα να προ-

σθέτουν στη δύναμη, στη δράση; Ή ένα ερωτικό φιλί των πρωταγωνιστών χωρίς τη συνοδεία του λάιτ-μοτίβ να προσθέτει στην τρυφερότητα της σκηνής;

Το Χόλυγουντ ανέδειξε τεράστιες μουσικές φυσιογνωμίες, οι οποίες πέτυχαν με το έργο τους όχι μόνο να αναδείξουν την υπόθεση των ταινιών που επένδυσαν μουσικά, αλλά που, πολύ συχνά, η μουσική τους αποτελεί αναφορά της αντίστοιχης ταινίας.

Από τους σπουδαιότερους συνθέτες του Χόλυγουντ μπορούμε να αναφέρουμε τον γίγαντα Ντιμίτρι Τιόμκιν με τα τρία όσκαρ μουσικής, τους Φραντς Γουάξμαν, Μαξ Στάινερ, Έριχ Βόλφγκαγκ Κόρνγκολντ, Άλφρεντ Νιούμαν, Μπέρναρντ Χέρμαν, αλλά και τους Κολ Πόρτερ και Ίρβιν Βερλίν, για τους οποίους τί να πει κανείς και από πού να αρχίσει, αφού εκτός από τη μουσική για ταινίες, άφησαν ένα τεράστιο αριθμό από μιούζικαλ που όλοι γνωρίζουμε, και μελωδίες τους όλοι έχουμε τραγουδήσει.

Θα τελειώσουμε τους κινηματογραφικούς συνθέτες με έναν ακόμα, ιδιαίτερα σπουδαίο: τον Χένρι Μαντσίνι, με τις τεράστιες επιτυχίες *Ροζ πάνθηρας*, *Λαβ στόρι*, *Λόρενς της Αραβίας* και άλλες 50 περίπου ταινίες. Τεράστιες επιτυχίες, εκπληκτικής έμπνευσης συνθέσεις. Αρκεί να σημειώσουμε ότι ο Μαντσίνι τιμήθηκε 20 φορές με το βραβείο Γκράμι, 4 φορές με το βραβείο Όσκαρ, και ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτορας σε τέσσερα πανεπιστήμια.

Θα μπορούσαμε να αναφερθούμε περισσότερο σε τόσες ακόμα προσωπικότητες του κινηματογράφου που μας συντρόφεψαν, μας ψυχαγόησαν, έγιναν είδωλα, ινδάλματά μας, όπως τους Άντονι Κουίν, Τάιρον Πάουερ, Μάρλον Μπράντο, την εκρηκτική Μέρυλιν Μονρόε, ή ακόμα τους Κάθριν Χέρμπερν, Μπέτι Ντέιβς, Τζέιμς Ντιν, Γκάρνι Γκραντ, Τζέιμς Στιούαρτ, Γκρέγκορι Πεκ, Τσάρλτον Ήστον, Φρανκ Σινάτρα, Βίβιαν Λι, Ρίτα Χέιγουορθ, Χέντι Λαμάρ, Όντρεϊ Χέρμπερν και τόσους άλλους.

Ωστόσο, δεν θα έπρεπε να κλείσουμε χωρίς να κάνουμε μία σύντομη αναφορά σε δύο ακόμα ταινίες που, μαζί με τις *Γέννηση ενός Έθνους*, *Ο Μάγος του ΟΖ*, *Όσα παίρνει ο άνεμος* και άλλες που προαναφέραμε, θεωρούνται ότι ανήκουν στις δέκα καλύτερες ταινίες στην ιστορία του κινηματογράφου.

Η πρώτη είναι *Ο Πολίτης Κέην* του Όρσον Ουέλς, η οποία επί σειρά 5 δεκαετιών βρισκόταν στην πρώτη θέση στη λίστα με τις καλύτερες ται-

νίες όλων των εποχών.

Η δεύτερη και τελευταία για σήμερα είναι η περίφημη *Καζαμπλάνκα*. Αυτό το ρομαντικό δράμα πα ρ α γ ω γ ή ς

1942 που έλαβε οκτώ υποψηφιότητες και κέρδισε τρία Όσκαρ: Καλύτερης ταινίας, σκηνοθεσίας και σεναρίου. Μια ταινία που όλοι οι παλαιότεροι έχουμε κρατήσει στην καρδιά μας.

Ίσως ολόκληρη η νύχτα δεν θα ήταν αρκετή για να ψηλαφίσουμε απλά, και όχι να

Σκηνές από την ταινία *Καζαμπλάνκα*, με τους Ίνγκριτ Μπέργκμαν και Χόμφρεϊ Μπόγκαρτ

εξαντλήσουμε ένα τόσο μεγάλο θέμα!

Επίλογος:

Ένας από τους στόχους αυτής της ομιλίας και της μεταφοράς της σε μορφή άρθρου ήταν να καταδειχθεί ακόμα μια φορά ο τεράστιος πλούτος της θεματολογίας των γραμματοσήμων. Ένας πλούτος που μπορεί να καλύψει με μεγάλη πληρότητα οποιοδήποτε θέμα. Στις προθέσεις μου ήταν επίσης να γνωρίσουμε μερικές λεπτομέρειες για τον κινηματογράφο που δεν είναι σε όλους γνωστές και, τέλος, να ανασκαλέψω ευχάριστα τις μνήμες σας με πρόσωπα και εικόνες που όλοι αγαπήσαμε.

Ελπίζω να το πέτυχα.
Παντελής Λεούσης

Ολυμπιακές Διοργανώσεις πριν το 1896

του Βασίλη Αγραφιώτη

Η πρώτη αρχαιολογική ανακάλυψη στο χώρο της Αρχαίας Ολυμπίας έγινε το 1766 από τον Άγγλο αντικέρ Richard Chandler. Ακολούθησαν οι πρώτες περιορισμένες ανασκαφές του 1829 από τους Γάλλους αρχαιολόγους της "Επιστημονικής Αποστολής του Μορέα". Τα ευρήματα αυτά, μαζί με τα αετώματα και τις μετώπες του Ναού του Δία, μεταφέρθηκαν στη Γαλλία και εκτίθενται μέχρι σήμερα στο Λούβρο.

Ναός της Ήρας στην Ολυμπία, μπροστά από τον οποίο υπάρχει ο βωμός της θεάς, όπου γίνεται η αφή της Ολυμπιακής φλόγας

Αργότερα, το 1875, οι εκτεταμένες αρχαιολογικές ανακαλύψεις από Γερμανούς αρχαιολόγους προκαλούν το παγκόσμιο ενδιαφέρον για τους Ολυμπιακούς Αγώνες της αρχαίας Ελλάδας.

Με αφορμή αυτές τις ανακαλύψεις εμφανίζονται Ολυμπιακές διοργανώσεις, σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, με κοινό χαρακτηριστικό τα παραδοσιακά αθλήματα της εποχής, όπως ελκυστίδα, αναρρίχηση επί κάλω (σε ιστό), άλματα άνευ φοράς κλπ, μαζί με αθλήματα στίβου, περίπου όπως τα εννοούμε σήμερα.

Wenlock Olympian Games

Το 1850 ο Dr William Penny Brooks, Άγγλος χειρουργός, ιδρύει την Wenlock Olympian Society (WOS) ξεκινώντας τη διοργάνωση των Wenlock Olympian Games, ετήσιες αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις που διαρκούσαν εννέα ημέρες τον μήνα Ιούλιο.

Με την σύμπραξη του Brooks ιδρύεται στο Liverpool το 1865 η National Olympian

Association (NOA) και το 1866 διοργανώνονται στο Λονδίνο οι πρώτοι National Olympian Games. Όμως οι δραστηριότητες της η NOA σταματούν το 1883.

Το 1890, ο βαρόνος Pierre de Coubertin επισκέπτεται την NOA, συναντά τον Brooks, εμπνέε-

Dr William Penny Brooks

Αναμνηστική βινιέτα του 1894 από την ίδρυση της ΔΟΕ

ται από τις δραστηριότητές του και προτείνει στο Διεθνές Συνέδριο Αθλητικών Σωματείων της Σορβόνης του 1894 τη σύσταση της ΔΟΕ και την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων σε διεθνές επίπεδο.

Οι Wenlock Olympian Games συνεχίστηκαν

κατά διαστήματα και μετά το θάνατο του Brooks το 1895, με σημαντικές διοργανώσεις το 1950 και το 1977, ενώ η επόμενη έχει προγραμματιστεί για το 2015.

Η Αγγλία, τιμώντας τους Wenlock Olympian Games, έδωσε το όνομα Wenlock στη μια από τις δύο μασκότ των ΟΑ του Λονδίνου του 2012.

"Wenlock"

Nevesinjska Olimpijada

Το 1830 ιδρύεται το Πριγκιπάτο της Σερβίας το οποίο, μετά τη Σερβική Επανάσταση του 1817 έγινε υποτελές στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (Βιλαέτι της Βοσνίας). Στην πόλη Nevesinje του Πριγκιπάτου, διοργανώνονται

Φεγιά για την Nevesinjska Olimpijada του 2013

τον Αύγουστο του 1850 αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις για την ενίσχυση της εθνικής συνειδησης των κατοίκων του. Το πρόγραμμα της 1ης Nevesinjska Olimpijada περιλαμβάνει ιπποδρομίες, μαζί με παραδοσιακά αθλήματα, όπως ρίψη λίθινης σφάιρας, άλμα επί ασκού, δρόμο πάνω σε κορμό δένδρου, κλπ. Υπάρχουν στοιχεία για παρόμοια διοργάνωση το 1891, ενώ το 2013 και 2014 αναβιώνουν οι αγώνες και παράλληλα ξεκινά έρευνα της ξεχασμένης ιστορίας τους. Το 2013 η Republica Srpska κυκλοφορεί αναμνηστικό φυλλάκι για τη Nevesinjska Olimpijada του 1850.

Σήμερα η Nevesinje ανήκει στην Republica Srpska, η οποία, μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας το 1991, ενσωματώθηκε στο κράτος της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης.

Ζάππειες Ολυμπιάδες (Ολύμπια)

Μετά την ανακάλυψη της Αρχαίας Ολυμπίας, πολλοί έκαναν σκέψεις για την αναβίωση των Ο.Α. και στην Ελλάδα. Η πρώτη προσπάθεια τέλεσής τους έγινε το 1838, σε τοπικό επίπεδο, από το γειτονικό Δήμο Λετρίνων (σημερινό Δήμο Πύργου Ηλείας), παράλληλα με τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου..

Η πρώτη όμως ουσιαστική προσπάθεια αναβίωσης έγινε με τις Ζάππειες Ολυμπιάδες, γνωστές και ως Ολύμπια. Ήταν σειρά αθλητικών διοργανώσεων που έγιναν στην Αθήνα το 1859, 1870, 1875, 1888 (1889), με εμπνευστή, διοργανωτή και χρηματοδότη τον εθνικό ευεργέτη Ευαγγέλη Ζάππα, εύπορο έμπορο της διασποράς στη Ρουμανία.

Ο Ζάππας έστειλε το 1856 επιστολή μαζί με

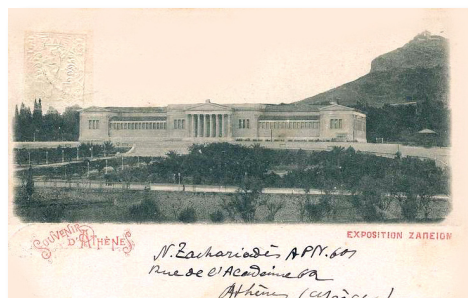

Ευαγγέλης Ζάππας

600.000 χρυσές δραχμές στον Όθωνα, με την οποία αναλάμβανε την όλη διοργάνωση. Ο τότε Υπουργός και σύμβουλος του βασιλιά Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής χαρακτήρισε την πρόταση "παράδοση και γελοία, αποτέλεσμα συναισθημάτων και όχι σκέψεως".

Ωστόσο, για να μη χαθεί η σημαντική οικονομική προσφορά, αντιπροτάθηκε η χρηματοδότηση έκθεσης με την επωνυμία Βιομηχανικοί Ολυμπιακοί Αγώνες.

Το όλο θέμα γίνεται ευρύτερα γνωστό και, με άρθρα στον τύπο του ποιητή Παναγιώτη Σούτσου, παίρνει διαστάσεις. Τελικά, με Βασιλικό Διάταγμα της 19/08/1858, συστήνεται Επιτροπή Διοργάνωσης των Ολυμπίων (μετέπειτα Επιτροπή Ολυμπίων Κληροδοτημάτων), ορίζεται ως μήνας διεξαγωγής των αγώνων ο Οκτώβριος και αποφασίζεται η κατασκευή κτηρίου, το Ζάππειο Μέγαρο, για την παράλληλη φιλοξενία

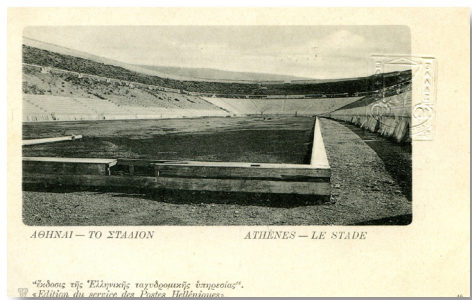

Το Ζάππειο προ του 1990 (ιδιωτικό μονόφυλλο)

εκθέσεων γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων.

Ολύμπια 1859

Η 1η Ζάππεια Ολυμπιάδα είχε προγραμματιστεί να γίνει στο χώρο του αρχαίου Σταδίου, στην περιοχή που βρίσκεται το Παναθηναϊκό

Το Αρχαίο Στάδιο χρειαζόταν χρόνο και χρήμα...

Η πλατεία Λουδοβίκου (Κοτζιά) αρχές του 20 αιώνα, με φοντο την Εθνική Τράπεζα.

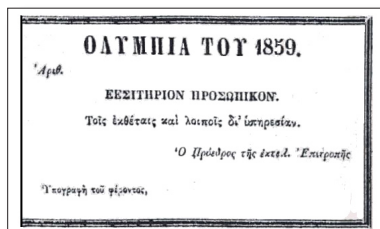
Η πλατεία Ομονοίας αρχές του 20 αιώνα

Στάδιο. Όμως η διαμόρφωση του χώρου απαιτούσε πολύ χρόνο και χρήμα. Γι' αυτό και επιλέχθηκε η Πλατεία Λουδοβίκου, η σημερινή Πλατεία Κοτζιά.

Αρκετοί αναφέρουν ως χώρο διεξαγωγής των αγώνων την Πλατεία Όθωνος (σήμερα Ομονοίας), ίσως λόγω των ασαφών ορίων μεταξύ τους, καθότι η περιοχή ήταν τότε σχεδόν αδιαμόρφωτη, με ελάχιστα κτήρια.

Με ημερομηνία επίσημης έναρξης την 26η Οκτωβρίου, οι εκδηλώσεις αρχίζουν μια εβδομάδα νωρίτερα, με τους "ίππευτικούς και αμαξοδρομικούς αγώνες". Ακολούθησαν αγωνίσματα δρόμου, άλματα και ρίψεις, στα οποία έλαβαν μέρος και πολλοί Έλληνες του εξωτερικού.

Στο τέλος της διοργάνωσης υπήρξαν και

Εισιτήριο των Ολυμπίων του 1859

"χαριτωμένες παιδιές", "ασκωλιασμός" και "αναρρίχησης εις ιστόν", όπως των Wenlock Olympian Games.

Παρά τα οργανωτικά προβλήματα, η αρχή των Ζάππειων Ολυμπιάδων ήταν γεγονός.

Τα έπαθλα των νικητών ήταν κλαδί ελιάς και χρηματικό βραβείο. Όταν μάλιστα ο Dr William Penny Brooks έμαθε για τη διοργάνωση, αθλοθέτησε βραβείο αξίας 10 λιρών για τον καλύτερο δρομέα στον δόλοχο, που ήταν το μακρύτερο αγώνισμα δρόμου (1.354 μ). Νικητής αναδείχθηκε ο Πέτρος Βελισάριος από τη Σμύρνη.

Η έκθεση βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων έγινε στην οδό Πειραιώς, όπου συμμετείχαν 1.000 εκθέτες.

Ολύμπια 1870

Η επόμενη διοργάνωση έπρεπε να γίνει το 1863, αλλά αναβλήθηκε λόγω αδράνειας της οργανωτικής επιτροπής και της έξωσης του Όθωνα το 1862. Μετά το θάνατο του Ζάππα το 1865, την συνέχιση του έργου του ανέλαβε ο εξάδελφός του Κωνσταντίνος Ζάππας και συστήθηκε

οριστικά η Επιτροπή Ολυμπίων Κληροδοτημάτων, η οποία και προκήρυξε το 1869 τα Ολύμπια του επόμενου έτους.

Το πρόγραμμα περιλάβαινε 10 αθλήματα, ρίψεις, άλματα, αλλά και ελκυστίδα, και αναρρίχηση επί κάλω. Ημέρα έναρξης των Αγώνων ορίστηκε η 18η Οκτωβρίου και τόπος διεξαγωγής τους το Παναθηναϊκό Στάδιο. Η έναρξη έγινε τελικά στις 15 Νοεμβρίου, εγκαινιάζοντας επίσημα το χωρητικότητας 30.000 θεατών Καλλιμάρμαρο.

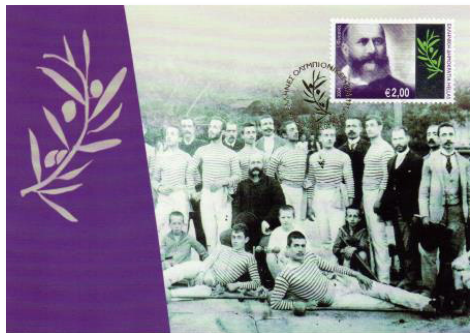
Στην τελετή έναρξης ακούστηκε ο πρώτος Ολυμπιακός Ύμνος των νεότερων χρόνων, σε στίχους Θεόδωρου Ορφανίδη και μουσική Ραφαήλ Παριζίνη, καθώς και ο Όρκος του Αθλητή από τους περίπου 31 αθλητές που συμμετείχαν στους αγώνες. Τα Ολύμπια του 1870 είχαν μεγάλη απήχηση στον κόσμο και ο τύπος της εποχής

Κων/νος Ζάππας

Θεόδωρος Ορφανίδης

Ιωάννης Φωκιανός εν μέσω αθλητών

αφιέρωσε εξαιρετικά σχόλια λόγω της πολύ καλής οργάνωσής τους.

Ολύμπια 1875

Η επιτυχία της προηγούμενης διοργάνωσης οδήγησε στις 18 Μαΐου του 1875 στα 3α Ολύμπια, με διευθυντή αγώνων τον γυμναστή Ιωάννη Φωκιανό.

Ο Φωκιανός πίστευε ότι τα ιδανικά του αθλητισμού και της ευγενούς άμιλλας αφορούσαν τις πιο εύπορες και, θεωρητικά, πιο μορφωμένες - πολιτισμένες κοινωνικές τάξεις. Για το λόγο αυτό αποκλείστηκαν όλοι οι υποψήφιοι αθλητές που δεν ήταν φοιτητές του Πανεπιστημίου. Στο πρόγραμμα των αγώνων προστέθηκαν η κολύμβηση, η κωπηλασία, η πάλη και η σκοποβολή.

Ωστόσο, τα αρνητικά σχόλια του τύπου για τον αποκλεισμό αθλητών από τις εργατικές τάξεις και τα διάφορα οργανωτικά προβλήματα στη διαχείριση των θεατών δημιούργησαν αρνητικό κλίμα, με αποτέλεσμα ο Φωκιανός να παραιτηθεί. Βέβαια, το γεγονός της παραίτησής του δεν είναι ικανό να μειώσει τη συνολική προσφορά του Φωκιανού στο νεοελληνικό αθλητισμό.

Αντιθέτως, οι διαγωνισμοί μουσικής σύνθεσης, ποίησης, ζωγραφικής και γλυπτικής που έγιναν για την "πνευματική πρόοδο του έθνους" και που για πρώτη φορά αποτέλεσαν μέρος των Ολυμπίων, σημείωσαν μεγάλη επιτυχία.

Η έκθεση βιομηχανικών προϊόντων είχε ξεκινήσει λίγο νωρίτερα, στις 6 Μαΐου, και ήταν η μεγαλύτερη μέχρι τότε. Έλαβαν μέρος σ' αυτήν 1.200 Έλληνες και 72 ξένοι εκθέτες.

Ολύμπια 1888 (1889)

Τα επόμενα Ολύμπια έπρεπε, κανονικά, να γίνουν το 1879. Όμως η αποτυχία των προηγούμενων ανάγκασε την Επιτροπή να επικεντρωθεί μόνο στην υλοποίηση της διαθήκης του Ευαγγέλη Ζάππα, αναβάλλοντας συνεχώς τη

διοργάνωσή τους.

Έτσι το 1878 ολοκληρώνεται το Κεντρικό Γυμναστήριο απέναντι από το Καλλιμάρμαρο, γνωστό σήμερα ως Εθνικό Γυμναστήριο Αθηνών "Ι. Φωκιανός". Δέκα χρόνια αργότερα, το 1888, ολοκληρώνεται και το Ζάππειο Μέγαρο που είχε θεμελιωθεί το 1874.

Τα 4α Ολύμπια ορίζονται με Βασιλικό Διάταγμα της 12 Ιανουαρίου 1888 για τη δεύτερη Κυριακή του Οκτωβρίου, μαζί με τα εγκαίνια του Ζαππείου. Όμως οι αγώνες συνεχώς αναβάλλονται και τελικά δεν πραγματοποιούνται. Τα εγκαίνια του Ζαππείου γίνονται στις 20 Οκτωβρίου, με χρήση ηλεκτρικού ρεύματος για πρώτη φορά. Η έκθεση προϊόντων με συμμετοχή 1.000 εκθετών σημειώνει μεγάλη επιτυχία. Το ίδιο και οι καλλιτεχνικοί αγώνες, στους οποίους συμμετέχουν καταξιωμένοι καλλιτέχνες, όπως ο Νικηφόρος Λύτρας και Νικόλαος Γύζης, οι οποίοι αργότερα φιλοτέχνησαν το αναμνηστικό μετάλλιο και το δίπλωμα των Ολυμπιακών Αγώνων του 1896.

Όταν η Επιτροπή εγκατέλειψε τους αγώνες, ο Φωκιανός, διευθυντής πλέον του Κεντρικού Γυμναστηρίου, διοργανώνει σε αυτό με επιτυχία

Νικηφόρος Λύτρας και Νικόλαος Γύζης

και με προσωπικά του έξοδα, τα 4α Ολύμπια (30 Απριλίου - 12 Μαΐου 1889). Συμμετέχουν 30 αθλητές σε 12 συνολικά αγωνίσματα, ενώ η προσέλευση θεατών είναι μεγάλη.

Με νέο Βασιλικό Διάταγμα το 1890 ορίζονται τα επόμενα Ολύμπια για το 1892. Όμως δεν πραγματοποιήθηκαν ποτέ λόγω έλλειψης κεφαλαίων.

Τα Ολύμπια, παρά τις όποιες παλινωδίες, προετοίμασαν αθλητές και κοινό, έγιναν αιτία να κατασκευαστούν υποδομές και να αποκτηθούν οργανωτικές εμπειρίες, και συνέβαλλαν τελικά στην επιτυχή διοργάνωση και διεξαγωγή των Πρώτων Διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων του 1896, στην Αθήνα.

Το χάσκι

Ήταν καλοκαίρι του 1973 όταν το μεγάλο κρουαζιερόπλοιο μας οδηγούσε με ασφάλεια στις βόρειες θάλασσες, πλέοντας αγέρωχα ανάμεσα σε μικρά επιπλέοντα παγόβουνα και τρομαγμένους πηγουίνους που έτρεχαν φοβισμένα να αποφύγουν το απρόσμενο "τερατόμορφο" επισκέπτη. Εκείνη την αυγουσιάνικη ημέρα προορισμός μας ήταν το νησί της Σπιτσαβέργης, κοντά στον 80° παράλληλο. Αποβιβαστήκαμε με τις λάντζες πάνω στον αιώνιο παγετώνα του Magdalena Bay και από εκεί, μισή ώρα περίπου δρόμο, φτάσαμε στο μοναδικό οικισμό του νορβηγικού νησιού των 2.500 κατοίκων. Περιδιαβαίνοντας τους λασπωμένους δόμους με τα υπολείμματα πάγου και χιονιού στις άκρες, κάποια στιγμή βρεθήκαμε μπρος σε μία μεγάλη κλούβα όπου φιλοξενούνταν τα Χάσκι για τα έλκηθρα του χειμώνα. Σταματήσαμε να τα περιεργαστούμε. Η εντύπωση έντονη. Το ίδιο και ο θαυμασμός. Δεν συναντά κανείς εύκολα ένα χάσκι στο φυσικό του περιβάλλον. Η ρώμη, η αθλητική τους εικόνα, η θεληματική έκφραση, η φιλική τους διάθεση... Δεν γάβγισαν, δεν αντέδρασαν στην παρουσία μας. Πλησίασαν ήρεμα προς το χοντρό συρματοπλέγμα. Το βλέμμα τους ωστόσο ήταν τόσο διαπεραστικό, τόσο διεισδυτικό, που σε ανάγκαζε να το αποσύρεις πρώτος. Ήταν ένα βλέμμα που δεν ξεχνιέται, παρά τα χρόνια που πέρασαν.

Αφορμή για να θυμηθώ το κρουαζιερόπλοιο και τα χάσκι ήταν μια όμορφη πρόσφατη σειρά της Αυστραλίας. Ευκαιρία να γνωρίσουμε καλύτερα αυτό το υπέροχο ζώο.

Το Χάσκι, ιδιαίτερα αυτό των πολικών περιοχών, δημιουργήθηκε από την φυλή των Τσάκτσι, που κατοικούσαν στην ανατολική Σιβηρία. Γύρω στα χίλια χρόνια πριν, οι Τσάκτσι πολύ συχνά άφηναν τα σπίτια τους και έφευγαν για την Αρκτική ακτή αναζητώντας τροφή, φώκιες, δέρματα και ξύλα για τη φωτιά που θα ζέσταινε τα σπίτια τους. Λόγω της μεγάλης απόστασης καθώς και του αφιλόξενου περιβάλλοντος της Αρκτικής, για να αντιμετωπίσουν αυτές τις συνθήκες χρειάζονταν σκυλιά σκληρά, γρήγορα και πρόθυμα για εργασία, ικανά να μεταφέρουν πίσω στα χωριά τα λάφουρα των κυνηγών, αφιψώ-

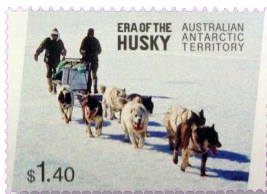
ντας τις καιρικές συνθήκες. Έτσι γεννήθηκε ο πρόγονος των σημερινών Χάσκι. Από ανάγκη ύπαρξης ενός σκύλου μεσαίου μεγέθους, που θα είχε την ικανότητα να εργάζεται ομαδικά, να σύρει μεγάλα βάρη και να ολοκληρώνει τη δουλειά του με μικρή κατανάλωση ενέργειας.

Η ταχύτητα και η αντοχή αυτού του σκύλου έσωσε πολλές φορές τους Τσάκτσι από τους Κοζάκους, που πάντα προσπαθούσαν να εισβάλουν στην περιοχή τους. Όταν εμφανίζονταν οι εχθροί, οι

Τσάκτσι φόρτωναν στα έλκηθρα τις οικογένειες και τα υπάρχοντά τους και απομακρύνονταν γρήγορα από τις βόρειες περιοχές,

Το χρώμα του μπορεί να είναι από λευκό έως και μαύρο.

Απίστευτη η δύναμη και η αντοχή των χάσκι στις δύσκολες συνθήκες των πολικών περιοχών.

Το θαρραλέο χάσκι αντιμετωπίζει συχνά αντιπάλους πολύ πιο ισχυρούς.

στις οποίες επέστρεφαν γρήγορα. Οι Κοζάκοι δεν έμεναν εκεί για πολύ. Αναγκάζονταν να τις εγκαταλείψουν λόγω του αφιλόξενου πολιτικού περιβάλλοντος.

Για να αντέχει στις χαμηλές θερμοκρασίες των πόλων, το χάσκι διαθέτει διπλό τρίχωμα. Ένα μαλακό, απαλό υπόστρωμα πάνω από το δέρμα, και ένα δεύτερο, εξωτερικό, πάνω από το πρώτο, πιο μακρύ και σκληρό. Το απαλό υπόστρωμα παγιδεύει τη θερμότητα του σώματος και το εξωτερικό τρίχωμα δεν αφήνει το νερό να φτάσει στο δέρμα.

Το σώμα του έχει ισορροπία και χάρη, είναι ελαφρά πιο μακρύ από το ύψος του και έχει πανέμορφη φουντωτή ουρά. Τα μάτια του είναι συνήθως καστανά ή γαλανά, και κάποτε μπορεί να έχει και τη λεγόμενη ετεροχρωμία, δηλαδή το ένα μάτι να έχει διαφορετικό χρώμα από το άλλο. Τα αυτιά του είναι μεσαίου μεγέθους και όρθια, σε σχήμα τριγώνου, και το χρώμα του

είναι από λευκό έως και μαύρο. Το πρόσωπό του έχει μία λευκή μάσκα και η έκφρασή του είναι πάντα φιλική και δείχνει ζωοπάθος για δράση

Τα σημερινά σιβηρικά Χάσκι έχουν διατηρήσει πολλά από τα στοιχεία των προγόνων τους, όπως το πείσμα, το κουράγιο και τη δύναμη. Δεν έχουν όμως πια την παλιά αγριότητα, εφ' όσον τώρα είναι περισσότερο σύντροφοι

παρά φύλακες.

Εκτός από τις ερευνητικές αποστολές στο Βόρειο Πόλο τα χάσκι χρησιμοποιήθηκαν και στην Ανταρκτική, πρώτα από την βρετανική αποστολή του 1898-1900 και λίγα αργότερα από την αυστραλιανή του 1911-14. Όταν μάλιστα το 1950 η Αυστραλία εγκατέστησε μόνιμο ερευνητικό σταθμό στην Ανταρκτική, τα χάσκι εισήχθησαν εκεί όπου

παραμένουν μόνιμα.

Π. Λ.

Τα χάσκι της Σπισσβέργης, περιμένουν το χειμώνα για να πιάσουν δουλειά! (φωτογραφίες Π.Λ.)

Φαμπερζέ

Πρόσφατα έγινε στις ΗΠΑ μία έκθεση κομφοτεχνημάτων, με κύριο εκθεσιακό αντικείμενο 4 πασχαλινά αυγά του Carl Faberge από ιδιωτική συλλογή, κληροδότημα στο Μουσείο Καλών Τεχνών της Βιρτζίνια. Μια ολόκληρη έκθεση είχε ως βασικό έκθεμα και πόλο έλξης του κοινού αυτά τα 4 "αυτοκρατορικά αυγά", αριστουργήματα μικροτεχνίας και κοσμηματοποιίας, που καθένα τους στοιχίζει σήμερα μια μικρή περιουσία. Καθώς υπάρχει άφθονο θεματικό υλικό, ας γνωρίσουμε καλύτερα αυτόν τον θρυλικό κοσμηματοποιό.

Ο Πέτερ Καρλ Φαμπερζέ (1846 – 1920) ήταν ένας από τους μεγαλύτερους Ρώσους χρυσοκόμους, κοσμηματοποιούς και σχεδιαστές διακοσμητικών μικροτεχνημάτων.

Γάλλος Ουγενότος την καταγωγή, γεννήθηκε στην Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας το 1846, από πατέρα χρυσοκόμο που είχε εγκατασταθεί στην Αγία Πετρούπολη από το 1842 και ασχολείτο με τη σχεδίαση και κατασκευή περίτεχνων διακοσμητικών αντικειμένων. Ο Πέτερ συνέχισε την πατρική παράδοση, όταν κληρονόμησε την οικογενειακή επιχείρηση το 1870.

Μετά τις βασικές σπουδές του στην Αγία Πετρούπολη, ο Φαμπερζέ ακολούθησε την οικογένειά του στη Δρέσδη της Γερμανίας όπου σπούδασε στην εκεί Σχολή Τεχνών και Χειροτεχνημάτων και, στη συνέχεια, στην Εμπορική Σχολή Schloss του Παρισιού. Μέχρι τα 26 του χρόνια ταξίδευε συνεχώς και μελετούσε. Το 1872 επέστρεψε στην Αγία Πετρούπολη.

Ειδικεύτηκε στη φιλοτέχνηση περίτεχνων διακοσμητικών αντικει-

Ο Φαμπερζέ και δεξιά το τσαρικό εθνόσημο σε αυγό του Φαμπερζέ που κοσμεί το γνωστό ρωσικό κλασικό γραμμάτισμο.

Μικρογραφία του Κρεμλίνου. "Αυγό" του Φαμπερζέ, δώρο του Τσάρου Νικολάου Β' στην τσαρίνα Αλεξάνδρα Φεντόροβνα. (Ονυχας, χρυσός, σμάλτο και γυαλί, 1906).

Αυγά του Φαμπερζέ. Πρόσθια όψη Φινλανδικού τευχιδίου που εκδόθηκε με την ευκαιρία της Διεθνούς Φιλοτελικής Έκθεσης FINLANDIA '88.

μένων σε πολύτιμα και ημιπολύτιμα υλικά, όπως χρυσό, ασήμι, μαλαχίτη, νεφρίτη (ζαντ), λαζούρι και πολύτιμους λίθους, αντλώντας την έμπνευσή του από τις διακοσμητικές τέχνες που άκμασαν στη Γαλλία τα χρόνια του Λουδοβίκου ΙΣΤ'. Βοηθούμενος από τους γιους του και τους συνεργάτες του, με επικεφαλής τον Ελβετό τεχνίτη Φρανσουά Μπερμπάουμ, αναγνωρίστηκε σύντομα ως εξέχων σχεδιαστής και απέκτησε υψηλή πελατεία μεταξύ των ευρωπαϊκών βασιλικών Αυλών.

Το εργαστήριο του Φαμπερζέ έγινε σύντομα διάσημο με τις πρωτότυπες δημιουργίες του, όπως ανθρώπινες φιγούρες, κορνίζες, άνθη, κομφοτεχνήματα με ζώα και κυρίως τα περίφημα αυτοκρατορικά Πασχαλινά Αυγά, φιλοτεχνημένα από πολύτιμα μέταλλα και πολύτιμους λίθους, που γοήτευσαν τη ρωσική και άλλες βασιλικές Αυλές, και κατέκτησαν τις αγορές της Ευρώπης.

Ο τσάρος Αλέξανδρος Γ' παρήγγειλε το πρώτο από τα αυγά αυτά για την τσαρίνα Μαρία Φιοντόροβα το 1884, ενώ ο διάδοχός του Νικόλαος

Μερικές ακόμα από τις σπάνιες δημιουργίες του Φαμπερζέ.

Β' συνέχισε την παράδοση, παραγγέλλοντας στον Οίκο Φαμπερζέ δύο αυγά κάθε χρόνο, ένα για τη μητέρα του και ένα για τη σύζυγό του αυτοκράτειρα Αλεξάνδρα. Η παράδοση αυτή συνεχίστηκε στη Ρωσία μέχρι την Οκτωβριανή Επανάσταση του 1917. Μέχρι τότε είχαν κατασκευαστεί 54 πασχαλινά "αυγά Φαμπερζέ" και κανένα από αυτά δεν ήταν ίδιο με άλλο.

Από το 1882 μέχρι το 1917, ο Οίκος Φαμπερζέ, με έδρα την Αγία Πετρούπολη και ανεξάρτητα εργαστήρια στη Μόσχα, στην Οδησσό, στο Κίεβο και στο Λονδίνο, με 500 υπαλλήλους στο προσωπικό του, δημιούργησε γύρω στις 200.000 πολύτιμα μικροτεχνήματα.

Διεθνώς πλέον γνωστός, ο Φαμπερζέ παρουσίασε τα έργα του το 1882 στην Πανρωσική Έκθεση της Μόσχας, το 1885 στην Έκθεση της Νυρεμβέργης, όπου πήρε το χρυσό μετάλλιο για τα αντίγραφα του των σκυθικών θησαυρών, ενώ το 1900 εκπροσώπησε τη Ρωσία στην Παγκόσμια Έκθεση των

Παρισίων. Το 1881, η κεντρική επιχείρηση επεκτάθηκε και μεταφέρθηκε σε μεγαλύτερες εγκαταστάσεις, όπου είναι και σήμερα, στην Οδό Μπολσάγια Μόρσκαγια (Bolshaya Morskaya ulitsa) της Αγίας Πετρούπολης. Η αίθουσα του ισογείου, με τους κόκκινους γρανιτένιους στύλους, είναι και σήμερα εκθεσιακός χώρος.

Τα εργαστήρια Φαμπερζέ συνέχισαν να δημιουργούν τα πολύτιμα διακοσμητικά μικροτεχνήματά τους μέχρι τη Ρωσική Επανάσταση του 1917, οπότε η νέα κυβέρνηση απαγόρευσε τη δημιουργία πολύτιμων αντικειμένων.

Ο Φαμπερζέ πέθανε εξόριστος στη Λωζάνη της Ελβετίας, από καρδιακή προσβολή, στις 24 Σεπτεμβρίου 1920. Ο γιος του Ευγένιος μετέφερε την τέφρα του πατέρα του από τη Λωζάνη και την ενταφίασε στον τάφο της μητέρας του στο Κοιμητήριο Grand Jas στις Κάννες της Γαλλίας.

Π. Α.

Το εμπορικό σήμα της επιχείρησης

Άλλη φινλανδική έκδοση με κομψοτεχνήματα, δημιουργίες του Γαλλωρώσου καλλιτέχνη.

Αυγά, αυγά, αυγά! Ίσως οι διασημότερες δημιουργίες του Φαμπερζέ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ στις Ελληνικές Φιλοτελικές Εκθέσεις

Επιμέλεια Παντελή Λεούση

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Φιλοτελική έκθεση "Μνήμες Βυζαντίου" Παπάγος, Μάιος 2003

Ο Σύλλογος Θεματικών Φιλοτελιστών Ελλάδος και η Πνευματική Εστία Παπάγου οργάνωσαν έκθεση γραμματοσήμου με βασικό θέμα "Μνήμες Βυζαντίου". Η έκθεση πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία της 29ης Μαΐου, ημέρας Άλωσης της Πόλης, και στεγάστηκε στο Πολιτιστικό Κέντρο του ομώνυμου Δήμου.

Εκτέθηκαν φιλοτελικές συλλογές τριών πλαισίων ως ακολούθως:

Νίκος Καδασιάρης, *Μικρά Ασία*

Μιχάλης Τσιρώνης, *Μικρά Ασία*

Αλέξανδρος Γαληνός, *Πόντος*

Κώστας Χριστοδουλίδης, *Νεότερη Ιστορία της Ελλάδας*

Όμ. Ζαχαριάδης, *Αιγιακός πολιτισμός.*

Εκτέθηκαν επίσης συλλογές φωτογραφίας και διαφόρων ενθυμημάτων από την Κωνσταντινούπολη.

Έκθεση για τα 25 χρόνια του Ταχυδρομικού και Φιλοτελικού Μουσείου Πειραιάς, 5 - 30 Ιανουαρίου 2004

Η Πανελλήνια Ένωση Φιλοτελιστών Υπαλλήλων ΕΛΤΑ συνδιοργάνωσε με την Περιφερειακή Διεύθυνση ΕΛΤΑ Πειραιά και τη Διεύθυνση Φιλοτελισμού ΕΛΤΑ έκθεση γραμματοσήμων με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 25 χρόνων λειτουργίας του Φιλοτελικού Μουσείου.

Η έκθεση λειτούργησε τις ως άνω ημερομηνίες στο Κεντρικό Κατάστημα ΕΛΤΑ Πειραιά και περιελάμβανε τις ακόλουθες εκθεσιακές ενότητες, ανεπτυγμένες σε 27 πλαίσια:

1. Αθλητικές-Ολυμπιακές Εκδόσεις,

2. Λιμάνια-Πλοία

3. Χλωρίδα-Πανίδα

4. Χριστιανισμός-Ορθοδοξία

Η Οργανωτική Επιτροπή της Έκθεσης κυ-

κλοφόρησε δίπτυχο εικονογραφημένο πληροφοριακό φυλλάδιο στο οποίο απεικονίζονταν δέκα γραμματόσημα αντιπροσωπευτικά των ανωτέρω ενότητων.

70 χρόνια Νέα Χαλκηδόνα 18 - 22 Ιανουαρίου 2004

Με την ευκαιρία των εορτασμών για τα 70 χρόνια της Νέας Χαλκηδόνας, ο Σύλλογος Θεματικών Φιλοτελιστών Ελλάδος οργάνωσε από 18 έως 22 Ιανουαρίου μη συναγωνιστική έκθεση γραμματοσήμων, καρτών και ενθυμημάτων, στο Πολιτιστικό Κέντρο Ν. Χαλκηδόνας.

Σε 41 πλαίσια εξέθεσαν οι ακόλουθοι εκθέτες με τα αντίστοιχα εκθέματα:

Ιωάννα Σφήκα, *Η αφή της Ολυμπιακής Φλόγας το 1992*

Κώστας Βαρότσης *Τα ταξίδια της Ολυμπιακής φλόγας*

Παναγιώτης Γεωργίτσος *Ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων*

Ιωάννης Πετρόπουλος *Οι Ολυμπιακοί Αγώνες από την αρχή μέχρι σήμερα*

Β. Ρούκος *Ενθυμήματα από την Ολυμπιάδα του Σίδνει*

Σπύρος Παπαδήμας *Καλαθοσφαίριση*
Κώστας Κορρές *Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου*

Κώστας Πισιμίσης *Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου*

Ιωακείμ Χαλβατζιδόπουλος *Το Ποδόσφαιρο*

Ιωάννα Σφήκα *Ελληνικές Ολυμπιακές ανα-*

μνηστικές σφραγίδες

Γιώργος Τουτουδάκης *Ολυμπισμός και αθλητισμός σε αναμνηστικές σφραγίδες*

Γιώργος Καράτσαλης *Ευ αγωνίζεσθαι*
Χρήστος Πετρόπουλος *Εκδόσεις ΑΘΗΝΑ 2004*

Π. Ηλιάδου *Ο Φοίβος και η Αθηνά αθλούνται.*

Εκτέθηκαν επίσης δε δύο πλαίσια πίνακες φιλοτεχνημένοι με γραμματόσημα του Νίκου Κατσουνωτού και του Π.Ο.Φ.Ο.Μοσχάτου, καθώς και καρτ ποστάλ Κωνσταντινουπόλεως και Μικράς Ασίας από διάφορους φορείς και ιδιώτες, οι οποίες αναπύχθηκαν σε 8 πλαίσια.

Η τελετή των εγκαινίων που πραγματοποιήθηκε με την παρουσία 600 προσκεκλημένων εξελίχτηκε σε μία χαρούμενη γιορτή, καθόσον περιλάμβανε μουσικές, χορούς και τραγούδια.

Κατά το διάστημα λειτουργίας της, την έκθεση επισκέφτηκαν 400 περίπου μαθητές των Δημοτικών και Γυμνασίων της πόλης.

Έκθεση Τεκμηρίων και Γραμματοσήμων "Διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων 1906"

Βόλος, 26 Φεβ. - 2 Μαρ. 2004

Στο Κέντρο Τέχνης "Τζιόρτζιο ντε Κίρικο" του Βόλου που παραχωρήθηκε από τη Δημοτική Αρχή της πόλης, πραγματοποιήθηκε έκθεση με θέμα "Τεκμήρια και Γραμματόσημα από τους Διεθνείς Ολυμπιακούς Αγώνες 1906". Οργανώθηκε από την Ελληνική Εταιρεία Ολυμπιακού Φιλοτελισμού και Τεκμηρίων (πρόεδρος ο Γιώργος Δολιανίτης) με τη συνεργασία της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας και της Φιλοτελικής Ένωσης Βόλου.

Διάρκεσε από 26 Φεβρουαρίου έως 2 Μαρτίου 2004 και ήταν ενταγμένη στα πλαίσια του Διεθνούς Συνεδρίου "Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες ΑΘΗΝΑΙ 1906".

Στο εν λόγω Συνέδριο που σημείωσε λαμπρή επιτυχία, συμμετείχαν πλήθος συνέδρων, Ελλήνων και ξένων, από τον κόσμο των επιστημών, των γραμμάτων, του αθλητισμού και του φιλοτελισμού, οι περισσότεροι με κοινό ενδιαφέρον την αναγνώριση από την ΔΟΕ της λεγόμενης "Μεσολυμπιάδας" του 1906 ως κανονικής Ολυμπιάδας.

Ως γνωστόν, μετά την αποτυχία των Ολυμπιάδων του Παρισιού (1900) και του Σαιντ Λούις των ΗΠΑ (1904), οι Αγώνες του 1906 ήρθαν να αποκαταστήσουν το ήθος και το κύρος

των Ολυμπιακών Αγώνων. Είχαν μάλιστα τόσο μεγάλη οργανωτική επιτυχία, ώστε αναγνωρίστηκαν παγκοσμίως ως οι καλύτεροι Αγώνες που έγιναν μέχρι τότε.

Ο Σύλλογος μας εκπροσωπήθηκε στο Συνέδριο από τον πρόεδρο Παντελή Λεούση, ο οποίος ένωσε τη φωνή του για την αποδοχή του δίκαιου αιτήματος για την αποκατάσταση της δικαιοσύνης και της ηθικής τάξης.

Τα αποτελέσματα του Συνεδρίου υπήρξαν ιδιαίτερα θετικά. Την ανάγκη αυτής της αναγνώρισης υποστήριξαν όλοι οι σύνεδροι. Στο τέλος, εγκρίθηκε ψήφισμα που απεσάλη στις ανά τον κόσμο Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές.

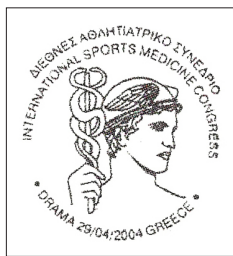
Τα εκθέματα της Έκθεσης ανήκαν στους Γιώργο Δολιανίτη, Μιχάλη Τσιρώνη, Δημήτριο Μποντικούλη, Χαράλαμπο Πατέρα και Γιάκο Ντογιού, και περιελάμβαναν γραμματόσημα, φωτογραφίες, κάρτες, έγγραφα, βιβλία και άλλα τεκμήρια σχετικά με τους "Διεθνείς Ολυμπιακούς Αγώνες ΑΘΗΝΑΙ 1906".

Η Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου και της Έκθεσης κυκλοφόρησε σχετικό πρόγραμμα- κατάλογο για κάθε μία από τις δύο εκδηλώσεις.

Έκθεση Αθλητικών και Ολυμπιακών γραμματοσήμων Δράμα, 29 Απριλίου - 2 Μαΐου 2004

Με την ευκαιρία του 7ου Διεθνούς Συνεδρίου Αθλητιατρικής Εταιρείας, του 13ου Βαλκανικού Αθλητικού Συνεδρίου και του 4ου Ελλαδοκυπριακού Αθλητιατρικού Συνεδρίου που

πραγματοποιήθηκαν στη Δράμα τις πατάπάνω ημερομηνίες, η Φιλοτελική Εταιρεία Δράμας συμμετείχε στις παράλληλες εκδηλώσεις με έκθεση Αθλητικών και Ολυμπιακών γραμματοσήμων σε χώρο που της παραχωρήθηκε δίπλα στο Ταχυδρομικό

Κατάστημα Δράμας.

Η διοργανώτρια Εταιρεία τύπωσε και έθεσε σε κυκλοφορία δύο εταιρικά γραμματόσημα με τέλος εσωτερικού και εξωτερικού, καθώς και αναμνηστικούς φακέλους με τα ίδια γραμματόσημα τα οποία σφράγισε με την ειδική ανα-

μνηστική σφραγίδα που χρησιμοποιήθηκε από το Κεντρικό Ταχυδρομικό Κατάστημα Δράμας στις 29/04/04 για το 7ο Διεθνές Αθλητιατρικό Συνέδριο.

Ναυτική Εβδομάδα 2004

Έκθεση και ομιλία στον ΑΒΕΡΩΦ

Π. Φάληρο, 30 Ιουνίου 2004

Με την ευκαιρία του εορτασμού της Ναυτικής Εβδομάδας που οργανώνεται κάθε δύο χρόνια και της τελετής απονομής των επάθλων στους νικητές των ιστιοπλοϊκών αγώνων με

σκάφη Optimist, η Ελληνική Θαλάσσια Ένωση ΕΘΕ, ο Πανελλήνιος Όμιλος Ανοικτής Θαλάσσης ΠΟΙΑΘ και ο Πανελλήνιος Σύλλογος Θεματικού Φιλοτελισμού και Νεότητας οργάνωσαν την Κυριακή, 30 Ιουνίου, μια ωραία γιορτή στο κατάστρωμα του θωρηκτού Αβέρωφ.

Η εκδήλωση άρχισε με χαιρετισμό του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού, ακλούθησε η επίδοση των επάθλων στους νικητές και ολοκληρώθηκε με ομιλία του Παντελή Λεούση με θέμα *Ελλάς και Θάλασσα μέσα από τα γραμματόσημα*, η οποία πλαισιώθηκε με ταυτόχρονη προβολή φιλοτελικού υλικού.

Στο κατάστρωμα του ένδοξου θωρηκτού είχαν εκτεθεί σε πλαίσια των ΕΛΤΑ οι ακόλουθες συλλογές:

Άλκης Βαλτινός, *Με την πνοή του ανέμου* (5 πλαίσια, Μαξιμαφιλία)

Σωκράτης Μπόζοβιτς, *Το ελληνικό πολεμικό ναυτικό στη Μ. Ανατολή, 1941-1945* (1 πλ)

Κώστας Βαρότσης, *Ο ένδοξος Αβέρωφ* (καρτ ποστάλ, 2 πλ)

Κώστας Κορρές, *Ναυσιπλοΐα & λιμάνια* (2 πλ).

Την εκδήλωση παρακολούθησαν πολλοί φιλοτελιστές, μέλη των συνδιοργανωτών συλλόγων και αξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού.

Φιλοτελική παρουσίαση

Καλλιθέα, 9-10 Οκτωβρίου 2004

Στο Πνευματικό Κέντρο της Καλλιθέας "Μελίνα Μερκούρη" και στα πλαίσια του εορτασμού των 70 χρόνων από την εμφάνιση του προσκοπισμού στην περιοχή, οργανώθηκε φιλοτελική παρουσίαση.

Οργανωτής ήταν η τοπική Εφορεία Καλλιθέας-Μοσχάτου, σε συνεργασία με τον Π.Ο.Φ.Ο. Μοσχάτου.

Εκτέθηκαν, σε 36 πλαίσια, οι ακόλουθες συλλογές:

Νίκος Παραδείσης, *Προσκοπισμός*

Νίκος Κατσουνωτός *Τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες*

Αλέξανδρος Ιατρίδης *Σφάλματα*

Κώστας Κορρές: α. *Φάροι*, β. *Ποδόσφαιρο*,

γ. *Ζώα του δάσους* και δ. *Θρησκευτικά*.

Φιλοτελική Έκθεση "Η Μακεδονία μέσα από τα γραμματόσημα"

Άργος Ορεστικό, ; 2004

Στα πλαίσια των εκδηλώσεων για τη συμπλήρωση 100 χρόνων από το θάνατο του πρωτομάρτυρα του Μακεδονικού Αγώνα Παύλου Μελά οργανώθηκε από την Περιφερειακή Δ/ση ΕΛΤΑ και το Κατάστημα Άργους Ορεστικού, φιλοτελική έκθεση με θέμα "Η Μακεδονία μέσα από τα γραμματόσημα"

Την έκθεση επισκέφθηκε ο Μακαριότατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστόδουλος, ο οποίος εξέφρασε το θαυμασμό του για τα Ελληνικά γραμματόσημα και συνεχάρη τους διοργανωτές.

Για την έκθεση χρησιμοποιήθηκε ειδική αναμνηστική σφραγίδα, ενώ για την Ιερά Μητρόπολη Καστοριάς, υπό την αιγίδα της οποίας τελούσαν οι εκδηλώσεις, δημιουργήθηκε εταιρικό γραμματόσημο.

(Συνεχίζεται)

Αριστουργήματα της Ελληνικής Τέχνης

Οι αποξυόμενοι!

Αποξυόμενος είναι ένας τύπος κλασικών αγαλμάτων που απεικονίζουν αθλητές τη στιγμή που "αποξυούν" (ξύνουν) τη σκόνη, το λάδι και τον ιδρώτα από το δέρμα του χρησιμοποιώντας την σπλεγγίδα (μεταλλική ξύστρα). Όπως είναι γνωστό, οι αθλητές συνήθιζαν να αλείφουν για λόγους υγιεινής το σώμα τους με ελαιόλαδο πριν από κάθε προπόνηση ή αγώνα.

Αντίγραφα τέτοιων αγαλμάτων φιλοξενούνται σε διεθνή μουσεία και στολίζουν δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους ανά τον κόσμο. Δύο από αυτά είναι ο μαρμάρινος Αποξυόμενος του Βατικανού, και ο χάλκινος της Κροατίας. Και τα δύο είναι εξάισια έργα αρχαίας ελληνικής γλυπτικής τέχνης.

Ο Αποξυόμενος του Βατικανού βρέθηκε το 1849, στην περιοχή Trastevere της Ρώμης, κατά τη διάρκεια εργασιών σε έναν αρχαιολογικό χώρο που πιστευόταν ότι ήταν ερείπια ρωμαϊκών λουτρών. Στην αρχή θεωρήθηκε ότι ήταν αντίγραφο έργου του Πολυκλείτου. Ωστόσο, τον επόμενο χρόνο, ο Γερμανός αρχαιολόγος August Braun το αναγνώρισε ως ένα τύπο αγάλματος από χαλκό του Λυσίππου του 330-320 π.Χ., βασιζόμενος και στα όσα είχε γράψει στη *Φυσική Ιστορία* του ο Πλίνιος ο πρεσβύτερος: "*[Ο Λυσίππος] δημιούργησε, όπως είπαμε, το μεγαλύτερο αριθμό αγαλμάτων από όλους, με μια πολύ καρποφόρα τέχνη, και ανάμεσά τους, έναν αθλητή που καθαρίζεται με μία σπλεγγίδα*".

Το άγαλμα, σύμφωνα με τον Πλίνιο, ήταν αφιερωμένο από τον στρατηγό Μάρκο Αγρίππα στα λουτρά που έφεραν το όνομά του. Ο

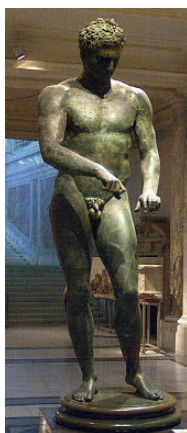
αυτοκράτορας Τιβέριος, μεγάλος θαυμαστής του αγάλματος, διέταξε να το αφαιρέσουν και να το τοποθετήσουν στο δωμάτιό του. Ωστόσο, οι μεγάλες διαμαρτυρίες του ρωμαϊκού λαού ανάγκασαν τον Τιβέριο να το επιστρέψει.

Με τον καιρό, και παρά τις αμφιβολίες πολλών αρχαιολόγων για την επάρκεια των στοιχείων για να αποδοθεί με βεβαιότητα η πατρότητα του έργου στο Λυσίππο (ο Πλίνιος θα μπορούσε να αναφέρει τα σε άλλο άγαλμα, καθώς ο τύπος αγαλμάτων με παρόμοιο θέμα ήταν κοινός στην αρχαιότητα), σήμερα ο Αποξυόμενος της Ρώμης θεωρείται γενικά ως έργο του μεγάλου γλύπτη.

Ο χάλκινος Αποξυόμενος της Κροατίας βρέθηκε στον βυθό της θάλασσας κοντά στην περιοχή Λουσίνι, το 1999. Ο Βέλγος τουρίστας Ρενέ Βουτέρς ανακάλυψε το γλυπτό του νεαρού αθλητή, ύψους 1,92 μ., ανάμεσα σε βράχια, σε βάθος 45 μ. Ήταν σε πολύ καλή κατάσταση, και αποκαταστάθηκε εύκολα και γρήγορα.

Για πολλούς αρχαιολόγους, ο αυτός ο Αποξυόμενος, της Κροατίας, είναι πιο κοντά στο πρωτότυπο έργο του Λυσίππου, από οποιοδήποτε άλλο αντίγραφο έχει σωθεί.

Για την ιστορία, εκπληκτικής τέχνης είναι και ο Αποξυόμενος της Εφέσου που βρίσκεται στο Μουσείο της Βιέννης. Το άγαλμα αυτό πιστεύεται επίσης ότι είναι πρωτότυπο ή αντίγραφο απευθείας από πρωτότυπο έργο του Λυσίππου ή του Δαίδαλου από τη Σικυώνα.

Ο Αποξυόμενος της Εφέσου.

Π. Λ.

Τζον Τζέιμς Οντιμπόν Ο άνθρωπος που ζωγράφιζε πουλιά

Ο Ζαν-Ζακ Οντιμπόν (Jean-Jacques Audubon, 1785-1851) γεννήθηκε στην Αϊτή, όταν ακόμα ήταν Γαλλική αποικία (Σαν Ντομίγκο). Το 1791 έφυγε στη Γαλλία όπου και μεγάλωσε. Γύρισε στην Αμερική το 1803, στο αγρόκτημα που είχε ο πλοίαρχος πατέρας του κοντά στη Φιλαδέλφεια, και άλλαξε το όνομά του σε Τζον Τζέιμς Οντιμπόν. Εκείνη την περίοδο άρχισε να μελετά τα πουλιά, ασχολία που αποτελούσε τη μεγάλη αδυναμία του.

Το 1808 παντρεύτηκε μια δυναμική γυναίκα που τον υποστήριξε στη ζωή του και αργότερα, το 1810, άνοιξε δική του εμπορική επιχείρηση. Παράλληλα, όλες τις ελεύθερες ώρες του ζωγράφιζε πουλιά. Περιπλανώμενος στις ατέλειωτες, πλούσιες σε χλωρίδα και πανίδα όχθες του Μισισσιπή και έχοντας μαζί του το τουφέκι του, ένα κουτί με χρώματα και ένα βοηθό, είχε για σκοπό της ζωής του να βρει και να ζωγραφίσει όλα τα είδη πουλιών της Βόρειας Αμερικής.

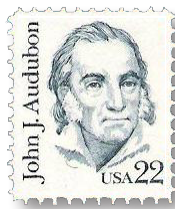
Παρά τις αρχικές εμπορικές επιτυχίες του, το 1819 η επιχείρησή του πτώχευσε, οπότε,

για να τα βγάλει πέρα, εργάστηκε από το 1819 μέχρι το 1826 ως πλανόδιος ζωγράφος πορτρέτων στην κοιλάδα του Μισισσιπή, ως ταριχευτής στο Σινισνάτι του Οχάιο και ως δάσκαλος σχεδίου σε περιοχές της Λουιζιάνας. Καθώς μάλιστα ήταν καλός βιολιστής και κοσμικός άνθρωπος, παρέδιδε επίσης μαθήματα χορού. Ταυτόχρονα, η σύζυγός του εργαζόταν ως γκουβερνάντα.

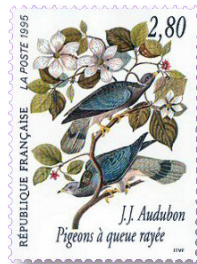
Σημαντικό ρόλο έπαιξε μια τυχαία συνάντηση του Οντιμπόν με τον πρωτοπόρο ορνιθολόγο Αλεξάντερ Γουίλσον στο Κεντάκι, ο οποίος εκτίμησε την εργασία του και τον ενθάρρυνε, με αποτέλεσμα να πάρει την απόφαση να εκδώσει τις ζωγραφιές του σε βιβλίο. Μία πιάνια για την εποχή έκδοση που θα απεικόνιζε τα πουλιά της Αμερικής.

Τα επόμενα έξι χρόνια πέρασαν αναζητώντας μάταια οικονομική υποστήριξη στις ΗΠΑ. Γι' αυτό το 1826 πήγε στη Μεγάλη Βρετανία, όπου τον δέχτηκαν με ενθουσιασμό και

εξασφάλισε προεγγραφές για τα πρώτα 1000 αντίτυπα του βιβλίου, οπότε και προχώρησε

Μερκά από τα έργα του Οντιμπόν...

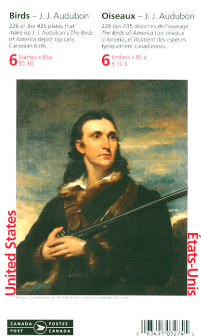
Ο Οντιμπόν και δεξιά ο ορνιθολόγος Αλεξάντερ Ουίλσον, ο άνθρωπος που τον ενθάρρυνε να εκδώσει το έργο του.

Ιδιαίτερα μεγάλος ο αριθμός των χωρών που εξέδωσαν γραμματόσημα προς τιμή του Οντιμπόν με απεικονίσεις του ίδιου ή/και σχεδίων του.

στην έκδοση.

Αυτό το μνημειώδες έργο αποτελείται από 435 εικόνες 497 ειδών πουλιών, ζωγραφισμένες στο χέρι και εκτυπωμένες σε φυσικό μέγεθος, σε σελίδες διαστάσεων 99×66 εκ. Όταν κυκλοφόρησε το 1839 προκάλεσε τεράστια εντύπωση. Ένας από τους πολλούς επιφανείς θαυμαστές του ήταν μάλιστα και ο Βασιλιάς Γεώργιος Δ'. Γι' αυτό και δεν άργησε να εκλεγεί μέλος της Βασιλικής Εταιρείας, ο δεύτερος Αμερικανός μετά τον Βενιαμίν Φραγκλίνο που έτυχε αυτής της τιμής.

Ακολούθησε η έκδοση νέου πεντάτομου έργου του Οντιμπόν, σε συνεργασία με τον ορνιθολόγο William Mac Gillinray, αυτή τη φορά με την περιγραφή της ζωής του κάθε είδους πουλιού που απεικόνιζε. Κατόπιν συνέχισε με αποστολές στη Βόρεια Αμερική και προχώρησε σε άλλες σημαντικές εκδόσεις,

Ο Οντιμπόν με το όπλο του σε τευχίδιο Καναδά.

τόσο πουλιών όσο και θηλαστικών.

Για να συλλέξει τα πουλιά, ο Οντιμπόν ταξίδεψε με τα πόδια, με πόνι και με κάθε είδους μεταφορικό μέσο που μπορούσε να διασχίσει αγρούς, δάση, λίμνες και ποτάμια, κυρίως της Φλόριντα. Διέσχισε τις πλωτές οδούς με κανό, σκίφ, μικρά ιστιοφόρα και γολέτες, κάτω από μεγάλες δυσκολίες και με μεγαλύτερη "τα ατέλειωτα σμήνη κουνουπιών", όπως παραπονιόταν.

Για να τα ζωγραφίσει ή να τα σχεδιάσει, τα σκότωνε χρησιμοποιώντας ένα μικρό μολυβένιο βλήμα και κατόπιν, τους περνούσε ένα λεπτό σύρμα για να τους δίνει μια φυσική θέση. Τα πουλιά του παρουσιάζονται πάντα στο φυσικό τους περιβάλλον, αντίθετα από τις άκαμπτες αφύσικες στάσεις που ζωγράφιζαν οι σύγχρονοί του, όπως ο Αλεξάντερ Ουίλσον.

Παντελής Λεούσης

...στα οποία εύκολα διακρίνεται η πιστότητα σχεδίων και χρωμάτων και τό υψηλό επίπεδο της τέχνης του.

Балалайка

Όταν το 1648, ο τσάρος της Ρωσίας Αλεξέι Μιχαήλοβιτς (1629–1676) υπέγραψε ένα διάταγμα με το οποίο έμπαινε σε απαγόρευση η εκτέλεση και κατοχή οποιουδήποτε μουσικού οργάνου σε ολόκληρη τη χώρα, όσοι μουσικοί δεν υπάκουσαν, τροβαδούροι, βάρδοι ή άλλοι, καταδιώχτηκαν ανελέητα και εξορίστηκαν, ενώ τα όργανά τους οδηγήθηκαν στην πυρά. Τότε ήταν που εμφανίστηκε, δειλά-δειλά, η μπαλαλάικα. Καθώς η ψυχή αυτού του βαθύτατα συναισθηματικού λαού ήταν αδύνατο να ζήσει χωρίς τη μουσική, αναζητήσαν αμέσως ένα όργανο που θα μπορούσε να κατασκευαστεί από τον καθένα, με λιτά μέσα και ελάχιστα χρήματα. Έτσι γεννήθηκε αυτό το τριγωνικό σχήματος όργανο, χωρίς καμπύλες και πολυπλοκότητες, που με τον καιρό έγινε το εθνικό όργανο της Ρωσίας.

Πρώτη φορά που έγινε αναφορά στη μπαλαλάικα ήταν το 1688, όταν φύλακες του Κρεμλίνου -που τότε ήταν το φρούριο της Μόσχας-, συνέλαβαν δύο μεθυσμένους δουλοπάροικους να παίζουν μπαλαλάικα, χωρίς όμως να αναφέρεται ποια ήταν η τιμωρία τους. Αυτό που είναι γνωστό είναι ότι το όργανο αυτό είχε γίνει τόσο δημοφιλές και ότι ήταν τόση η λαϊκή πίεση και η επιμονή των

“Ντόρμα”, ο πρόγονος της μπαλαλάικας.

Ρώσων στο να κατασκευάζουν και να παίζουν μπαλαλάικες, ώστε ο Τσάρος δεν είχε άλλη επιλογή από του να ακυρώσει το Έδικτο και να επιτρέψει την επάνοδο της μουσικής στη ρωσική παράδοση.

Για την κατασκευή της μπαλαλάικας με πρωτόγονα μέσα και το τριγωνικό σχήμα της, ο γνωστός συγγραφέας Νικολάι Γκόγκολ, στην ημιτελή νουβέλα του *Νεκρές ψυχές*, δίνει τη δική του εκδοχή. Αναφέρει ότι την κατασκεύαζαν οι αγρότες από κολοκύθες.

“Κόβοντας στα τέσσερα μία μεγάλη κολοκύθα, έχετε το σχήμα της”!

Η μπαλαλάικα είναι έγχορδο όργανο, με μακρύ μπράτσο όπως του λαούτου. Το όνομά της προέρχεται από τη ρωσική λέξη “μπαλακάτ” (балакать), που ση-

μαίνει “φλουαρώ”, “αστειεύομαι”, “πειράζω”. Παίζεται με πένα και υπάρχει σε διάφορα μεγέθη. Πιο κοινή είναι η οξύτονη (prima), η οποία διαθέτει τρεις χορδές: δύο κουρδισμένες σε μι και μία τρίτη σε Ια. Εκτός από σόλο όργανο, συχνή είναι και η παρουσία της σε ορχηστρικά σύνολα, είτε με άλλα όργανα, είτε σε ορχήστρες από την οικογένεια της μπαλαλάικας.

Πρόγονός της είναι η “ντόρμα”, που εισήχθη στη Ρωσία τον 16ο αιώνα από τους

Ωραίος θεματικός φάκελος, γνήσια ταξιδεμένος, με σφραγίδα άφιξης στην Ταιβάν.

Ο ανανεωτής της μπαλαλάικας Β. Αντρέγιεφ σε φωτογραφικό δοκίμιο. Ωστόσο, φαίνεται πως το γραμματόσημο δεν κυκλοφόρησε, καθώς δεν υπάρχει αναφορά του στον κατάλογο.

Τατάρους.

Ωστόσο, και η μπαλαλάικα γνώρισε διώξεις. Το παίξιμό της απαγορεύτηκε κατά καιρούς λόγω της χρήσης της από τους "στομορόκι" (μάλλον από την ελληνική λέξη "σκώμμαρχος", "σκώμμα" = αστείο, πείραγμα). Οι στομορόκι ήταν ομάδες Σλάβων της Ανατολής, λαϊκοί τραγουδιστές, χορευτές και εκτελεστές μουσικών οργάνων, που συνέθεταν οι ίδιοι τα κείμενα και τις μουσικές για τις παραστάσεις τους. Οι στομορόκι αποτελούσαν γενικά ενόχληση, τόσο για την εκκλησία όσο και για το κράτος. Εξάλλου, η ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία δεν είχε σε ιδιαίτερη συμπάθεια γενικά στα μουσικά όργανα, καθώς θεωρούσε ότι προήγαν τις εγκόσμιες απολαύσεις και απομάκρυναν τους πιστούς από την αγνότητα της πίστης.

Η μπαλαλάικα στη Ρωσία διδάσκεται σε ειδικά ωδεία. Υπάρχουν μάλιστα και μουσικοί που ακόμα και σήμερα συνεχίζουν να αναπτύσσουν νέες τεχνικές εκτέλεσης και παραγωγής του ήχου. Ένας τέτοιος είναι ο Alexey Arkhipovskiy. Ένας άλλος επίσης, ο βιολονίστας από την Αγία Πετρούπολη Vasily V. Andreyev, συνεργάστηκε τη δεκαετία του 1880 με ένα κατασκευαστή βιολιών, και επέφερε τεχνικές αλλαγές στην μπαλαλάικα, με αποτέλεσμα να αποκτήσει το όργανο δυνατότητες συμμετοχής σε συμφωνική ορχήστρα.

Π. Λ.

Τιμή σε Σλοβάκιο θεματικό

Μία ακόμα χώρα προστέθηκε στις πολλές που τίμησαν εξέχοντες φιλοτελιστές με εκδόσεις γραμματοσήμων και/η αναμνηστικών σφραγίδων, με τους θεματικούς να τιμώνται με ιδιαίτερη συχνότητα. Αυτή τη φορά ήταν η Σλοβακία που

στις 5.12.2014 εξέδωσε ένα όμορφο γραμματόσημο για τον Dr Severín Zrubec (1921-2011), με την ευκαιρία της ετήσιας Γιορτής του Γραμματοσήμου της χώρας.

Το κείμενο του συνοδευτικού φυλλαδίου της έκδοσης γράφτηκε από τον φίλο Ľubomír Floch, αντιπρόσωπο της Σλοβακίας στην Επιτροπή Φιλοτελικής Φιλολογίας της FIP. Σύμφωνα με αυτό, μία από τις θεματικές συλλογές του τιμώμενου με θέμα το Ρόταρι εκτέθηκε επί σχεδόν είκοσι οκτώ χρόνια σε διά-

φορες εθνικές και διεθνείς εκθέσεις FIP, έχοντας κατακτήσει σημαντικές διακρίσεις, μεταξύ των οποίων και τέσσερα χρυσά μετάλλια.

Ο Zrubec ήταν επίσης εκπρόσωπος της χώρας του στην Επιτροπή Θεματικού Φιλοτελισμού της FIP (1972-1984) και Διεθνής Κριτής FIP επί πολλά χρόνια, ενώ η προσφορά του στο σλοβάκικο και ευρωπαϊκό φιλοτελισμό υπήρξε ανεκτίμητη.

Ο Dr. Severín Zrubec ήταν διακεκριμένος δικηγόρος και, μεταξύ των ετών 1968 – 1981, εργάστηκε για το Υπουργείο Γεωργίας της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας.

Η αναγνώριση του έργου και της αξίας ανθρώπων που ασκούν το ίδιο χόμπι με εμάς, μας τιμά και μας χαροποιεί ιδιαίτερα.

Λ. Τ.

Ένας σπουδαίος μηχανικός-γεφυροποιός

Τζον Α. Ρέμπλικ

Ο John Augustus Roebling γεννήθηκε στο Mühlhausen της Γερμανίας το 1806. Αποφοίτησε το 1826 από την Βασιλική Πολυτεχνική Σχολή του Βερολίνου, όπου σπούδασε αρχιτεκτονική και εφαρμοσμένη μηχανική, κατασκευή γεφυρών, υδραυλική και γλώσσες. Παρακολούθησε επίσης μαθήματα φιλοσοφίας στην τάξη του φιλόσοφου Χέγκελ.

Το 1831, έφυγε από τη Γερμανία μαζί με τον αδελφό του Karl, για να ξεφύγουν από την γενική ανασφάλεια και την καταπίεση που επικρατούσαν στην Ευρώπη. Στις 28 Οκτωβρίου 1831, τα δύο αδέρφια, μαζί με μια χούφτα ανθρώπων που τους συνόδευαν στο ταξίδι τους, αγόρασαν 1.582 στρέμματα γης κάπου στην Πενσυλβάνια των ΗΠΑ και ίδρυσαν έναν οικισμό που πήρε το όνομα Saxohburg.

Οι πρώτες εργασίες του ως μηχανικός στο αμερικανικό έδαφος ήταν η βελτίωση της πλοήγηση σε ποτάμια και η κατασκευή καναλιών. Συνέχισε, για λογαριασμό της πολιτείας της Πενσυλβάνιας, με την επιθεώρηση των γραμμών του σιδηροδρόμου που διέρχονταν μέσω των βουνών του Πίτσμπουργκ, ενώ ταυτόχρονα πειραματιζόταν στη δημιουργία καλωδίων από χάλυβα. Η εφεύρεση αυτή ολοκληρώθηκε το

1841 και αποτέλεσε τη βάση της εμπορικής επιτυχίας του, καθώς την χρησιμοποίησε σε όλες τις γέφυρες που έκτοτε σχεδίασε. Η ιδέα των κρεμαστών γεφυρών ανέκαθεν τον γοήτευε. Έγραψε μάλιστα και διατριβή σχετική με το θέμα.

Το 1844, ο Roebling κέρδισε τον διαγωνισμό για την αντικατάσταση ξύλινου υδραγωγείου κατά μήκος του ποταμού Allegheny. Το έργο περιλάμβανε επτά καμάρες των 50 μ., η κάθε μία από τις οποίες αποτελείτο από έναν ξύλινο δοκό

υποστηριζόμενο από ένα συρματόσχοινο σε κάθε πλευρά. Πολλοί μηχανικοί αμφέβαλαν για τη δυνατότητα του έργου να αντέξει στην πίεση του νερού. Όμως το έργο άντεξε, και η φήμη του ανέβηκε.

Το 1845 κατασκεύασε μια κρεμαστή γέφυρα στον ποταμό Monongahela στο Πίτσμπουργκ και το 1848 ανέλαβε την κατασκευή των τεσσάρων υδραγωγείων που περνούσαν πάνω από το κανάλι των ποταμών Delaware και Hudson.

Το επόμενο έργο ήταν μια σιδηροδρομική γέφυρα που συνδέει τον Κεντρικό Σταθμό της Νέας Υόρκης (New York Central) με το Μεγάλο Δυτικό Σιδηρόδρομο στον Καναδά (Great Western Railway) που περνά πάνω από τον ποταμό

Σφραγίδα ΠΗΚ Γερμανίας για τα 200ά του γενέθλια.

Γέφυρα του Μπρούκλιν. Το μεγαλύτερο και μοιραίο για τη ζωή του έργο.

Η γέφυρα του Μπρούκλιν σε γερμανικό ΦΠΗΚ. Έκδοση για τα 200 χρόνια από το θάνατο του Rößling.

Νιαγάρα. Το έργο που ολοκληρώθηκε το 1854, έχει μήκος 251 μ., υποστηρίζεται από τέσσερα καλώδια των 25,4 εκ και στηρίζει κατάστρωμα με διπλό επίπεδο: ένα για οχήματα και ένα για την κυκλοφορία του τρένου.

Άλλες γέφυρες που σχεδίασε ο Ρέμπλινγκ είναι στο Πισμπουργκ το 1858 (314 μ.) και, με διακοπή λόγω της έναρξης του Εμφυλίου Πολέμου, μία άλλη στο Σινσινάτι το 1867 (373 μ.)

Ωστόσο, το μεγαλύτερο και σπουδαιότερο έργο του μεγάλου μηχανικού ήταν η γέφυρα του Μπρούκλιν της Νέας Υόρκης, που ενώνει το Μανχάταν με το Μπρούκλιν πάνω από τον Ανατολικό Ποταμό (East River). Ο Ρέμπλινγκ άρχισε τα σχέδια το 1867 και επέβλεπε την κατασκευή της, όταν σε ένα ατύχημα με πλοίο που συμμετείχε

Ένα ακόμα σπουδαίο έργο του Ρέμπλινγκ: Η γέφυρα πάνω από τον ποταμό Νιαγάρα.

Οραία παλιά βινιέτα με τη γέφυρα του Μπρούκλιν και τη Νέα Υόρκη στο βάθος.

στις εργασίες, θρυμματίστηκε το πόδι του. Η γάγγραινα που ακολούθησε είχε ως αποτέλεσμα να πεθάνει δεκαέξι ημέρες αργότερα.

Η γέφυρα του Μπρούκλιν, με μήκος 1.825 μ., δόθηκε στην κυκλοφορία στις 24 Μαΐου 1883, μετά από 14 χρόνια εργασιών. Την πρώτη ημέρα την διέσχισαν 1.800 οχήματα και 150.300 πεζοί. Κόστισε 18 εκατομμύρια δολάρια και κατά τη διάρκεια του έργου έχασαν τη ζωή τους 27 άτομα.

Μετά το θάνατο του Roebling, την ολοκλήρωση του έργου επέβλεψε ο γιος Washington Roebling Augustus, μαζί με την επίσης μηχανικό σύζυγό του Emily.

Π. Α.

Σημείωση:

Το παρόν άρθρο αφιερώνεται στα -αρκετά- μέλη μας που συλλέγουν "Γέφυρες".

Ένα εθνικοσοσιαλιστικό ψηφοδέλτιο!

Στις 10 Απριλίου 1938 ο Χίτλερ προκήρυξε εθνικές εκλογές και δημοψήφισμα με το ερώτημα (όπως αναγράφεται στο ψηφοδέλτιο): "Συμφωνείτε με την επανένωση της Αυστρίας με το γερμανικό Ράιχ που πραγματοποιήθηκε στις 13 Μαρτίου 1938, και ψηφίζετε υπέρ του ψηφοδελτίου που έχει επικεφαλής τον "Φύρερ" μας, τον Αδόλφο Χίτλερ;" Στο τέλος του ερωτήματος, υπάρχουν δύο κύκλοι με το "ΝΑΙ" (τεράστιο) και το "όχι" (μικρούτσικο)!

Αν σας ενδιαφέρει το αποτέλεσμα: 99,1 % ΝΑΙ, 0,9 % ΟΧΙ.

Όπως όλοι αντιλαμβανόμαστε, η ψηφοφορία έγινε με απόλυτα "διαφανή" και "δημοκρατικό" τρόπο, όπως συνήθως συμβαίνει όταν έχουμε αποτελέσματα όπως το συγκεκριμένο, αν και είναι γνωστό ότι υπήρχαν Αυστριακοί που έβλεπαν το Χίτλερ σαν σωτήρα.

Τελικά, αυτό το 0,9 % φανερώνει πως υπήρχαν και θαρραλέοι άνθρωποι στην Αυστρο-Γερμανία του φόβου, του πόνου, των διώξεων και των Ες Ες.

Ανοικτή επιστολή...

...προς νέους θεματικούς

Η "Ανοικτή Επιστολή" είναι μία μόνιμη στήλη του περιοδικού μας, στην οποία παρουσιάζονται όλες οι χρήσιμες πληροφορίες για τον καταρτισμό μιας θεματικής συλλογής που φιλοδοξεί να εκτεθεί σε επίσημη εθνική έκθεση ή έκθεση FIP-FEPA, από την επιλογή του θέματος, του χαρτιού και του φιλοτελικού υλικού, μέχρι και την καλύτερη αισθητική της παρουσίαση.

Κείμενα φιλοτελικών πληροφοριών

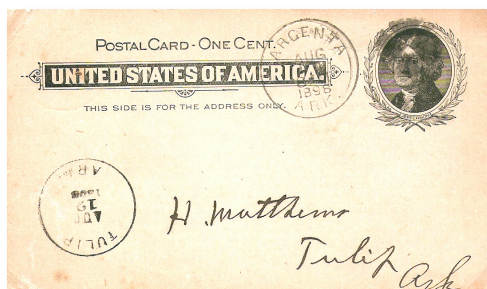
Μετά το κύριο κείμενο της αφήγησης και αυτό των θεματικών πληροφοριών, τρίτος τύπος κειμένου είναι αυτός που δίνει τις φιλοτελικές πληροφορίες. Δίνει πληροφορίες για την έκδοση, εξηγεί τις διαδρομές και τα τέλη φακέλων με ιδιαίτερη σημασία και ενδιαφέρον, αναφέρει το είδος του δοκιμίου ή του σφάλματος ενός γραμματοσήμου, επισημαίνει αν ένα μονόφυλλο είναι επίσημο, ιδιωτικό ή άλλης προέλευσης, αναφέρεται σε οδοντώσεις, υδατόσημα και άλλες λεπτομέρειες όταν αυτές έχουν σημασία κατά περίπτωση, και γενικά βοηθά τον παρατηρητή -που δεν είναι απαραίτητο να είναι βαθύς φιλοτελικός γνώστης- στην καλύτερη κατανόηση των φιλοτελικών αντικειμένων, αποδεικνύοντας ταυτόχρονα στους (γνώστες) κριτές τη δική του σπουδαία φιλοτελική γνώση. Είναι μεγάλη η σημασία αυτών των πληροφοριών που ο συλλέκτης/εκθέτης δίνει μέσω αυτού του τύπου κειμένων, διότι από αυτές κρίνεται σε μεγάλο βαθμό η "φιλοτελική γνώση" του και το ύψος της βαθμολογίας που θα αποσπάσει σε αυτή την παράμετρο του φύλλου αξιολόγησης.

Ο τύπος γραφής των φιλοτελικών πληροφοριών έχει επικρατήσει να είναι με μικρότερα γράμματα, ίδιου συνήθως μεγέθους προς αυτά των θεματικών πληροφοριών, αλλά σε πλάγια γραφή, και η θέση που οι φιλοτελικές πληροφορίες καταλαμβάνουν είναι ίδιες με αυτές των θεματικών πληροφοριών: κάτω από τα αντικείμενα, σαν υπότιτλο.

Όταν ένα αντικείμενο χρειάζεται τόσο θεματικές όσο και φιλοτελικές πληροφορίες, τότε οι δύο υπότιτλοι τοποθετούνται ο ένας κάτω από τον άλλο (επάνω οι θεματικές, κάτω φιλο-

τελικές), με όρθια ή πλάγια μικρή γραφή κατά περίπτωση, όπως ήδη αναφέραμε.

Τόσο οι θεματικές όσο και οι φιλοτελικές πληροφορίες δεν είναι απαραίτητο να αναγράφονται όταν είναι προφανείς. Αν δηλαδή έχομε ένα φάκελο γραμματοσημασμένο με την Μαρία Κάλλας, που φέρει ευανάγνωστη σφραγίδα "Πετράλωνα" και διεύθυνση παραλήπτη "Φάρσαλα", θα αποτελούσε ιδιαίτερη κοινοτυπία η αναγραφή της θεματικής πληροφορίας "Μαρία Κάλλας σε γραμματόσημο" και της φιλοτελικής "Φάκελος από Πετράλωνα προς Φάρσαλα, με σφραγίδα αποστολής 5/9/85 και άφιξη τρεις μέρες μετά". Και οι δύο πληροφορίες είναι οφθαλμοφανείς και δεν χρειάζεται καμία αναφορά σε αυτές. Αντίθετα, όταν παρουσιάζουμε ένα μονόφυλλο, όχι ιδιαίτερα γνωστό, και το εκθέτουμε από την πλευρά που μοιάζει απλό καρτ-ποστάλ, τότε απαραίτητως δίνουμε τη φιλοτελική πλη-

Παράδειγμα (θεματικών και) φιλοτελικών πληροφοριών:
Η πόλη Argenta πήρε το όνομά της από τον άργυρο που βρέθηκε εκεί το 1866 (θεματική πληροφορία).
Μονόφυλλο, έκδοσης 1897, τύπου "Πρόεδρος Τζέφερσον".
Αποστολή από Argenta του Arkansas στις 11/08/1898 προς Tulip, με άφιξη 18/08/1898" (φιλοτελική πληροφορία).

Παράδειγμα φιλοτελικών πληροφοριών:

Επιστολή με γραμματόσημο έκδοσης 1937 για το Παγκόσμιο Τζάμπορι. Ταχυδρομήθηκε στο Ρότερνταμ την 1/05/1937 με τελικό προορισμό το Οχάιο των ΗΠΑ. Από το Rotterdam-Waalhaven μεταφέρθηκε στην Φρανκφούρτη όπου επιβιβάστηκε στο αεροπλάνο Hindenburg, το οποίο ανεφλέγη και κατέπεσε στο Lakehurst του New Jersey στις 7/05/1937 (ένας από τους 17 διασωθέντες φακέλους με παρόμοια γραμματοσήμανση).

ροφορία "επίσημο μονόφυλλο, έκδοσης 1954" ή "ιδιωτικό μονόφυλλο με έντυπο γραμματόσημο κατόπιν παραγγελίας", κτλ.

Είναι σημαντικό να επισημάνουμε εδώ ότι όσο πιο "βαθείς" και "γνωστικές" είναι οι θεματικές πληροφορίες που δίνουμε στα εκτιθέμενα κομμάτια (όπου και όταν το χρειάζονται), τόσο περισσότερο ικανοποιούνται οι κριτές. Για παράδειγμα, αντί περιγράφοντας θεματικά ένα μηχανόσημο και αναγράφοντας απλά "Μηχανόσημο", προσθέσουμε την εταιρεία και το έτος κατασκευής, και τον αριθμό της μηχανής που το εκτύπωσε, τότε η φιλοτελική περιγραφή προσεγγίζει το τέ-

λειο. Αν, επίσης, σε ένα εορταστικό τηλεγράφημα περιγράψουμε το χρόνο της έκδοσής του, το τιράζ και τη διάρκεια κυκλοφορίας του, τότε στοχεύσαμε διάνα!

Πολλοί ίσως αναρωτηθούν: Πού θα βρούμε αυτές τις πληροφορίες; Η απάντηση είναι: Όλες υπάρχουν. Αρκεί η προσπάθεια, η συστηματική έρευνα, οι κατάλληλες διασυνδέσεις και η καλή γνώση. Όλοι πρέπει να γνωρίζουν ότι τέτοιου επιπέδου φιλοτελικές πληροφορίες, μαζί με καλό υλικό και σωστή ανάπτυξη, είναι προϋπόθεση για βραβεύσεις επιπέδου, κυρίως από Επίχρυσο μέταλλο και επάνω.

Κλείνουμε την αναφορά μας στο παρόν θέμα επαναλαμβάνοντας ότι στον τρόπο σύνθεσης και παρουσίασης μιας θεματικής συλλογής τίποτα δεν είναι θέσφατο. Ο κάθε συλλέκτης/εκθέτης μπορεί να βρει το δικό του τρόπο, ο οποίος θα κριθεί. Ίσως η δική του τεχνική και οι προσωπικές του επινοήσεις να αποδειχθούν καλύτερες από τις προτεινόμενες. Ίσως όμως και χειρότερες, πράγμα πιθανότερο. Διότι οι προτεινόμενες λύσεις αποτελούν προϊόν μακράς εμπειρίας ανθρώπων που αφιέρωσαν ολόκληρη ζωή στον εκθεσιακό θεματικό φιλοτελισμό και ευτύχησαν να χαρούν υψηλότερες βραβεύσεις.

Είναι στο χέρι του καθενός να πάρει το ρίσκο και να κάνει του κεφαλιού του!

Παντελής Λεούσης

Παράδειγμα θεματικών (και φιλοτελικών) πληροφοριών (π.χ. για συλλογή "Το Ρολόι"): Ρολόι τύπου xxxx, έτους κατασκευής 18XX. Καθώς τα χρόνια εκείνα τα ατομικά ρολόγια ήταν σπάνια, τα δημόσια ρολόγια ήταν απαραίτητα. (θεματική πληροφορία).

Ιδιωτικό μονόφυλλο έκδοσης 1900, γραμματοσημασμένο κατόπιν παραγγελίας με έκτυπο Ιπτάμενο Ερμή 10λ (Α τέλος εξωτερικού). Σφραγίδα αποστολής 29 Ιουλ. 1900 και δυσανάγνωστη σφραγίδα άφιξης στο Lussiriccolo της Αυστρίας (Το Lussiriccolo σήμερα ανήκει στην Κροατία). (φιλοτελική πληροφορία).

Παράδειγμα φιλοτελικών πληροφοριών: "Ρωσικό μονόφυλλο των 7 k με διαφημιστικά μηνύματα στο εσωτερικό και στο πίσω μέρος του. Διετίθεται αντί 5 k, με τη διαφορά να καλύπτεται από τους διαφημιζόμενους. Ταχυδρομήθηκε συστημένο (αρ. γραφείου 2141), από Αγία Πετρούπολη προς Βερολίνο στις 12/12/1898. Προστέθηκαν τέλη 13 k. Από εκεί, εστάλη στο Όλντεμπουργκ της Γερμανίας. Πίσω φέρει διαβατική σφραγίδα "Bestellt von Charlottenburg 4, 26.12.98" και "Oldenburg 16.12.98 (τελική άφιξη)".

Η γυναίκα θρύλος της Αργεντινής

"Εβίτα" Περόν

Μία από τις πιο πολυσυζητημένες γυναίκες της εποχής μας. Το όνομά της έγινε θρύλος. Λατρεύτηκε όσο λίγοι άνθρωποι στον κόσμο, έγινε μιούζικαλ, γραμματόσημα, χαρτονομίσματα... και έφυγε στα 33 της!

Η Εύα Περόν γεννήθηκε το 1919 στο Λος Τολδος, επαρχία του Μπουένος Άιρες. Σε ηλικία 15 χρονών μετακόμισε στην αργεντινή πρωτεύουσα, όπου επεδίωξε να κάνει καριέρα ηθοποιού στο θέατρο, το ραδιόφωνο και το σινεμά. Το 1944 γνώρισε τον συνταγματάρχη Χουάν Περόν σε μια φιλανθρωπική εκδήλωση και παντρεύτηκαν τον επόμενο χρόνο.

Το 1948, δύο χρόνια μετά την εκλογή του Περόν ως Προέδρου της χώρας, η Εβίτα ίδρυσε το Ίδρυμα Κοινωνικής Προνοίας Μαρία Εύα Ντουάρτε, που είχε σκοπό "την κάλυψη των βασικών αναγκών για αξιοπρεπή διαβίωση των μη προνομιούχων κοινωνικών τάξεων". Το φιλανθρωπικό έργο αυτού του ιδρύματος υπήρξε τεράστιο. Δημιούργησε σχολεία για οικοτρόφους, γηροκομεία, άσυλα για άνεργες γυναίκες και οικογένειες, τον Οίκο Στρατηγός Σαν Μαρτίν για οικοακές βοθηθούς, κοινωνικά παντοπωλεία, το Τρένο Υγειονομικής Περιθαλψής και το Γεωργικό Σχέδιο. Επιπλέον, διοργάνωσε πρωτάθλημα για παιδιά και εφήβους, οικοδόμησε 16 μεγάλα γενικά νοσοκομεία σε όλη τη χώρα, ίδρυσε Επιδημιολογικό Νοσοκομείο για βρέφη και παιδιά και Κλινική Αποκατάστασης Παιδιών στο Termas de Reyes (ιαματικά λουτρά), και ίδρυσε σχολή νοσοκόμων για την επάνδρωσή τους.

Ως προς την εκπαίδευση, δημιούργησε την Μαθητική Πόλη και την Πόλη της Αμάντα Άλεν για παιδιά 2 έως 7 χρονών που είτε ήταν

ορφανά, ή που οι γονείς τους δεν μπορούσαν να τα μεγαλώσουν. Εν τω μεταξύ, το Ίδρυμά της ανέπτυξε επίσης ένα τεράστιο κτηριακό πρόγραμμα και έδωσε σημαντική ώθηση στον κοινωνικό προνοιακό τουρισμό.

Η Εβίτα (όπως επικράτησε να την αποκαλούν) πάλεψε ακόμα για τα δικαιώματα των γυναικών στην Αργεντινή και ίδρυσε και διηύθυνε το πρώτο γυναικείο πολιτικό κόμμα μεγάλης κλίμακας της χώρας, το Γυναικείο Περονικό Κόμμα.

Το 1951, αποδέχτηκε το χρίσμα των Περονικών για τη θέση του Αντιπροέδρου της Αργεντινής. Στον αγώνα αυτό έλαβε μεγάλη υποστήριξη από την πολιτική βάση των Περονικών που την αποτελούσαν οι χαμηλόμισθοι Αργεντινοί και μέλη της εργατικής τάξης, γνωστοί ως ντεσκαμισάντος (χωρίς πουκάμισο). Εντούτοις, η αντιπολίτευση των στρατιωτικών και της υψηλής κοινωνίας, σε συνδυασμό με την φθίνουσα υγεία της, την ανάγκασαν τελικά να αποσύρει την υποψηφιότητά της.

Για την ιστορία, ο Περόν κέρδισε τις εκλογές του 1952 με το 62.49% των ψήφων.

Η Εύα ήταν ήδη τότε σοβαρά άρρωστη από καρκίνο. Στις 4 Ιουνίου 1952 εμφανίστηκε στο κοινό για τελευταία φορά, δίπλα στο σύζυγό

της, κατά την τελετή της ορκωμοσίας του για τη νέα προεδρική θητεία. Πέθανε λίγες εβδομάδες μετά, στις 26 Ιουλίου 1952, στα 33 της χρόνια.

Η Έυα Περόν υπήρξε από τα πρόσωπα που λατρεύτηκαν όσο λίγοι στην παγκόσμια ιστορία. Στην Αργεντινή παραμένει πάντα μία γυναίκα σύμβολο για τις λαϊκές μάζες. Απόδειξη της αγάπης του λαού της ήταν και το ότι το

"ΕΥΑ ΠΕΡΟΝ,
ΑΙΩΝΙΑ ΣΤΟ ΛΑΟ ΤΗΣ"

Η Εβίτα σε μία από τις πολλές δημόσιες εμφανίσεις της.

Δύο ακόμα από τις πολλές εκδόσεις με τις οποίες την τίμησε η πατρίδα της.

θηκε η πρεμιέρα του στο West End του Λονδίνου, εξακολουθεί να παίζεται στο Μπρόντγουεη και σε πολλές σκηνές άλλων χωρών, ενώ το 1996 έγινε και ταινία με πρωταγωνιστές τη Μαντόνα και τον Αντόνιο Μπαντέρας.

Λ. Τ.

λαϊκό προσκύνημα στη σορό της διάρκεσε δύο ολοκληρές εβδομάδες. Περισσότερο από δύο εκατομμύρια άνθρωποι περίμεναν υπομονετικά για το τελευταίο αντίο.

Η ιστορία της Εύας Περόν ενέπνευσε τον συνθέτη Andrew Lloyd Webber και τον στιχουργό και συγγραφέα και Tim Rice. Το μιούζικαλ *Εβίτα*, με τη μορφή ροκ όπερας, σημείωσε τεράστια επιτυχία, και από το 1978 που δό-

Η Εβίτα σε χαρτονόμισμα των 100 πέζος.

Τα μπλου τζιν

Τα τζιν παντελόνια που κατέληξαν να τα φοράμε και ως "απογευματινό ένδυμα", δημιουργήθηκαν από τον Γερμανοεβραίο μετανάστη Λέβι Στράους (1829 – 1902) για τους χρυσοθήρες που κατέκλυζαν πολλές περιοχές των ΗΠΑ στα μέσα του 18ου αιώνα. Ο Λέβι Στράους είχε έρθει το 1853 στο San Francisco της Καλιφόρνιας για να ανοίξει στη δυτική ακτή ένα υποκατάστημα καταστήματος της Νέας Υόρκης που ανήκε σε ένα από τους αδελφούς του. Προβλέποντας όμως την εμπορική επιτυχία ενός παντελονιού που θα άντεχε στις κακουχίες της αναζήτησης

χρυσού, αποφάσισε την κατασκευή του.

Το 1872, ο Τζέικομπ Ντέιβις, ράφτης από το Ρίνο της Νεβάδα και πελάτες του Στράους, του έγραψε για να τον πληροφορήσει ότι είχε επινοήσει τρόπο να στερεώνονται οι τσέπες στα παντελόνια με πριτσίνια. Πρότεινε μάλιστα να προχωρήσουν στην κατοχύρωση της εφεύρεσης από κοινού, πράγμα που έγινε το 1873. Το μπλου τζιν είχε ήδη γεννηθεί!

Από την αρχή, και καθώς άρχισε να αναπτύσσεται ο ανταγωνισμός, η εταιρεία Levi Strauss & Co. διαφήμιζε επίμονα το προϊόν της, τονίζοντας την ποιότητα και την ανθεκτικότητά του. Αυτός ήταν και ο λόγος που το 1886 έραψε μια ετικέτα από δέρμα στο πίσω μέρος κάθε παντελονιού με το λογότυπο των δύο αλόγων που δεν καταφέρνουν να το "ανασκολοπίσουν!".

Η εταιρεία ανήκει σήμερα στους απογόνους του Levi Strauss και δεν είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο. Ο κύκλος εργασιών της το 2011 ήταν 4,7 δισεκατομμύρια δολάρια.

Λ. Τ.

Διεθνής έκθεση "ΝΟΤΟΣ 2015"

Συνεχίζονται από την Οργανωτική Επιτροπή, με τον ίδιο εντατικό τρόπο, οι προετοιμασίες της μεγάλης διεθνούς έκθεσης ΝΟΤΟΣ 2015 που, όπως είναι γνωστό, θα φιλοξενηθεί στο Εκθεσιακό Κέντρο Περιστερίου και θα πραγματοποιηθεί σε δύο περιόδους: Η πρώτη, από 4 έως 10 Νοεμβρίου 2015, θα είναι αφιερωμένη στους Έλληνες εκθέτες, φιλοτελιστές ή συλλέκτες άλλων συλλεκτικών αντικειμένων, και η δεύτερη, από 11 έως 15 Νοεμβρίου, θα αφορά εκθέματα από 21 χώρες της Νότιας Ευρώπης και της Μεσογείου, καθώς και εκθέματα ελληνικού ενδιαφέροντος εκθετών από μη μεσογειακές χώρες.

Όπως έγινε γνωστό, οι χώρες που ήδη δήλωσαν συμμετοχή και όρισαν αντιπροσώπους έφτασαν τις 18, και σύντομα αναμένεται να συμπληρωθεί ο αριθμός των 21 που χαρακτηρίζονται γεωγραφικά ως "Νότος", έχουν προσκληθεί και συμπεριλαμβάνονται στον αρχικό σχεδιασμό.

Όλος ο ελληνικός φιλοτελικός κόσμος περιμένει με αδημονία αυτό το ξεχωριστό φιλοτελικό γεγονός.

Νέα Διοικητικά Συμβούλια

Μετά τις αρχαιρεσίες της 1ης Φεβρουαρίου 2015, ο ΔΣ της Φιλοτελικής Ένωσης Βόλου συστάθηκε σε σώμα ως εξής:

Σκοτίδης Δημήτριος Πρόεδρος
Τσιμούρτος Ιωάννης Αντιπρόεδρος
Σιόβας Ιωάννης Γ. Γραμματέας
Παυλίδης Ελευθέριος Ταμίας
Πανάγος Αθανάσιος Μέλος
Φέκας Δημοσθένης Μέλος
Χριστόπουλος Κων/νος Μέλος

Στις 2 Φεβρουαρίου η Ένωση Ελλήνων Συλλεκτών Καρτών Μάξιμουμ έκοψε την πρωτοχρονιάτικη πίτα και διεξήγαγε αρχαιρεσίες από τις οποίες πρόκυψε το ακόλουθο ΔΣ:

Μαλλούχος Νίκος Πρόεδρος

Βασίλης Αγραφιώτης Αντιπρόεδρος
Κώστας Σαμανίδης Γ. Γραμματέας
Παναγιώτης Γεωργίτσος Ταμίας
Νίκος Λαλεχός Μέλος
Μιχάλης Κατσαράς Μέλος
Νίκος Σπυρόπουλος Μέλος

Φιλοτελική έκθεση στο Αγρίνιο

Η Φιλοτελική Εταιρεία Αγρινίου διοργάνωσε από 14 έως 21 Φεβρουαρίου 2015 την 3η Έκθεση Γραμματοσήμου με την επωνυμία "ΑΓΡΙΝΙΟ 2015", η οποία στεγάστηκε στη Δημοτική Πινακοθήκη της πόλης. Είχε την υποστήριξη των ΕΛΤΑ και του Δήμου Αγρινίου και συμμετείχαν σε αυτή 17 εκθέτες μέλη της Εταιρείας, με εκθέματα ποικίλου αριθμού πλαισίων. Κυκλοφόρησαν ειδικοί αριθμημένοι αναμνηστικοί φάκελοι με αναμνηστική σφραγίδα κατασκευής της Εταιρείας, και εκδόθηκαν έγχρωμη αφίσα και πολυτελές έγχρωμο 16σέλιδο φυλλάδιο με χρήσιμες φιλοτελικές πληροφορίες, χαιρετισμό του Προέδρου Ιωάννη Σκαρμούτσου, ονόματα συντελεστών και επιτροπών, και πίνακα εκθετών και εκθεμάτων.

Η Έκθεση σημείωσε εξαιρετική επιτυχία.

Νέα διάκριση για τον Α. Βιρβίλη

Μετά την πρόσκλησή του το 2013 να υπογράψει στην Δέλτο των Διαπρεπών Φιλοτελιστών, ο τέως Πρόεδρος της ΕΦΟ Α. Βιρβίλης γνώρισε εφέτος μία ακόμα σπουδαία τιμητική διάκριση. Το ΔΣ της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Φιλοτελισμού (FEPA), σε πρόσφατη συνεδρία του στο Λονδίνο, του απένειμε το μετάλλιο που κάθε χρόνο απονέμει για "εξαιρετική προσφορά στον οργανωμένο φιλοτελισμό".

Οι διεθνείς διακρίσεις του Α. Βιρβίλη και των άλλων Ελλήνων φιλοτελιστών αντανακλούν σε ολόκληρο τον ελληνικό φιλοτελισμό. Γι' αυτό και τις χαιρετίζουμε και μας κάνουν υπερήφανους.

Συγχαρητήρια στον φίλο Αντώνη.

Η γιορτή της βασιλόπιτας του 2015

Η πίτα του 2015 δεν ήταν γραφτό να κοπεί στο Ταχυδρομικό και Φιλοτελικό Μουσείο, όπως κάθε χρόνο. Καθώς η μεταβίβασή του από τον ΕΛΤΑ στο Υπουργείο Συγκοινωνιών δεν έχει ολοκληρωθεί, θεωρήθηκε ότι δεν είναι κανείς αρμόδιος να μας την παραχωρήσει. Εφέτος λοιπόν, ύστερα από πολλά χρόνια, βρεθήκαμε σε μια άλλη αίθουσα, εξίσου φιλόξενη, αυτή της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών της οδού Γενναδίου. Πάντα σε συνεργασία με τους "Φιλοτελιστές των Αθηνών" και πάντα με την παρουσία πολλών φιλοτελιστών και φίλων, συνοερτάσαμε την κοπή της βασιλόπιτας σε χαρούμενη ατμόσφαιρα και με καλή διάθεση.

Η γιορτή διανθίστηκε και πάλι με ομιλία του Π. Λεούση. Αυτή τη φορά το θέμα ήταν Η γέννηση του κινηματογράφου και η χολυγουντιανή του καταξίωση. Η ομιλία τεκμηριώθηκε φιλοτελικά με πλούσιο ταχυδρομικό υλικό και συνοδεύτηκε με προβολή σε οθόνη αποσπασμάτων από ταινίες που έχουν χαρακτηριστεί ορόσημα στην ιστορία του κινηματογράφου.

Αλλά και η ύπαρξη πιάνου στην όμορφη αίθουσα συνέβαλε στην ευχάριστη ατμόσφαιρα της βραδιάς, καθώς έδωσε την δυνατότητα στον ομιλητή να παίζει γνωστές μελωδίες από κινηματογραφικές ταινίες που άφησαν εποχή.

Νικήτρια του νομίσματος της πίτας και του αντίστοιχου δώρου ήταν η κ. Ιωάννα Αποστολοπούλου, σύζυγος του γνωστού φιλοτελιστή και μέλους μας Βασίλη Αποστολόπουλου.

Όπως πάντα, η βραδιά έκλεισε με μικρό δείπνο, ένα ποτήρι κρασί και ευχές για "και του χρόνου"!

Από την "ιεροτελεστία" κοπής της πίτας!

"Η γέννηση του κινηματογράφου...".
Στην οθόνη ο πρωτοπόρος Ζορζ Μελιέ.

Μερική άποψη της αίθουσας: Μέλη και φίλοι παρακολουθούν με ενδιαφέρον.

Ο Πλατέρο και εγώ

Είναι σίγουρα παράξενο να βλέπει κανείς ένα φεγιά που εικονίζει το κεφάλι ενός νεαρού γαϊδάρου δίπλα σε έναν καλοντυμένο γενειοφόρο σοβαρό κύριο!

Όσοι όμως αναγνωρίσουν στο πρόσωπο του σοβαρού κυρίου τον διάσημο νομπελίστα Ισπανό ποιητή Juan Ramón Jiménez δεν θα παραξενευτούν καθόλου. Δίotti το γαϊδουράκι που βρίσκεται δίπλα του είναι ο Πλατέρο, ο ήρωας ενός από τα διασημότερα βιβλία του.

Ο τίτλος του βιβλίου είναι "Ο Πλατέρο και εγώ" (Platero y yo) και έχει για υπότιτλο "Ανδαλουσιανή ελεγεία". Πρόκειται για μια ποιητική αφήγηση που περιγράφει τη ζωή και το θάνατο του γαϊδάρου Πλατέρο, συντρόφου του ποιητή, αφήγηση που του δίνει ταυτόχρονα αφορμή για να περιγράψει ποιητικά τη ζωή της Ανδαλουσίας, τα τοπία, τους χαρακτήρες, τα ήθη και έθιμα των χωρικών. Ο Platero αποτελεί επίσης το σύμβολο και το πρότυπο του γαϊδουριού της Ανδαλουσίας, της

Μεσογείου αλλά και ολόκληρου του κόσμου. Του ζώου που για αιώνες αποτέλεσε το εργαλείο, το μεταφορικό μέσο και, πέραν αυτού, το σύντροφο, τον φίλο.

Το έργο δημοσιεύτηκε στη Μαδρίτη το 1914, σε έκδοση για τη νεολαία, ενώ η ολοκληρωμένη έκδοσή του κυκλοφόρησε το 1917. Η επιτυχία του ήταν άμεση και τεράστια. Έγινε αμέσως σχολικό βιβλίο (ως το 1920), και έκτοτε αποτελεί ένα από τα πιο πολυδιαβασμένα βιβλία στην Ισπανία και την Λατινική Αμερική, αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο..

Ιδού μερικοί από τους στίχους της αρχής της αρχής του έργου, στους οποίους διακρίνεται η τρυφερότητα, η γλυκύτητα και η χάρη του ποιητικού λόγου του Χιμένεθ:

Ο Πλατέρο είναι ένα μικρό γαϊδουράκι, μαλακό και τριχωτό: Τόσο μαλακό στην αφή που μπορεί να πει κανείς ότι είναι από βαμβάκι, χωρίς καθόλου κόκαλα. Μόνο οι καθρέφτες των ματιών του είναι σκληροί σαν δύο σκαραβαίοι από μαύρο κρύσταλλο.

Τον αφήνω χαλαρό, και πηγαίνει στο λιβάδι, και, με τη μουσούδα του χαϊδεύει απαλά τα μικρά τριανταφυλλί, μπλε και χρυσαφιά ανθάκια... Τον φωνάζω σιγά, "Πλατέρο!" Κι έρχεται κοντά μου με ένα ανάλαφρο χαρούμενο τροχασμό που μοιάζει με ακαθόριστο γέλιο, με ειδυλλιακό, κουδουνιστό ήχο...

Π. Λ.

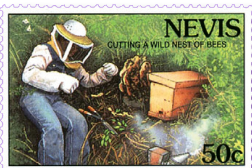
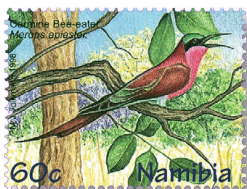
Δεκάδες οι γλώσσες στις οποίες μεταφράστηκε το "Ο Πλατέρο και εγώ". Μία από αυτές και η Ελληνική. Δεξιά η προμετωπίδα της πρώτης έκδοσης, του 1914.

Αχ! Αυτό το πλάνο...

Η ΜΕΛΙΣΣΑ

Εισαγωγή

- 1 ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΣ
  - 2.1 Ιεραρχίες και ρόλοι
  - 2.2 Η ζωή των μελισσών
  - 2.3 Η κυψέλη
  - 2.4 Η εργασία.
    - 2.4.1 Η αναζήτηση τροφής
    - 2.4.2 Η κρήθρα
    - 2.4.3 Η παραγωγή του μελιού
    - 2.5 Οι εχθροί των μελισσών
3. Η ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ
  - 3.1 Λίγη ιστορία
  - 3.2 Ο εξοπλισμός
  - 3.3 Τα προϊόντα
    - 3.3.1 Το μέλι
    - 3.3.2 Το κέρι
    - 3.3.3 Βασιλικός πολτός
4. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ
  - 4.1 Οι μέλισσες στη λογοτεχνία
  - 4.2 Μέλισσες και μέλι στη θρησκεία
  - 4.3 Εραλδική και συμβολική

Ο πάπυρος του Έμπερς

Ο Πάπυρος του Ebers είναι ένας αιγυπτιακός πάπυρος που χρονολογείται το 1550 π.Χ. και αναφέρεται στην ιατρική. Αγοράστηκε στο Λούξορ (Θήβες) το χειμώνα του 1873-74 από τον Γερμανό αιγυπτιολόγο Georg Ebers (1837-1898) και είναι ένας από τους παλαιότερους και πιο σημαντικούς ιατρικούς παπύρους της αρχαίας Αιγύπτου.

Σήμερα φυλάσσεται στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Λειψίας, στη Γερμανία.

Γράφτηκε περίπου το 1500 π.Χ., πιστεύεται όμως ότι πρόκειται για αντιγραφή παλιών κειμένων που προϋπήρχαν, ίσως και από το 3400 π.Χ.

Ο Πάπυρος του Ebers συστίσεται σε ένα άριστα διατηρημένο κύλινδρο 110 σελίδων, συνολικού μήκους περίπου 20 μέτρων. Θεωρείται ως ένα από τα παλιότερα και καλύτερα διατηρημένα αρχαία ιατρικά κείμενα.

Είναι γραμμένος στην αιγυπτιακή ιερατική γραφή και μας μεταδίδει το πιο εκτεταμένο ιατρικό γνωστό κείμενο της αρχαίας αιγυπτιακής ιατρικής. Ο κύλινδρος περιέχει περίπου 700 μαγικές συνταγές και φάρμακα, ξόρκια για να διώχνονται οι δαίμονες που προκαλούν τις ασθένειες, αλλά και ισχυρές αποδείξεις για την ύπαρξη μακράς παράδοσης εμπειρικών

πρακτικών και ιατρικών παρατηρήσεων.

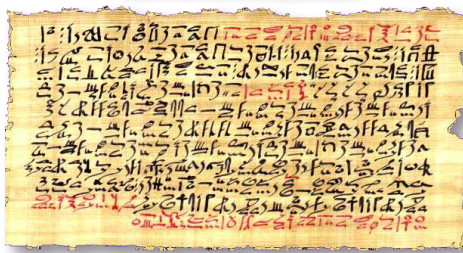
Ο Πάπυρος, μεταξύ άλλων, περιέχει μια "Πραγματεία περί καρδιάς". Αναφέρεται ότι η καρδιά είναι το κέντρο που εφοδιάζει το σώμα με αίμα και ότι τα αγγεία συνδέονται με κάθε μέλος του σώματος.

Οι Αιγύπτιοι φαίνεται ότι γνώριζαν λίγα πράγματα για τα νεφρά, και θεωρούσαν ότι η καρδιά ήταν το σημείο συνάντησης ενός αριθμού αγγείων που μετέφεραν όλα τα υγρά του σώματος, όπως αίμα, δάκρυα, ούρα και σπέρμα.

Σε άλλο κεφάλαιο του

Παπύρου με το όνομα "Βιβλίο των Καρδιών" αναλύονται οι ψυχικές διαταραχές, μεταξύ των οποίων η κατάθλιψη και η άνοια. Οι περιγραφές των διαταραχών αυτών φανερώνουν ότι Αιγύπτιοι αντιλαμβάνονταν με τον ίδιο τρόπο τόσο τις σωματικές όσο και τις διανοητικές ασθένειες.

Ο Πάπυρος περιέχει κεφάλαια για αντισύλληψη, διάγνωση της εγκυμοσύνης και άλλα γυναικολογικά θέματα, ασθένειες του εντέρου και παράσιτα, προβλήματα των ματιών και του δέρματος, οδοντιατρική και χειρουργική θεραπεία αποστημάτων και όγκων, θεραπεία εγκαυμάτων, θέματα ορθοπεδικής κλπ.

Αποσπάσματα από τον Πάπυρο του Έμπερς, όλα με ιατρικά κείμενα.

Π. Α.

Σπανιότητες εκ ...πλαστών!

Το τεύχος του Σεπτεμβρίου 1933 του περιοδικού *Echo Philatélique*, η στήλη των νέων εκδόσεων περιλάμβανε μία σειρά του πρωτοεμφανιζόμενου ανεξάρτητου σουλτανάτου Hagggar, με σύντομες πληροφορίες για το ιστορικό της ίδρυσής του, τις γεωγραφικές συντεταγμένες του και τον σουλτάνο ηγεμόνα του που άκουγε στο όνομα Tuotta-el-Fetzan. Η έκδοση ήταν προς τιμή της ενθρόνισής του, αποτελείτο από τρεις κλάσεις, και απεικόνιζε το σουλτάνο και ένα τοπίο της χώρας.

Μία συμπαθέστατη έκδοση, και ένα ακόμη κράτος με γραμματόσημα με συλλεκτικό ενδιαφέρον.

Όμως σύντομα αποδείχτηκε ότι επρόκειτο για μία από τις ωραιότερες και πιο καλοστημένες φιλοτελικές φάρσες που έγιναν ποτέ!

Στην πόλη Ναμύρ του Βελγίου υπήρχε ένας φιλοτελικός σύλλογος, ενεργός από το 1931. Ένα από τα μέλη τους, γιατρός, ο Δόκτωρ Naztef, βρέθηκε σε αποστολή στο Μαρόκο. Από εκεί έστειλε στους φίλους του μία φωτογραφία ντυμένος με αραβική φορεσιά. Εκείνοι, με βάση αυτή τη φωτογραφία, κατασκεύασαν έξη "γραμματόσημα" με την εικόνα του, βρήκαν και ένα τοπίο, τύπωσαν φακέλους με "SERVICE DE SA HOTESSE" (Υπη-

ρεια της Αυτού Υψηλότητας), πρόσθεσαν εικονική αραβική γραφή δικής τους επινόησης, κόλλησαν τα γραμματόσημα και έστειλαν την επιστολή με συστημένο ταχυδρομείο στην Αυτού Υψηλότητα το Σουλτάνο Fetzan (το όνομα του οποίου ήταν αναγραμματισμός του Naztef, του ονόματος του γιατρού!). Η επιστολή εστάλη Post Restante σε ένα ταχυδρομείο του Βελγίου, 32 χλμ από την πόλη Ναμύρ.

Είναι φανερό ότι στο ταχυδρομείο του Ναμύρ υπήρχε συνεργός που επέτρεψε να φύγει η επιστολή χωρίς βελγικά γραμματόσημα. Ενδιαφέρον έχει και ο αποστολέας: "Γραμματεία της Διοίκησης της Αυτού Υψηλότητας"!

Η "πλάκα" τελειώνει με τις υποδιαιρέσεις του "εθνικού νομί-

ματος" του σουλτανάτου που αναφέρονται ως ονομαστικές αξίες στα γραμματόσημα: Dattes (χουρμάδες) και figues (σύκα). Η διαβάθμιση είναι 1 χουρμάς = 100 σύκα!

Πρέπει να δεχτούμε ότι και οι Βέλγοι ξέρουν να κάνουν ωραίες πλάκες!

(Από το *Notizzario Thematico del CIFT*, Αρ. 186, Δεκέμβριος 2013)

ΟΙ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

α) ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ

ΕΛΛΑΔΑΣ

• Στις 21 Ιανουαρίου κυκλοφόρησε η 1η αναμνηστική σειρά γραμματοσήμων του 2015 με τίτλο **“100 Χρόνια από την Ίδρυση της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων (ΕΣΗΕΑ)”**, αποτελούμενη από 5 γραμματόσημο συνολικής αξίας € 4.05, σε 100.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 6.000 διπλοί ΦΠΗΚ προς € 6.20, 1.000 τυποποιημένες σειρές προς € 7.40, 1000 απλά λευκώματα σειράς προς € 13.80 και 1.000 σετ Καρτών Μάζιμουμ προς € 6.40 το σετ.

• Στις 26 Φεβρουαρίου 2015 κυκλοφόρησε η 2η αναμνηστική σειρά γραμματοσήμων με τίτλο **“Ιαματικές πηγές της Ελλάδας”**, αποτελούμενη από 6 γραμματόσημο συνολικής

αξίας € 4.00, σε 100.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 6.000 διπλοί ΦΠΗΚ προς € 6.10 το σετ, 1.000 τυποποιημένες σειρές προς € 7.50, 1000 απλά λευκώματα σειράς προς € 13.90 και 1.000 σετ Καρτών Μάξιμουμ προς € 9.60 το σετ.

ΚΥΠΡΟΥ

• Στις 4 Φεβρουαρίου 2015 κυκλοφόρησε η οριστική σειρά "Ανθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών Β' μέρος", αποτελούμενη από 12 γραμματόσημα συνολικής αξίας € 8.78, σε 550.000 πλήρεις σειρές, και 7.000 σετ των τριών φακέλων ΠΗΚ προς € 9.62 το σετ.

β) ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

ΕΛΛΑΔΑΣ

• Χρησιμοποιήθηκε στις 14 Φεβρουαρίου 2015, με την ευκαιρία του των εκδηλώσεων προς τιμή του Αγίου Βαλεντίνου που έγιναν στη Λέσβο στις 13 και 14/02/2015.

• Αναμνηστική σφραγίδα για την ανάδειξη της "Θεσσαλονίκης, Ευρωπαϊκής Πρωτεύουσας Νεολαίας 2014". Η ημερομηνία έκδοσής της ήταν η 31 Δεκεμβρίου 2014, αλλά χρησιμοποιήθηκε αργότερα, με την αρχική ημερομηνία.

• Χρησιμοποιήθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2015 με την ευκαιρία της έναρξης των παραστάσεων της ροκ όπερας "Alexander the Great" στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

γ) ΣΦΡΑΓΙΣΤΙΚΟΙ ΔΑΚΤΥΛΙΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ:**ΚΥΠΡΟΥ**

• S1/2015. Χρησιμοποιήθηκε από από 10 έως 11 Φεβρουαρίου με την ευκαιρία της "Παγκόσμιας Ημέρας Ασφαλούς Δικτύου" (10.02.2015) (Γνωστή επαναλαμβανόμενη σφραγίδα).

• S2/2015. Χρησιμοποιήθηκε από 12 έως 16 Φεβρουαρίου, μέσα στα πλαίσια των εκδηλώσεων για τη ημέρα του "Ενιαίου Ευρωπαϊκού Αριθμού Κλήσης Έκτακτης Ανάγκης "112". (Γνωστή επαναλαμβανόμενη σφραγίδα).

• S3/2015. Χρησιμοποιήθηκε από 19 έως 20 Μαρτίου, με την ευκαιρία της "Παγκόσμιας Ημέρας Νερού" (22/03/2015). (Γνωστή επαναλαμβανόμενη σφραγίδα).

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Καλούμε τα μέλη μας στην ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση του Συλλόγου την Τετάρτη 15 Απριλίου 2015 (επαναληπτική) και ώρα 6.00 μ.μ. στο εντευκτήριο της Ένωσης Ελλήνων Συλλεκτών Καρτών Μάξιμουμ, Ακαδημίας 57, 1ος όροφος, με θέματα:

1. Διοικητικός και Οικονομικός Απολογισμός 2014
2. Έκθεση Εξελεγκτικής Επιτροπής
3. Προϋπολογισμός έτους 2015
4. Έγκριση πεπραγμένων και απαλλαγή του ΔΣ
5. Ανακοινώσεις, προτάσεις, λοιπά θέματα
6. Διενέργεια αρχαιρεσιών για την ανάδειξη νέου Δ Σ και ΕΕ.

Τόσο η προσωπική παρουσία των μελών μας του κέντρου, όσο και η επιστολική ψήφος των μελών της περιφέρειας θα μας δώσουν ιδιαίτερη χαρά και κουράγιο για τη συνέχιση της προσπάθειας.

"Επί του πιεστηρίου":

Παντελής Ι. Λεούσης

ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ

Ένα πολυσέλιδο έργο, εξολοκλήρου έγχρωμο
και πλούσια εικονογραφημένο,
με όλα όσα πρέπει να ξέρει ένας θεματικός.

Αρχαιοελληνικά αριστουργήματα

Ένας Απόλλων από την ...Αλγερία!

Τα γραμματόσημα μας θυμίζουν (ή μας γνωρίζουν) πολλά από τα αριστουργήματα της αρχαίας ελληνικής τέχνης που βρίσκονται διάσπαρτα σε ολόκληρο τον κόσμο. Αυτή τη φορά, πρόκειται για έναν ακόμα Απόλλωνα, τον "Απόλλωνα της -αλγερινής πόλης- Σερσέλ", όπως έχει αποκληθεί.

Η Σερσέλ (Scherchel στα Γαλλικά) είναι πρωτεύουσα μιας επαρχίας της Αλγερίας. Κτισμένη στους πρόποδες του ορεινού όγκου του Aït Menasser, με την πανέμορφη παραλία της, θυμίζει μια γωνιά της Ελλάδας που μεταφέρθηκε στην Αφρική. Την πάλαι ποτέ πολιτιστική παρουσία της Ελλάδας θυμίζει επίσης ένα τζαμί που βρίσκεται στην κεντρική πλατεία της πόλης, την Πλατεία Μαρτύρων. Είναι κτισμένο πάνω στα ερείπια αρχαίου ναού δωρικού ρυθμού.

Η Σερσέλ ή Καισάρεια για τους Ρωμαίους (Caesarea) είναι η κληρονόμος πόλη της παλιάς Λολ που κτίστηκε από του Φοίνικες τον 4ο αιώνα π.Χ. και υπήρξε πρωτεύουσα των Βασι-

λέων της Νουμιδίας. Μετονομάστηκε τελικά σε Καισάρεια από το βασιλιά Juba II, ο πατέρας του οποίου ήταν σύμμαχος του Πομπηίου.

Ο ιστορικός Mahfoud Kaddache, γράφει: "Πουθενά αλλού δεν βρέθηκαν τόσα αρχαία αγάλματα. Είναι όλα αντίγραφα από διάσημα έργα. Το Μουσείο της Σερσέλ μας προσφέρει μερικά τέτοια δείγματα: Έναν Ηρακλή, αντίγραφο χάλκινου αγάλματος του Μύρωνα, τον "Απόλλωνα του Σερσέλ" που θεωρείται ως νεανικό έργο του Φειδία, μία Αθηνά, το πρωτότυπο της οποίας οφείλεται σε μαθητή του Φειδία, έναν όρθιο Ποσειδώνα, ένα καθήμενο Ασκληπιό, προτομή του Διονύσου, κορμό της Αφροδίτης, κλπ... "

Πιστεύεται ότι στο Σερσέλ είχαν δημιουργηθεί εργαστήρια γλυπτικής της Αρχαίας Ελλάδας, όπου ο Μύρων και άλλοι γλύπτες δίδασαν τη γλυπτική τέχνη σε Βέρβερους της Μαυριτανίας.

Π. Λ.

Ένας πανάρχαιος προβληματισμός

Περί ψυχής!

Υπάρχει ή δεν υπάρχει ψυχή; Τι πιστεύουν οι λαοί, οι θρησκείες; Και αν υπάρχει, πού βρίσκεται; Μετά θάνατο πού πηγαίνει; Πέρα από τα ζωοφιλικά "Και τα ζώα έχουν ψυχή", ή τα χαριτωμένα "Και οι ερωτευμένοι έχουν ψυχή!", το ζήτημα της ύπαρξης ψυχής και των χαρακτηριστικών της απασχολεί ανέκαθεν τον άνθρωπο, τη φιλοσοφία, τις θρησκείες.

Στη θρησκεία και στη φιλοσοφία ψυχή γενικά, καλείται η ζωική αρχή, που ξεχωρίζει στη φύση τα ζώα από τα άψυχα όντα. Μια παράπέρα διάκριση μεταξύ του ανθρώπου και των ζώων θέτει το πρόβλημα ενός πιο συγκεκριμένου ορισμού της ανθρώπινης ψυχής, ενός ορισμού που να εξηγήει με την παρουσία της ψυχής την πνευματικότητα (λογική, ευαισθησία, ηθική κλπ.) που ξεχωρίζει τον άνθρωπο από τα ζώα.

Στη θεολογία, η ψυχή είναι περαιτέρω καθορισμένη σαν μέρος του ατόμου που προσεγγίζει τη θεότητα και συχνά θεωρείται ότι επιβιώνει του σώματος.

Πολλοί πολιτισμοί έχουν αναγνωρίσει άυλα στοιχεία της ανθρώπινης ζωής που αντιστοιχούν στην ψυχή. Μερικοί μάλιστα θεωρούν ότι όλα τα ζώντα όντα έχουν ψυχή.

Υπάρχουν ενδείξεις ακόμα και μεταξύ των προϊστορικών ανθρώπων ότι πίστευαν σε μία διακριτή από το σώμα ψυχή, η οποία κατοικούσε σε αυτό. Όμως, παρά την ευρέως διαδομένη παλιά πίστη περί της ύπαρξης ψυχής, διάφορες θρησκείες και φιλόσοφοι έχουν διατυπώσει μία ποικιλία από θεωρίες για τη φύση της, τη σχέση της με το σώμα, την προέλευση και το θάνατό της.

Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι και οι Κινέζοι πίστευαν σε διττή ψυχή. Η "κα" των Αιγυπτίων επιζούσε του θανάτου αλλά παρέμενε δίπλα στο σώμα, ενώ η "μπα" κατευθύνονταν προς το νεκρό σώμα. Οι Κινέζοι έκαναν το διαχωρισμό μεταξύ μιας κατώτερης, ευαίσθητης ψυχής, η οποία εξαφανιζόταν μετά τον θάνατο, και μιας ψυχής "λογικού ηθι-

κού κανόνα" ("χουν"), η οποία διατηρείται και μετά θάνατο, αποτελώντας το αντικείμενο της λατρείας των προγόνων.

Οι πρώτοι Εβραίοι είχαν μια γενική ιδέα περί ψυχής αλλά δεν την διαχώριζαν από το σώμα, καίτοι οι κατοπινοί συγγραφείς τους ανέπτυξαν μία άποψη "κατοπίνης" ψυχής. Οι αναφορές στην ψυχή της Παλαιάς Διαθήκης σχετίζονται με την γενική έννοια της αναπνοής και δεν κάνουν διάκριση μεταξύ της άυλης ψυχής και του υλικού σώματος.

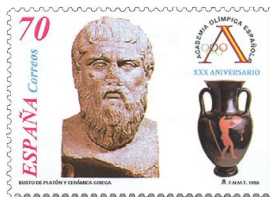
Για τους αρχαίους Έλληνες προσωκρατικούς δεν υπήρξε πραγματική έννοια της ψυχής. Αρχή της ζωής του σύμπαντος και επομένως και του ανθρώπου ήταν ο αέρας κατά τον Αναξίμανη και η φωτιά κατά τον Ηράκλειτο.

Πολλές ήταν και οι απόψεις για το πότε η ψυχή αρχίζει να υπάρχει και πότε (και εάν) αυτή πεθαίνει. Οι δοξασίες των αρχαίων Ελλήνων ήταν ποικίλες και αναπτύχθηκαν με τον καιρό. Η αρχαιοελληνική θεώρηση της ψυχής ποίκιλλε σημαντικά σύμφωνα με την ιδιαίτερη περιοχή και τη φιλοσοφική σχολή. Οι Επικουρείοι θεωρούσαν ότι η ψυχή ήταν καμωμένη από κομματάκια ύλης, όπως το υπόλοιπο σώμα και πίστευαν ότι σώμα και ψυχή τελείωναν με το θάνατο.

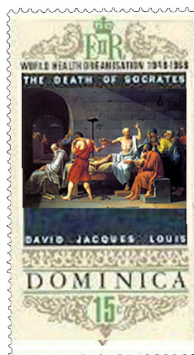
Ο Πλάτων και ο Σωκράτης συμφωνούσαν στην αθανασία της ψυχής. Την πλήρη θεωρία της ψυχής, σαν ουσία άυλη, άφθαρτη και επομένως αθάνατη, πρώτος διατύπωσε ο Πλάτων. Από αυτήν εξαρτώνται η γνώση και η ηθικότητα του ανθρώπου. Ο Αριστοτέλης θεωρούσε ως μόνο μέρος της ψυχής το νου ή τη

Ηράκλειτος

Πλάτων

Ο θάνατος του Σωκράτη

νόηση. Η αριστοτέλεια θεώρηση της ψυχής ήταν ουσιαστικά αδιευκρίνιστη, μολονότι καθοριζόταν ως αδιαχώριστη από το σώμα. Με τον τρόπο αυτό όμως η ψυχή δεν μπορεί να υπάρχει πλέον μετά τον θάνατο.

Η χριστιανική διδασκαλία για την ψυχή, ουσιαστικά πολύ πιο κοντά στη θεωρία του Πλάτωνα, προσπάθησε σε όλη τη διάρκεια του Μεσαίωνα να συμβιβάσει τον αριστοτελισμό με την αρχή της αθανασίας.

Οι πρώτοι χριστιανοί φιλόσοφοι ενστερνίστηκαν την ελληνική θεώρηση της αθανασίας της ψυχής και πίστευαν για την ψυχή ότι ήταν φτιαγμένη από τον Θεό και έμπαινε στο σώμα τη στιγμή της σύλληψης. Η χριστιανική θρησκεία διδάσκει ότι η ψυχή είναι μια ουσία άυλη, αθάνατη, δημιούργημα του Θεού, η οποία ρυθμίζει τη ζωή του σώματος. Ο άνθρωπος αποτελείται από ψυχή και σώμα: η ψυχή είναι αυτόνομη γιατί είναι πνεύμα ενώ το σώμα είναι ύλη. Κατά τη διάρκεια της ζωής υπάρχει ενότητα ψυχής και σώματος και ο άνθρωπος συνθέτει μέσα του, με την ίδια τη σωματική του υπόσταση, τα στοιχεία του υλικού κόσμου, έτσι που αυτά μέσα από τον άνθρωπο φτάνουν στην έσχατη τελειώσή τους και αποκτούν φωνή για να μνησθούν ελεύθερα τον Δημιουργό. Με τον θάνατο η ψυχή χωρίζεται από το σώμα και εξακολουθεί να υπάρχει αιώνια. Η ψυχή με την αθάνατη φύση της μπορεί από μόνη της να αντιπροσωπεύει ολόκληρη την ανθρωπινή προσωπικότητα, που είναι υπεύθυνη απέναντι στον Θεό για κάθε πράξη που έκανε στη Γη.

Τη χριστιανική θεώρηση μιας διχοτόμησης σώματος-ψυχής που άρχισε στους αρχαίους Έλληνες, εισήγαγε στη χριστιανική θεολογία στα πολύ παλιά χρόνια δύο σπουδαιές ιερατικές προσωπικότητες:

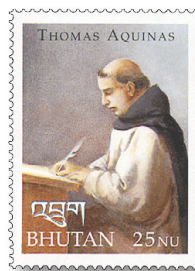
α) ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης (336;-394), ο οποίος ήταν αδελφός του Μεγάλου Βασιλείου και ο σπουδαιότερος παράγοντας για την ανάπτυξη της χριστιανικής διδασκαλίας σε φιλοσοφική βάση, και β) ο Άγιος Αυγουστίνος (354

Αριστοτέλης

Άγιος Αυγουστίνος

Άγιος Θωμάς ο Ακινάτης

Καρτέσιος

-430 μ.Χ., της καθολικής εκκλησίας), ο οποίος ερμήνευσε την Αγία Γραφή με βάση τη νεοπλατωνική φιλοσοφία. Ο Άγιος Αυγουστίνος μιλούσε για την ψυχή σαν έναν "ιππέα" του σώματος, καθιστώντας σαφή διαχωρισμό μεταξύ υλικού και άυλου, με την ψυχή να αντιπροσωπεύει το "αληθινό" άτομο. Εντούτοις, παρά το ότι σώμα και ψυχή ήταν χωρισμένα, δεν ήταν δυνατό να διατηρηθεί μία ψυχή χωρίς το αντίστοιχο σώμα.

Κατά τον ευρωπαϊκό Μεσαίωνα, ο Άγιος Θωμάς ο Ακινάτης γύρισε προς την άποψη των Ελλήνων φιλοσόφων περί ψυχής, σαν μιας κινητήριας αρχής του σώματος, ανεξάρτητης, αλλά που έχει ανάγκη της ύλης του σώματος για να υπάρξει το άτομο.

Από το Μεσαίωνα και εδώ, η ύπαρξη και φύση της ψυχής και η σχέση της με το σώμα εξακολούθησαν να συζητούνται στη Δυτική φιλοσοφία. Η φιλοσοφία της Αναγέννησης αποδέιξε το ασυμβίβαστο της αριστοτελικής αρχής της αθανασίας και επανεξέτασε το αριστοτελικό κείμενο ανεξάρτητα από θρησκευτικές προκαταλήψεις.

Το βιβλίο του René Descartes (Καρτέσιου) *De Homine* (Περί του ανθρώπου) που εκδόθηκε το 1662 μπορεί να θεωρηθεί σαν ένας εκσυγχρονισμένος Τιμόθεος του Πλάτωνα. Ο Καρτέσιος δέχτηκε την ψυχή ως πνευματική ουσία και διατύπωσε την άποψη ότι ο άνθρωπος είναι ένωση ενός σώματος και της ψυχής, με το κάθε ένα από τα στοιχεία αυτά να ενεργεί επί του άλλου. Η ψυχή ήταν αντίστοιχη του μυαλού.

Για τον Benedict de Spinoza (Σπινόζα), σώμα και ψυχή σχηματίζουν δύο απόψεις της ίδιας πραγματικότητας. Ο Emmanuel Kant (Κάντιος) συμπέρανε ότι η ύπαρξη της ψυχής δεν ήταν εύκολο να αποδειχθεί και ότι η συζήτηση για την ψυχή δεν μπορούσε να καταλήξει πουθενά. Εντούτοις η ψυχή θα πρέπει να υπάρχει διότι κάτι τέτοιο θα ήταν απαραίτητο για την ανάπτυξη της ηθικής και της θρησκείας.

Κατά τον William James, στις αρχές του

20ού αι., η ψυχή σαν έννοια δεν υφίσταται, αλλά είναι απλά ένα σύνολο ψυχικών φαινομένων.

Η χριστιανική αυτή αντίληψη δεν βρίσκει αντιστοιχία σε όλες τις θρησκείες και ακόμα και μέσα στον χριστιανικό κόσμο μερικές λαϊκές αντιλήψεις προϋποθέτουν ιδέες περί ψυχής που διαφέρουν από τα διδάγματα της Εκκλησίας.

Στην ιστορία των θρησκειών διατυπώθηκαν πολυάριθμες αντιλήψεις πάνω στο τι κατά προσέγγιση μπορεί να είναι αυτό που λέγεται ψυχή. Οι δύο κυριότερες είναι η "Δυναμική" και η "Περσοναλιστική". Η πρώτη βλέπει κυρίως την ψυχή ως απρόσωπη δύναμη που κάνει το σώμα να ζει, εδρεύει σε ένα μέρος του σώματος ή ταυτίζεται απόλυτα με αυτό, και κάποτε νοείται ως ζωτική πνοή, όπως η ίδια η αναπνοή του ανθρώπου. Το ινδικό "ατμάν", το ελληνικό "ψυχή" και το λατινικό "animus" είναι όλες λέξεις που εκφράζουν διάφορες αντιλήψεις περί της ψυχής. Όλες προέρχονται από ρίζες που σημαίνουν την πνοή του ανέμου ή της αναπνοής. Η ίδια η λέξη πνεύμα (όπως και το λατινικό "spiritus"), με το οποίο χαρακτηρίζεται η ουσία της ψυχής, σήμαινε αρχικά τόσο τον άνεμο όσο και την αναπνοή, εξ ου και το βιβλικό "(ο Θεός) ενεφύσησεν εις το πρόσωπον αυτού πνοήν ζωής, και εγένετο ο άνθρωπος εις ψυχήν ζώσαν" (Γένεσις, Β, 7). Η Περσοναλιστική αντίληψη, αντίθετα, είναι αυτή που θεωρεί την ψυχή εικόνα του προσώπου, με μορφές που κατά κάποιο τρόπο απεικονίζουν το ζωντανό άτομο. Χαρακτηριστική στην περίπτωση αυτή είναι η "ψυχή σκιά", που ρίχνουν τα σώματα. Κάτι τέτοιο πίστευαν π.χ. οι Ετρούσκοι.

Στη θρησκεία των Ιντού, κάθε "ατμάν" ("πνοή" ή "ψυχή") θεωρείται ότι δημιουργήθηκε στην αρχή του χρόνου και αιχμαλωτίστηκε σε ένα επίγειο σώμα κατά τη γέννηση. Με το θάνατο του σώματος, το "ατμάν" περνά σε ένα νέο σώμα, του οποίου η θέση στην αλυσίδα των όντων καθορίζεται από το "κάρμα", ή τις σωρευτικές συνέπειες των καλών ή κακών πράξεων. Σύμφωνα με μερικούς Ιντού, ο κύκλος του θανάτου και της αναβίωσης (σαμσά-

Σπινόζα

Κάντιος

"Έρωτας και Ψυχή" του Reinhold Begas

ρα) είναι αιώνιος. Άλλοι Ιντού λένε ότι διαρκεί μόνο μέχρι το σημείο που η ψυχή πετυχαίνει την "καρμική" τελειότητα, οπότε και απορροφάται από το Απόλυτο.

Ο Βουδισμός αρνείται την άποψη του "ατμάν". Διατείνεται ότι κάθε έννοια ανεξάρτητης ψυχής ή προσωπικότητας είναι πλασματική και ανυπόστατη.

Η μουσουλμανική θεώρηση, όπως και αυτή των Χριστιανών, θέλει την ψυχή να εμφανίζεται ταυτόχρονα με το σώμα. Κατόπιν έχει δική της ζωή, καθώς η ένωση με το σώμα είναι προσωρινή.

Τα "περί ψυχής" δίνουν αφορμή για πολλές θεωρίες, απόψεις, αντιλήψεις, δοξασίες, από φιλοσοφικής και θεολογικής πλευράς. Όμως μπορούν ταυτόχρονα να αποτελέσουν αντικείμενο για μία ιδιαίτερα πρωτότυπη θεματική συλλογή. Το υλικό που θα την τεκμηριώνει είναι άφθονο και, με την έρευνα του ενδιαφερόμενου, θα αποδειχθεί ασφαλώς αφθονότερο.

Οι ενδιαφερόμενοι ας μη ξεχνούν επίσης ότι υπάρχει και η Ψυχή της μυθολογίας μας, με τον τρελό και περιπετειώδη έρωτά της με τον Έρωτα, που τόσο έξοχα ιστόρησαν μεγάλοι ζωγράφοι και γλύπτες, όπως ο Κανόβα, ο Ραφαέλο, ή, πιο πρόσφατα, ο Reinhold Vegas (1931-1911).

Λάκης Τσάκωνας
Πηγή: Διαδίκτυο

"Έρωτας και Ψυχή" του Antonio Canova

Ένα (σοσιαλ)-Δημοκρατικό ψηφοδέλτιο!

Στις 10 Απριλίου 1938 ο Χίτλερ προκήρυξε εθνικές εκλογές και δημοψήφισμα με το ερώτημα (όπως αναγράφεται στο ψηφοδέλτιο): "Συμφωνείτε με την επανένωση της Αυστρίας με το γερμανικό Ράιχ που πραγματοποιήθηκε στις 13 Μαρτίου 1938, και ψηφίζετε υπέρ του ψηφοδελτίου που έχει επικεφαλής τον "φύρερ" μας, τον Αδόλφο Χίτλερ;" Στο τέλος του ερωτήματος, υπάρχουν δύο κύκλοι με το "ΝΑΙ" (τεράστιο) και το "όχι" (μικρούτσικο)!

Αν σας ενδιαφέρει το αποτέλεσμα: 99,1 % ΝΑΙ, 0,9 % ΟΧΙ.

Η ψηφοφορία θα ήταν απόλυτα δημοκρατική αν εμπρός από το "Δημοκρατικό" δεν παρεμβαλλόταν αυτό το "Σοσιαλ-". Διότι Σοσιαλιστική Δημοκρατία είναι το άλλο όνομα του φασισμού.

Τελικά, αυτό το 0,9 % φανερώνει πως υπήρξαν και θαρραλέοι άνθρωποι στην Αυστρο-Γερμανία του Χίτλερ!

Η ΑΡΧΑΙΚΗ ΛΥΡΑ

του Παντελή Λεουσή

Η λύρα είναι ένα πανάρχαιο μουσικό όργανο, σουμερικής προέλευσης (3η χιλιετία π.Χ.), που συνδέθηκε άμεσα με την αρχαία Ελλάδα και έμελλε, μέσα από τη διασπορά του και την εξέλιξη, να παίζεται με διάφορες μορφές σε ολόκληρο τον κόσμο, ακόμα και στις μέρες μας.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της αρχαίας λύρας είναι ένα ηχείο, από το οποίο ξεκινούν δύο βραχίονες που ενώνονται με έναν ξύλινο ζυγό. Οι χορδές εκτείνονται από έναν “καβαλάρη”, προσαρμοσμένο πάνω στο ηχείο, μέχρι τον ξύλινο ζυγό. Παιζόταν με τα δάχτυλα (ψαούταν) ή με πλήκτρο (νησοστάν). Ο αριθμός των χορδών ποίκιλλε.

Οι κιβωτιόσχημες λύρες, διαφόρων μεγεθών, ήταν διαδεδομένες στην αρχαία Μέση Ανατολή. Οι γιγάντιες λύρες, συχνά 1 μ. ύψους, που τοποθετούνταν στο έδαφος και παίζονταν από καθισμένους μουσικούς, εμφανίζονται στις

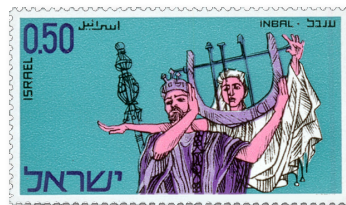
Η περίφημη σουμερική λύρα που βρέθηκε στις ανασκαφές της αρχαίας πόλης Ουρ (Ιράκ). Κάτω, σουμερική τοιχογραφία.

σουμερικές ανασκαφές (3η χιλιετία π.Χ.). Χαρακτηριστικά διακοσμημένες, με έναν χαραγμένο ταύρο στη μια πλευρά, οι λύρες των Σουμερίων παίζονταν σε όρθια θέση, με τα δάχτυλα και των δύο χεριών, και αργότερα κάθετα ή διαγωνίως, με πλήκτρο. Ήταν ασύμμετρες, έχοντας τον ένα βραχίονα μακρύτερο.

Οι Βαβυλώνιοι είχαν επίσης μικρές οριζόντιες λύρες.

Η εβραϊκή ή χετιπική λύρα, το κίνορ (kinnor), είναι το πρώτο έγχορδο όργανο που αναφέρεται στη Βίβλο (Γεν. iv. 21). Ήταν το μουσικό όργανο του βασιλιά Δαβίδ. Έμοιαζε με την κιθάρα των Ελλήνων -προφανώς πρόκειται για το ίδιο όργανο- και θεωρείτο σαν το όργανο της χαράς και της ευτυχίας. Μερικοί συγγραφείς κατά τα μεσαιωνικά χρόνια το ονόμαζαν, λαθεμένα, άρπα. Είχε 3-12 χορδές από έντερο, παίζονταν με πλήκτρο όταν συνόδευε τραγούδι ή χορό, αλλά

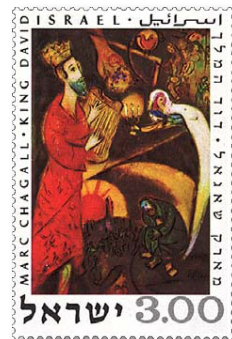

Η αρχαία εβραϊκή λύρα ονομαζόταν κίνορ

Μικρογραφία, μωσαϊκό και πίνακας του Σαγκάλ με απεικόνιση του Βασιλιά Δαβίδ να παίζει τη λύρα.

σαν σόλο όργανο παιζόταν μόνο με τα δάχτυλα.

Σήμερα στο Ισραήλ κίνορ αποκαλούν το βιολί.

Οι αιγυπτιακές λύρες εμφανίστηκαν το 2000 π.Χ. Ήταν ασύμμετρες, παίζονταν με πλήκτρο και το όργανο κρατιόταν οριζόντια. Από το 1000 π.Χ. εμφανίστηκε μία μικρότερη συμμετρική λύρα που παιζόταν κατακόρυφα.

Η αιολική άρπα (από το θεό των ανέμων Αίολο) ήταν έγχορδο που παιζόταν με το φύσημα του ανέμου. Είναι κατασκευασμένο από ένα ξύλινο ηχείο διαστάσεων 100 X 13 X 8 εκ., εφοδιασμένο με 10 ή 12 χαλαρά τεντωμένες χορδές από έντερο ίδιου μήκους αλλά διαφορετικού πάχους και, επομένως, ελαστικότητας. Οι χορδές είναι όλες χορδισμένες στον ίδιο τόνο. Με τον αέρα πάλλονται και παράγουν διάφορες αρμονικές, διαφορετικές από τις βασικές νότες της κάθε χορδής. Η βασική αρχή της λειτουργίας της αιολικής

άρπας ήταν γνωστή από παλιά. Σύμφωνα με την παράδοση, ο βασιλιάς Δαβίδ κρέμασε τη νύχτα το κινόρ πάνω από το κρεβάτι του για να παγιδεύσει τον αέρα.

Εκτός από τα όργανα των Σουμερίων, οι λύρες των Ελλήνων και των χωρών της Μέσης Ανατολής χορδίζονταν από εξογκώσεις λουριών ή υφασμάτων, μέσα στις οποίες ήταν δεμένες οι άκρες των χορδών, σε τρόπο που να μπορούν να μετατοπίζονται ή να σφίγγονται ώστε να επιτυγχάνεται το τέντωμα της χορδής. Οι λύρες των Σουμερίων χορδίζονταν με ξύλινες σφήνες που παρεμβάλλονταν μέσα στις περιστρεφόμενες εξογκώσεις.

Η λύρα των αρχαίων Ελλήνων, σαν συνεισφορά του Απόλλωνα, του Θεού της προφητείας και της μουσικής, συμβόλιζε τη φρόνηση και τη μετριοπάθεια. Οι ελληνικές λύρες ήταν δύο κύριων τύπων: η λύρα και η κιθάρα.

Η λύρα ήταν το λαϊκότερο και δημοφιλέ-

Η λύρα στην Αίγυπτο υπήρχε από το 2000 π.Χ.

Από αριστερά: Ψηφιδωτό με τον Ορφέα να παίζει λύρα. "Μορφές λύρας από Ιορδανία και Περσία.

Υπάρχουν τεκμήρια για την παρουσία της λύρας στον ελλαδικό χώρο από τα Μινωικά χρόνια.

στερο, το πιο αντιπροσωπευτικό και γνωστό όργανο της ελληνικής αρχαιότητας. Σαν το κατεξοχήν όργανο του Απόλλωνα, ήταν απόλυτα συνδεδεμένο με τη λατρεία του και γι' αυτό περιβαλλόταν με ιδιαίτερο σεβασμό. Ο λεπτός, καθαρός, ευγενής και διακριτικός ήχος της λύρας, σε συνδυασμό με την απλότητα της κατασκευής και εκτέλεσής της, ήταν οι λόγοι για τους οποίους είχε επιλεγεί σαν το κυρίως μουσικό όργανο για τη μουσική εκπαίδευση των νέων.

Σύμφωνα με τη μυθολογία μας, η επινόηση της λύρας οφείλεται στον Ερμή, ο οποίος τη χάρισε στον Απόλλωνα για να τον εξευμενίσει επειδή του είχε κλέψει τα βόδια.

Πέρα όμως απ' το μύθο, είναι εξακριβωμένα ότι η λύρα ήταν γνωστή στην Ελλάδα από την απώτερη αρχαιότητα. Στα αρχαία ελληνικά συγγράμματα αναφέρονται πολλοί μουσικοί και αοιδοί, μυθικοί ή πραγματικοί, όπως ο μαθητής του Ερμή Ορφείας -του δημοφιλέστατου μύθου, με την αιώνια Ευρυδίκη του-, ο Θάμυρις, ο Δημόδοκος, ο Λίνος, ο Αμφίωνας ο Θηβαίος, ο Τέρπανδρος απ' τη Λέσβο με την περίφημη επτάχορδη λύρα του, και άλλοι πολλοί, που επιβεβαιώνουν την άποψη για την ύπαρξη της λύρας στον ελλαδικό χώρο

Η λύρα, στην πρωτόγονη μορφή της, είχε για ηχείο το καύκαλο χελώνας (χέλυς)

απ' τα πολύ παλιά χρόνια.

Αρχικά, το ηχείο της λύρας κατασκευαζόταν αποκλειστικά από καύκαλο χελώνας, γι' αυτό και στην ποιητική γλώσσα την ονόμαζαν χέλυ (χελώνα). Για

καλύτερο ήχο, το κάτω μέρος του καύκαλου καλυπτόταν από δέρμα βοδιού. Αργότερα το ηχείο γινόταν και από ξύλο. Τα δύο στελέχη-βραχίονες της λύρας ήταν από κέρατα κασικιού που στο επάνω μέρος τους συνδεόντουσαν με ένα κάθετο ξύλο από πυξάρι. Οι χορδές ήταν από τρεις έως επτά, ανάλογα με την ιστορική περίοδο και την εξέλιξη του οργάνου, και κατασκευάζονταν από έντερο ή τένοντες ζώων ή, πολύ παλαιότερα, και από φυτικές ίνες. Παιζόντουσαν με πλήκτρο ή με μόνο τα δάχτυλα. Μία όγδοη χορδή αποδίδεται στον Πυθαγόρα. Αργότερα, από τον 5ο αιώνα π.Χ. και μετά, αναφέρονται λύρες με εννέα, δέκα ή και έως

Εφευρέτης της λύρας ήταν ο Ερμής.

δώδεκα χορδές. Στην αγγειογραφία όμως, οι συνηθέστερη απεικόνιση της λύρας είναι με επτά χορδές, προφανώς λόγω της ειρότητας του οργάνου και της προσήλωσης των αγγειογράφων στην παράδοση.

Η πανάρχαιη κίθαρς που αναφέρουν Πίνδαρος, Ησίοδος και Αριστοφάνης, είναι όργανο παρομοιότυπο της λύρας, πολλοί μάλι-

Η αρχαϊκή λύρα στα χέρια του Απόλλωνα και (δεξιά) στα χέρια του δασκάλου του νεαρού Ηρακλή.

Δείγματα κιθάρας από αγγειογραφία και νομίσματα. Στα δύο πρώτα με τον Απόλλωνα.

στα ιστορικοί την ταυτίζουν με τη ίδια τη λύρα (Αριστοξένος: *κίθαρς γαρ εστίν η λύρα*).

Ο δεύτερος τύπος λύρας ονομάζονταν κιθάρα. Ήταν προφανώς μία εξέλιξη της λύρας σε πιο τελειοποιημένη και επεξεργασμένη μορφή. Διάφερε από αυτή ως προς το ηχείο, το μέγεθος και την ηχηρότητα. Ήταν πιο μεγάλη, βαριά και συμπαγής, με συμπαγείς βραχίονες, με περισσότερο επιμελημένη και επεξεργασμένη κατασκευή, ενώ ο τόνος της ήταν πιο πλατύς και ηχηρός. Παιζόταν με πλήκτρο, κυρίως από επαγγελματίες, σε αντίθεση με τη λύρα που απευθυνόταν στους μαθητές και στους ερασιτέχνες. Την άποψη αυτή υποστηρίζει θαυμάσια ο Αριστοτέλης στα *Πολιτικά* του: "ούτε γαρ αυλούς εις παιδείαν ακτέον, ούτ' άλλον τεχνικόν όργανον, οίον κιθάρα" (ούτε οι αυλοί, ούτε άλλο επαγγελματικό όργανο όπως η κιθάρα δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί στην παιδεία).

Η χρήση της ήταν παρόμοια με αυτή της λύρας, πλην των περιπτώσεων που ήδη αναφέραμε, με την προσθήκη των εθνικών αγώνων (Ολύμπια, Πύθια, Νέμεα, Ίσθμια) όπου η συμμετοχή της κιθάρας αποτελούσε γεγονός μεγάλης σημασίας και τιμής.

Η εξέλιξη της κιθάρας είναι ανάλογη προς αυτή της λύρας και όσον αφορά τον αριθμό των χορδών της. Μετά τον Λέσβιο Τέρπανδρο που εφεύρε την επτάχορδη κιθάρα και που προς τιμήν του ονομάστηκε τέρπανδρος, προστέθηκαν κατά καιρούς μέχρι και δώδεκα

χορδές.

Πολλοί αρχαίοι συγγραφείς (Πλούταρχος, Στράβων, Ησύχιος κλπ), όταν αναφέρονται στην κιθάρα, μιλούν για την Ασιατική (Ασίας). Αυτό διότι τη χρησιμοποίησαν πλήθος Λεσβίων κιθαρωδών που λόγω της γεινιάσης με την ασιατική ακτή χαρακτηρίζονταν σαν Ασιάτες, αλλά και διότι, για τον ίδιο λόγο, ήταν προφανώς οι πρώτοι που την είχαν αποκτήσει.

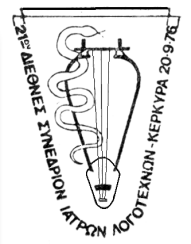
Στην Ελλάδα, κιθάρα και λύρα μοιράστηκαν την ίδια τεχνική, χόρδισμα και σύνδεση, καθώς και τον αριθμό χορδών, οι οποίες ποικίλλουν από 3 ή 4 στα χρόνια του Ομήρου, με πολλές, έως 12 μέχρι τον 5^ο αιώνα π.Χ. Ο κλασικός αριθμός ήταν 7.

Η συνήθης χρησιμοποίησή τους ήταν για να συνοδεύουν το τραγούδι. Παίζονταν με ένα πλήκτρο που κρατιόταν στο δεξί χέρι, με τα δάχτυλα του αριστερού χεριού να σταματούν τους ανεπιθύμητες νότες και να κρούουν ή να σταματούν περιστασιακά μία χορδή. Όταν το όργανο έπαιζε σόλο (δεν συνόδευε φωνή ή άλλο όργανο), τότε και τα δύο χέρια έπαιζαν τις χορδές.

Στην οικογένεια της λύρας ανήκαν και άλλα παρεμφερή μουσικά όργανα, όπως η μάγαδς, που είχε 20 χορδές κουρδισμένες κατά ζεύγη σε ταυτοφωνία, το επιγώνιο, με 40 χορδές και 20 φθόγγους. η σαμβύκη, η πυκτίς, πολύχορδο όργανο παρεμφερές με την άρπα κ.ά.

Ο Ορφέας με την κιθάρα του, από ψηφιδωτό της Πάφου.

Διάφοροι τύποι λύρας σε αναμνηστικές σφραγίδες.

Φιλοτελιστές που άφησαν ιστορία

Καρδινάλιος Σπέλμαν

Γιος μπακάλη, γεννήθηκε στο Γουίτμαν της Μασαχουσέτης. Άρχισε την επαφή του με την εκκλησία συμμετέχοντας από παιδί στην τοπική εκκλησιαστική χορωδία και έφτασε μέχρι τα υψηλότερα αξιώματα της Ιεραρχίας της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας των ΗΠΑ. Χειροτονήθηκε ιερέας το 1916, και το 1926 πήρε τον τίτλο του Monseigneur από τον Πάπα Πίο ΙΑ΄. Μεταξύ των άλλων τίτλων που αποκτήθηκαν ήταν αυτοί του Επίκουρου Επισκόπου που του απένειμε ο καρδινάλιος Eugenio Pacelli (ο κατοπινός πάπας Πίος ΙΒ΄), του Αρχιεπισκόπου Νέας Υόρκης (1939), του Αρχιεπισκόπου του Αμερικανικού Στρατού και του Καρδινάλιου-Ιερέα των Αγίων Πέτρου και Παύλου (1946).

Ιερωμένος με μεγάλη δράση, ιερατική, κοινωνική και ανθρωπιστική, φανατικός αντικομμουνιστής, παρών σε όλες τις μεγάλες στιγμές του καθολικισμού, ήταν ο άνθρωπος με την μακρύτερη παραμονή στον αρχιεπισκοπικό θρόνο της Νέας Υόρκης (1939-1967).

Ασφαλώς και δεν θα μας απασχολούσε ο βίος και η πολιτεία του –άγνωστου κατά τα άλλα σε εμάς- Καρδινάλιου Francis Joseph Spellman αν δεν είχε τόσο μεγάλη προσφορά στο φιλοτελισμό. Όντας ο ίδιος διακεκριμένος φιλοτελιστής, άφησε την τεράστια συλλογή του στο “Μουσείο Γραμματοσήμων & Ταχυδρομικής Ιστορίας Σπέλμαν” (Spellman Museum of Stamps & Postal History)

που βρίσκεται στο Κολέγιο Regis της πόλης Weston της Μασαχουσέτης.

Το μουσείο ιδρύθηκε το 1960, με τη συμβολή πολλών φιλοτελικών παραγόντων και ταχυδρομικών αξιωματούχων. Σήμερα περιέχει πάνω από δύο εκατομμύρια φιλοτελικά αντικείμενα κάθε λογής, όπως γραμματόσημα, ντοκουμέντα ταχυδρομικής ιστορίας κτλ.

Κύριος πυρήνας των εκθεμάτων του Μουσείου είναι οι συλλογές του Καρδινάλιου Φράνσις Σπέλμαν, από το όνομα του οποίου πήρε και το Μουσείο το όνομά του. Υπάρχουν ακόμα συλλογές από το Εθνικό Φιλοτελικό Μουσείο της Φιλαδέλφειας, καθώς και συλλογές ή τμήματα συλλογών από άλλους δωρητές (ή και δανειστές), όπως του Προέδρου Αϊζενχάουερ, του διάσημου βιολονίστα Γιάσα Χάιφets, του Στρατηγού Μάθιου Ράντγουιι (Matthew Ridgway) κ.ά.

Το μουσείο διαθέτει επίσης μεγάλη φιλοτελική βιβλιοθήκη, τράπεζα πληροφοριών, οργανώνει προγράμματα μορφωτικά και φιλοτελικά για παιδιά κτλ.

Ο Καρδινάλιος Σπέλμαν πέθανε στη Νέα Υόρκη, σε ηλικία 78 ετών και αναπαύεται στην κρύπτη κάτω από το βωμό του Καθεδρικού Ναού του Αγίου Πατρικίου.

Μοναδικό μελανό σημείο της ζωής του καρδινάλιου, για το οποίο βρήκε πολλούς επικριτές, οι ομοφυλοφιλικές τάσεις του.

Λ. Τ.

“Μουσείο Σπέλμαν”

Ο Καρδινάλιος Σπέλμαν με τον Πάπα Ιωάννη 23°

Μία από τις αίθουσες του Μουσείου Σπέλμαν.

Κάπνισμα:

Βόμβα στα πλεμόνια μας έτοιμη να εκραγεί!
Για τις σοβαρές συνέπειες του καπνίσματος στον
ανθρώπινο οργανισμό δεν υπάρχει πια καμιά αμφιβολία.
Ας απαλλαγούμε όλοι από αυτό, το γρηγορότερο!

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Έκθεση	Τόπος	Αντιπρόσωποι
PLANETE TIMBRE '14	Παρίσι, 14 -22 Ιουνίου	Π. Λεούσης
PHILAKOREA '14	Σεούλ, 7-12 Αυγούστου	Ελλείπουν πληροφορίες
MALAYSIA '14	Κουάλα Λουμπόρ 14-21 Σεπ	Ελλείπουν πληροφορίες
LONDON 2015	EUROPHILEX, 13-16 Μαΐου	Κ. Χαζάπης
SINGPEX '15	Σιγκαπούρη, 13-17 Αυγ.	Ελλείπουν πληροφορίες
NEW YORK '16	Ν. Υόρκη, 28 Μαΐου-4 Ιουν.	Ελλείπουν πληροφορίες

Ο χορός σαν μορφή έκφρασης, άσκησης και επικοινωνίας, δεν έπαψε ποτέ να εξελίσσεται και να εμφανίζεται με νέες μορφές και χαρακτηριστικά.

Τα τελευταία χρόνια είχαμε την εμφάνιση δύο νέων χορών με το όνομα "σάλασα" και "χιπ-χοπ" που αγαπήθηκαν ιδιαίτερα από μεγάλο μέρος της νεολαίας:

Ο χορός Σάλασα είναι ένας λάτιν χορός που δημιουργήθηκε από τους ισπανόφωνους της καραϊβικής και από τους ισπανόφωνους μετανάστες στις ΗΠΑ. Στη Νέα Υόρκη εμφανίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1970. Αναμιγνύει στοιχεία από διάφορους αφρικάνικους και ευρωπαϊκούς χορούς, με βασικές επιρροές από το σουίνγκ και αφροκουβανέζικους και Αφρο-Καραϊβικούς χορούς όπως Πατσάνγκα, Τσα τσα, Μάμπο και Ρούμπα.

Για την προέλευση της λέξης "σάλασα" δεν υπάρχει ομοφωνία.

Το μπρέικ ντανς (break dance) εμφανίστηκε το 1973 και χορευόταν από τα μέλη συμμοριών του Νότιου Μπρονξ της Νέας Υόρκης. Συχνά, οι καλύτεροι breakers αντίθετων συμμοριών "πολεμούσαν" χορεύοντας αντί να παλεύουν. Με αυτό τον τρόπο η μάχη αναδείκνυε και αποδείκνυε ποια ήταν η καλύτερη συμμορία, και αρκετές φορές ο χαμένος συμφωνούσε ότι δεν θα ξαναπερνούσε από την γειτονιά του νικητή. Ποιο συχνά, οι αγώνες μπρέικ ντανς γίνονταν για να εξασφαλίσουν τον σεβασμό του άλλου.

Ο χορός αυτός που απαιτεί ιδιαίτερα γυμνασμένο σώμα και ακροβατικές ικανότητες, ανήκει στο σε ένα είδος κουλτούρας με το όνομα χιπ-χοπ, που αναπτύχθηκε στην δεκαετία του '70 στο Μπρονξ της Νέας Υόρκης και σε άλλες μεγάλες πόλεις όπου υπήρχε μεγάλη ανεργία, το οποίο, εκτός από το μπρέικ ντανς, περιλαμβάνει

το ραπ (στίχοι που απαγγέλλονται με ιδιαίτερο ρυθμικό τρόπο, με μουσική που είναι συνήθως συνοδευτική και δευτερεύουσας μέριμνας), το MCing (MC= Master Of Ceremony = Κύριος της τελετής) που είναι ομιλία μέσω μικροφώνου για την προσωπική ζωή του ομιλητή, προβλήματα της κοινωνίας και θέματα όπως οι σχέσεις των νέων, το χιούμορ και άλλα, και το γνωστό μας κγράφιτι (ζωγραφική σε υπαίθριες επιφάνειες).

Σπανιότητες εκ ...πλαστών!

Το εικονιζόμενο γραμματόσημο με τον Hans Frank, τον Γερμανό Στρατηγό Διοικητή της Πολωνίας τα χρόνια της ναζιστική κατοχής που καταδικάστηκε σε θάνατο από το δικαστήριο της Νυρεμ-

βέργης, είναι γνωστό κατασκευάσμα της πολεμικής προπαγάνδας των Δυτικών συμμάχων και δημιουργήθηκε με βάση το γνωστό γραμματόσημο των 20 gr του Χίτλερ. Ίσως είναι το σπανιότερο μεταξύ των πολυάριθμων πλαστών που παρήχθησαν αυτή την περίοδο, με τη σπανιότητά του επί επιστολής ακόμα μεγαλύτερη.

Μετά τον πόλεμο εμφανίστηκαν μερικές επιστολές του 1943, όλες σφραγισμένες χαριστικά, με εξαίρεση δύο που είχαν ταχυδρομηθεί στη Βαρσοβία στις 16 Σεπτεμβρίου και 21 Οκτωβρίου 1943. Η μία, η εικονιζόμενη, φέρει συμπληρωματικό τέλος 6 gr, δεν φέρει διεύθυνση αποστολέα, και απευθύνεται σε Γερμανό αξιωματικό, προφανώς για να προκαλέσει ανώνυμα. Την γνησιότητά της υπογράφει ο γνωστός Πολωνός πραγματογνώμων Erick Krawczyk. Πρόκειται πράγματι για μεγάλη σπανιότητα!

(από το *Notizzario Thematico del CIFT*, Αρ. 186, Δεκέμβριος 2013)

Ο Μουσολίνι έπαιζε βιολί;

Σε μία σχετικά πρόσφατη βιογραφία του το Μουσολίνι υπάρχουν αναφορές για πλειοδικτάτορα που δεν είναι ευρύτερα γνωστές. Μια από αυτές ήταν η αγάπη του για τη μουσική και ησχόλησή του με το βιολί.

Πράγματι, με μία περιήγηση στο διαδίκτυο βρίσκει πλήθος σχετικών φωτογραφιών που αποδεικνύει του λόγου το αληθές, χωρίς βέβαια να στοιχειοθετεί και τον βαθμό της εκτελεστικής του ικανότητας.

Στο εν λόγω βιβλίο αναφέρεται ότι μάλλον δεν τα κατάφερε πολύ καλά. Όμως λάτρευε το βιολί και, κάθε φορά που ένοιωθε πιεσμένος από τα προβλήματά του, το ξεκρέμαγε και άρχιζε ... το βιολί του!

Το ότι ήταν λάτρης της μουσικής είναι αδιαμφισβητούμενο. Αγαπούσε ιδιαίτερα τη συμ-

Βινιέτα προπαγάνδας για την ίδρυση σωματίων εργατριών γυναικών στην εργασία στο σπίτι.

μουσική και τη μουσική δωματίου, και πολύ περισσότερο την όπερα. Ούτε καν τα λυρικά αριστουργήματα Βέρντι και Βάγκνερ δεν εξαιρούνταν από την αγάπη—μάλλον- αντιπάθειά του. Παρόλα ταύτα, η αγάπη του για τη μουσική οφείβεται περισσότερο στην ομορφιά της οπτικής απεικόνισής της παρά στην ουσία του στις παραστάσεις της Σκάλας του Μιλάνου, η οποία ήταν συχνή.

Τώρα, πώς μπορεί να συνταιριάξει η αγάπη του για τη μουσική με την οπτική απεικόνισή της ως δικτάτορα που κρατούσε τα ηνία της χώρας; Η απάντηση είναι απλή: ο Μουσολίνι, όπως και οι άλλοι πολεμοχαρούς συγγενείς του φασιστικού καθεστώτος, όπως αυτό το οποίο υπέβαλε στην Ιταλία, η ευγένεια και τη τρυφερότητα ενός λάτρη της μουσικής. Ο Μουσολίνι, όπως και οι άλλοι πολεμοχαρούς συγγενείς του φασιστικού καθεστώτος, όπως αυτό το οποίο υπέβαλε στην Ιταλία, η ευγένεια και τη τρυφερότητα ενός λάτρη της μουσικής, είναι ερώτημα που απευθύνεται σε ...ψυχαναλυτές. Άγνωστοι είναι οι λόγοι του Κυρίου!

Μπενί-
φές του
λίας από
η ενα-

άνδρας
ώματος
κών για
(2/8/37).

πόλυτα
φωνική

λιγότε-
γήματα
πό την
παρου-
Μιλάνο

κληρό-
ενός
πώτος,
με την
ουσικής
μάλλον
αι βου-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΛΦΑΒΗΤΑ

Με τη νεολιθική επανάσταση (8000-7000 π.Χ.), οι άνθρωποι εγκατέλειψαν τη φάση του κυνηγού-τροφοσυλλέκτη και οδηγήθηκαν σε μόνιμη εγκατάσταση. Η συστηματική γεωργία και τα μεγάλα αρδευτικά έργα, η κτηνοτροφία, η βιοτεχνία, η ανακάλυψη της κεραμικής, η εμφάνιση της κατεργασίας των μετάλλων, η ανάπτυξη των οικισμών και η γένεση των πόλεων συντέλεσαν στην ανάπτυξη και μιας μορφής κοινωνικής ιεράρχησης. Τα ανώτερα στρώματα διακρίνονταν από τη μεγάλη μάζα των απλών ανθρώπων, εξαιτίας της πρόσβασης που μόνο αυτά είχαν στο αγροτικό και βιοτεχνικό απόθεμα, στα συσσωρευμένα αγαθά και στη διαχείρισή τους. Οι οικονομικές ανταλλαγές που ήταν αναγκαίες για αυτή τη διαχείριση οδήγησαν στην εμφάνιση της γραφής.

Η γραφή επινοήθηκε για να καλύψει υλικές ανάγκες, όπως η καταμέτρηση και ο υπολογισμός, για να εγγραφεί συναλλαγές και ανταλλαγές, αφού αποτελεί έναν εξυπηρετικό τρόπο για να αποτυπωθεί με οποιονδήποτε εφικτό τρόπο ο έναρθρος λόγος.

Οι αρχαιότερες γνωστές μεσογειακές γραφές είναι η σφηνοειδής στη Μεσοποταμία (Εικ. 1) και η ιερογλυφική στην Αίγυπτο (Εικ. 2). Και στις δύο αυτές χώρες, η γνώση της γραφής δεν ήταν διαδεδομένη στον πληθυσμό. Η πρόσβαση στη γραφή αφορούσε κυρίως όσους συμμετείχαν στα κοινωνικά στρώματα που κατείχαν την εξουσία: ιερατείο, θησαυροφύλακες (Εικ. 3), κρατικοί αξιωματούχοι. Η εκμάθηση γραφής και ανάγνωσης ήταν επίπονη και πολυετής διαδικασία, και αποτελούσε προνόμιο των παιδιών εύπορων οικογενειών, οι οποίες τη θεωρούσαν επένδυση για το μέλλον τους.

Αυτό το γεγονός άλλαξε χάρη στους Έλληνες. Με την εμφάνιση της δημοκρατίας, τα πολιτικά δικαιώματα και η συμμετοχή όλων των πολιτών στην εκκλησία του δήμου προϋπέθεταν τη γνώση γραφής και ανάγνωσης, αφού το σώμα των πολιτών αποτελούσε την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία.

Οι πρώτες καταγραφές ελληνικής γλώσσας είναι γνωστές ως ιερογλυφική και Γραμμική Α' (Εικ.) και εμφανίζονται περίπου το 1750-1450 και 1580-1200 στο πλαίσιο του μινωικού πολιτισμού στην Κρήτη. Τα κρητικά ιερογλυφικά έχουν προφανή επίδραση από τα ιερογλυφικά της Αιγύπτου. Είναι χαραγμένα σε πέτρα ή άργιλο και αποτελούνται από γραμμικά σημεία και ιδεογράμματα, δηλαδή σχέδια που απεικονίζουν ανθρώπους, ζώα και πράγματα ή συμβολίζουν ιδέες. Με την πάροδο του χρόνου, αυτό το εικονιστικό σύστημα έγινε γραμμικό ιερογλυφικό και, από το τέλος της 3ης χιλιετίας π.Χ., έκανε την εμφάνισή του ένα συλλαβικό σύστημα και χρησιμοποιήθηκε παράλληλα. Η Γραμμική Α', που τελειοποιήθηκε και γενικεύθηκε την περίοδο 1700-1400 π.Χ., δεν έχει ακόμη αποκρυπτογραφηθεί, αλλά φαίνεται ότι καταγράφει μια προελληνική γλώσσα.

Ως πρώτη καθαρά ελληνική γραφή θεωρείται η επονομαζόμενη Γραμμική Β' (Εικ.). Φαίνεται πως δημιουργήθηκε με αναπροσαρμογή των σημείων της Γραμμικής Α' και χρησιμοποιήθηκε ευρέως στον ελληνικό κόσμο για να καταγράφει την ελληνική γλώσσα μετά το 1450 π.Χ. Η Γραμμική Β' προέρχεται από γραφικό σύστημα με εικονογράμματα και ιδεογράμματα, αλλά στην εξέλιξή της τροποποιήθηκε και κατέληξε να γίνει γραφή φωνητική, δηλαδή κάθε γραπτό σύμβολο να αντιστοιχεί σε έναν ήχο.

Οι γραμμικές γραφές ονομάστηκαν έτσι εξαιτίας της μορφής των σημείων τους, τα οποία αποτελούν μικρές συνθέσεις από γραμμές.

Επιγραφές της Γραμμικής Β' βρέθηκαν αρχικά στην Κνωσό, σε πήλινα πινάκια και σφραγίσματα, τμήματα των αρχείων του ανακτόρου. Τα αντικείμενα αυτά διατηρήθηκαν στο χρόνο γιατί ψήθηκαν από την πυρκαγιά που κατέστρεψε τα κτίρια. Αργότερα βρέθηκαν ανάλογα δείγματα και στην Τίρυνθα, στις Μυκήνες, στην Πύλο, τη Βοιωτία, την Αττική και αλλού.

Η αποκρυπτογράφηση της Γραμμικής Β' οφείλεται στον Βέντρικς και τον Τσάντουικ, οι οποίοι, βασιζόμενοι στην ετυμολογία της ελληνικής γλώσσας, ασχολήθηκαν με την κατανόηση όσων μυκηναϊκών λέξεων διατηρήθηκαν στα υστερότερα ελληνικά.

Η Γραμμική Β' περιλαμβάνει διάφορους τύπους σημείων, όπως σύμβολα που το καθένα αποδίδει ένα ζευγάρι συμφώνου και φωνήεντος, ιδεογράμματα και συμπλέγματα εικονογραμμάτων. Όμως ο αποστασματοστικός χαρακτήρας των κειμένων που βρέθηκαν (περιληπτικά λογιστικά από αρχεία ανακτόρων) και το συλλαβικό σύστημα δυσχεραίνουν την κατανόηση των κειμένων.

Η κατεύθυνση των γραμμικών γραφών είναι από αριστερά προς τα δεξιά και τα αριθμητικά σημεία που χρησιμοποιούνται είναι εικονογράμματα-λογιστικά σύμβολα με προσδιοριστικά. Παραδίδονται και σημεία μέτρησης βάρους ή όγκου υγρών, καθώς και σημεία-σύμβολα για συντημήσεις ολόκληρων λέξεων.

Από τον 9^ο ή τον 8^ο αι. π.Χ., οι αρχαίοι Έλληνες ακολούθησαν άλλο σύστημα γραφής, τη φωνητική-αλφαβητική γραφή. Πρόκειται για σύστημα γραπτών συμβόλων, που δηλώνει με ακρίβεια ως διακριτούς όλους τους φθόγγους-ήχους μιας γλώσσας. Κάθε σημείο-γράμμα δηλώνει ένα φώνημα.

Είναι πλέον κοινά αποδεκτό ότι οι αρχαίοι Έλληνες πήραν το αλφάβητο από τους Φοίνικες. Η μυθική παράδοση το αποδίδει σε μυθικά πρόσωπα. Σύμφωνα με αυτήν, ο Φοίνικας Κάδμος έφερε τα 16 πρώτα γράμματα στη Θήβα. Έπειτα, ο Παλαμήδης πρόσθεσε άλλα τέσσερα κατά τον Τρωικό Πόλεμο και, αργότερα, ο ποιητής Σιμωνίδης ο Κείος άλλα τέσσερα. Παρατηρούμε όμως ότι και ο μύθος περιέχει στοιχεία της ιστορικής αλήθειας: οι Έλληνες μετέτρεψαν το φοινικικό αλφάβητο σε φωνολογικό, μετασχηματίζοντάς το για να καταγράψουν τη δική τους γλώσσα. Όλα τα στοιχεία συνηγορούν γι' αυτή την άποψη, όπως μορφή, τάξη και ονόματα των γραμμάτων, κατεύθυνση της γραφής, αλλά και η άποψη του Ηροδότου ο οποίος ονόμαζε τα ελληνικά γράμματα "Φοινικία" γράμματα.

Τα παλαιότερα μνημεία του ελληνικού αλφαβήτου είναι η επιγραφή σε οινοχόη από το Δίπυλο του Κεραμεικού στην Αθήνα και ένα

επίγραμμα πάνω σε σκύφο από τις Πιθηκούσες της Ιταλίας, που ανάγονται στο δεύτερο μισό του 8^{ου} αι. π.Χ. Μέχρι τον 6ο αι. π.Χ., φαίνεται πως οι αρχαίοι Έλληνες έγραφαν από τα δεξιά προς τα αριστερά, όπως και οι Φοίνικες, με συνεχή γραφή χωρίς διακοπή λέξεων ή φράσεων. Έγραφαν επίσης "βουτροφιδόν", δηλαδή όπως η κίνηση των βουδιών για το όργωμα του χωραφιού. Αργότερα, για λόγους πιθανόν ευκολίας, έγραφαν όπως και σήμερα, από τα αριστερά προς τα δεξιά.

Η καινοτομία του ελληνικού αλφαβήτου υπήρξε η ακριβής και διακριτή καταγραφή όλων των φωνηέντων, μέσω της οποίας αποτέλεσε τον πρόδρομο όλων των σύγχρονων δυτικών αλφαβήτων.

Από νωρίς εμφανίστηκαν στην Ελλάδα αρκετές τοπικές παραλλαγές αλφαβήτων, που οι επιστήμονες κατέταξαν σε τρεις μεγάλες ομάδες:

Α) τα αλφάβητα των νησιών του Αιγαίου –Κρήτη, Θήρα, Μήλος

Β) τα ανατολικά αλφάβητα –δυτική ακτή Μικράς Ασίας, νησιά ανατολικού Αιγαίου, ΒΑ Πελοπόννησος, Ιόνια νησιά και πόλεις της Μεγάλης Ελλάδας

Γ) τα δυτικά αλφάβητα –Ηπειρωτική Ελλάδα, Εύβοια και αποικίες τους στην Ιταλία.

Με τον πρώτο αποικισμό, δηλαδή τη μετανάστευση Ελλήνων προς τη Δύση, το χαλκιδικό αλφάβητο μεταφέρθηκε στην Κάτω Ιταλία και σε άλλες περιοχές και αποτέλεσε τη βάση για το μεταγενέστερο λατινικό αλφάβητο (βλέπε το λατινικό L και R κ.ά.).

Το πληρέστερο ελληνικό τοπικό αλφάβητο ήταν της Μιλήτου, με 24 γράμματα. Το 403, όταν άρχοντας ήταν ο Ευκλείδης, καθιερώθηκε στην Αθήνα μετά από πρόταση του πολιτικού Αρχίνου και, ως ιωνικό αλφάβητο, από τον 4^ο αι. καθιερώθηκε σε όλες τις ελληνικές πόλεις αντικαθιστώντας κάθε τοπικό. Η γραφή αυτή είχε μόνο κεφαλαία, που η μορφή τους εξελίχθηκαν με τον καιρό. Το γράμμα F (δίγαμμα), για παράδειγμα, δεν διατηρήθηκε.

Οι Έλληνες χρησιμοποίησαν τα γράμματα και ως αριθμούς, με δύο συστήματα αναγραφής των αριθμών: το αλφαβητικό και το ακροφωνικό, όπου κάθε αριθμός συμβολιζόταν με το αρχικό γράμμα του ονόματός του. Το αλφαβητικό σύστημα καθιερώθηκε ολοκληρωτικά από το 100 π.Χ. περίπου και διατηρήθηκε

μέχρι το τέλος του βυζαντινού κόσμου.

Οι αρχαίοι Έλληνες έγραφαν σε ξύλο, κερί, δέρμα, πάπυρο, πέτρα, πηλό, αγγεία και σε τμήματα αγγείων που λέγονταν όστρακα. Από τις συνηθέστερες επιφάνειες γραφής ήταν το "λευκώμα", δηλαδή ένα ξύλινο πινάκιο με λεπτό στρώμα γύψου στην επιφάνεια, πάνω στο οποίο έγραφαν με χρώμα. Τα λευκώματα ήταν λιτά και προσιτά – επιπλέον, μπορούσαν να ενωθούν μεταξύ τους και να αποτελέσουν ένα πολύπτυχο που ανοιγοκλείνει. Τέτοια χρησιμοποιούσαν οι μαθητές για την αντιγραφή κειμένων, ενώ άλλοτε μπορούσε το άνοιγμά τους να σφραγιστεί, αναγκαζόταν να διαφυλαχθεί η πρόσβαση στο περιεχόμενο. Εκτός από το λίθο, φαίνεται πως τα δημόσια κείμενα, τα ψηφίσματα ή οι νόμοι γράφονταν και στα λευκώματα. "Αναγράψαι εις το δημόσιον" είναι μια συχνή φράση που απαντά σε ψηφίσματα και σημαίνει την καταγραφή της απόφασης ώστε να είναι σε κοινή θέα. Αυτό γινόταν κατορθωτό και με την αναγραφή των αποφάσεων σε λευκούς τοίχους δημόσιων κτηρίων, οι οποίοι μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν επανειλημμένως.

Οι κέρινες πινακίδες, δηλαδή ξύλινα πινάκια γεμάτα κερί, τα οποία χαράζονταν και σβήνονταν εύκολα, είχαν ευρεία χρήση ως επιφάνειες γραφής, όπως και τα όστρακα. Τα τελευταία, πολυάριθμα σε μια σειρά χρήσεων από προσωπικά σημειώματα έως ψήφους οστρακισμού, απαντούν ως μνημεία γραπτού λόγου σε όλο το εύρος του αρχαίου κόσμου. Κείμενα γράφονταν και σε διφθέρες, δηλαδή κατεργασμένα δέρματα, ή σε πάπυρο* ωστόσο, στον ελλαδικό χώρο δεν σώζονται ιδιαίτερα δείγματα, εξαιτίας των κλιματολογικών συνθηκών, μη ευνοϊκών για τη διατήρησή τους. Ως επιφάνεια γραφής χρησίμευαν ακόμη και μεταλλικά ελάσματα, όπως εκείνα που χρησιμοποιούσαν στο μαντείο της Δωδώνης για την καταγραφή των ερωτήσεων, είτε με εγχάραξη είτε με σίξη στο πίσω μέρος της μεταλλικής επιφάνειας.

Σε αντίθεση με το δέρμα και τον πάπυρο, τα σωζόμενα κείμενα σε λίθο είναι πάρα πολλά. Οι επιγραφές χαράζονταν στην πέτρα και συχνά χρωματίζονταν τα γράμματα, ώστε να είναι ευανάγνωστα. Οι ελληνικές επιγραφές αποτελούν πλούσιο αρχείο πληροφοριών για τη ζωή της πόλης, αφού στα κείμενά τους

περιλαμβάνονται ψηφίσματα, αποφάσεις, διατάγματα, συνθήκες, συμμαχίες, νόμοι, χρησμοί, πράξεις απελευθέρωσης δούλων, κατάλογοι διάφορων ειδών, επιτύμβια κείμενα, αναθηματικά κείμενα, αφιερώματα προς τους θεούς, πράξεις προς τιμήν ενός προσώπου, οικοδομικά κείμενα σχετικά με κτήρια, υποχρεώσεις κατασκευαστών ή τεχνικές λεπτομέρειες εργασιών, αναγνωστήρια για μικρά παιδιά, ερωτικά κείμενα ή προσωπικές σημειώσεις και κάθε είδους προσωπικό έγγραφο.

Η άνθηση της δημοκρατίας και ο ταχύτατος πολλαπλασιασμός των διοικητικών, πνευματικών, αλλά και καθημερινών αναγκών συνέτειναν στο να εξελιχθεί η μορφή της γραφής σε τύπους. Η μνημειακή γραφή των λίθινων επιγραφών διατηρεί τα σχήματα και τη μορφή των γραμμάτων αναλλοίωτα για μεγάλο διάστημα, ενώ η γραφή των χειρογράφων είναι περισσότερο καλλιγραφική: μεγέθη και αποστάσεις στους χαρακτήρες υπολογίζονται και σχεδιάζονται με βάση ένα προσδοκώμενο διακοσμητικό αποτέλεσμα. Σε χειρόγραφα ιδιωτικού χαρακτήρα συναντά κανείς γρήγορες και ανάλαφρες γραφές, συνήθως του τύπου που ονομάζεται επισεισορμένη, δηλαδή με απλουστευμένους χαρακτήρες οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους και δεν ξεχωρίζουν. Αυτό το τράβηγμα των σχημάτων αναγγέλλει και τη μεσαιωνική γραφή που πρόκειται να ακολουθήσει.

Η γραφή στην πορεία του χρόνου αποδεικνύεται συντηρητική, δηλαδή κρατά την ιστορική ορθογραφία και κατά βάση τις ιστορικές μορφές των αλφαβητών, και δεν αντιστοιχεί πάντα άμεσα και ευθύγραμμα με τις αλλαγές στη γλώσσα.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Με την ευκαιρία της δημοσίευσης του παραπλεύρως πλάνου, παρουσιάζουμε μία σχετική σειρά που πρόσφατα εξέδωσε η Νότια Αφρική και που που σίγουρα θα ενδιαφέρει όσους κάνουν συλλογή με σιδηροδρόμους. Για διευκόλυνση της περαιτέρω έρευνας παραθέτουμε τους σχετικούς τύπους. Στο διαδίκτυο υπάρχει πλούσια πληροφόρηση.

Τύπος

1. NATAL 0-4-0 (1860, Ηνωμένο Βασίλειο)
2. NGG 16 Garratt 2-6-2+2-6-2 (1937, Η.Β.)
3. 24 2-8-4 μέσης δύναμης (1948, Η.Β.)
4. 28 4-8-4, (1953-1955, Η.Β.)
5. 26 4-8-4 (1980, Η.Β.)
6. GMA/M Garratt 4-8-2+4-8-4 (Η.Β., 1954-59)
7. 35 Co-Co Diesel Electric Locomotive (1972, ΗΠΑ)
8. 9E Co-Co 50 KV ac Electric Locomotive (1920-1970, ΗΠΑ)
9. 19E Bo-BoDual Voltage Electric Locomotive (Ιαπωνία, 2009)
10. Gautrain Electrostar Bo-bo (2010, Η.Β.)

Τα χαρτόσημα και φιλοτελική τους χρήση.

Όπως όλοι γνωρίζουμε, τα χαρτόσημα έχουν συνήθως την μορφή αυτοκόλλητης ετικέτας. Συναντώνται σε ποικίλες μορφές και σχήματα που, στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι παρόμοια με αυτά των γραμματοσήμων. Χρησιμοποιούνται για την πιστοποίηση καταβολής φόρων ή τελών σε έγγραφα, όπως συμβολαιογραφικές πράξεις και πιστοποιητικά, στον καπνό, σε αλκοολούχα ποτά, σε ναρκωτικά και φάρμακα, στα τραπουλόχαρτα, σε άδειες κυνηγιού, άδειες κατοχής πυροβόλου όπλου και πολλά άλλα, σύμφωνα με τους νόμους κάθε χώρας.

Είναι προφανές ότι τα χαρτόσημα είναι κατ'

Βρετανικό χαρτόσημο (αριστερά) που χρησιμοποιήθηκε ως γραμματόσημο (μέσον και δεξιά).

αρχή ακατάλληλα για ταχυδρομική και, κατά συνέπεια, φιλοτελική χρήση.

Εντούτοις, υπάρχουν περιπτώσεις χαρτοσήμων που είναι άριστα αξιοποιήσιμα. Τέτοια είναι:

- Τα κανονικά γραμματόσημα που χρησιμοποιήθηκαν και ως χαρτόσημα.
  - Οι εκδόσεις που συνδυάζουν και τις δύο χρήσεις, όπως εκείνες της Μ. Βρετανίας "Postage & Revenue" (γραμματόσημο και ένσημο), οι οποίες απαντώνται επίσης σε εκδόσεις Νοτίου Αφρικής, βρετανικών αποικιών και αλλού.
    - Οι εκδόσεις χαρτοσήμων που σε ορισμένες περιπτώ-

"POSTAGE & REVENUE"
Γραμματόσημα, μαζί και χαρτόσημα..

Χαρτόσημα που επισιμάνθηκαν το 1917 και χρησιμοποιήθηκαν ως γραμματόσημα Κοινωνικής Πρόνοιας (Κ.Π.).

Πέντε χαρτόσημα με θέματα που μάλλον δεν συναντώνται αλλού και ίσως θα μπορούσαν να έχουν θεματική χρήση.

σεις και κάτω από ειδικές συνθήκες χρησιμοποιήθηκαν και ως γραμματόσημα, άλλοτε με την προσθήκη επισήμανσης και άλλοτε χωρίς καμία προσθήκη. Παραδείγματα υπήρξαν στη Μ. Βρετανία, στην Ελλάδα και αλλού.

Αυτά τα χαρτόσημα είναι άριστα εκθέσιμα για την υποστήριξη θεματικών πληροφοριών. Ωστόσο, για να αποδεικνύεται η ταχυδρομική τους ιδιότητα πρέπει να βρίσκονται επί επιστολής, ή να είναι σφραγισμένα με καθαρή και ευκρινή ταχυδρομική σφραγίδα, ή να φέρουν γνήσια επισήμανση αν επισημάνθηκαν προτού χρησιμοποιηθούν ως γραμματόσημα.

Τέλος, οι κανονισμοί της FIP αφήνουν ένα ακόμα παράθυρο ανοικτό για την θεματική χρή-

Χαρτόσημο φορολογίας φαρμάκων με σαφή ένδειξη: Όχι για ταχυδρομική χρήση.

ση χαρτοσήμων: Εκτός από το ότι "Επιτρέπονται εφ' όσον έχουν χρησιμοποιηθεί ταχυδρομικά ή έχουν ισχύ ταχυδρομικών τελών", οι κανονισμοί αναφέρουν επίσης ότι "Τα φορολογικά χαρτόσημα επιτρέπονται σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν είναι τα μόνα που μπορούν να υποστηρίξουν ένα σημαντικό θεματικό σημείο".

Ωστόσο, είναι γεγονός ότι πολύ σπάνια θα ανατρέξουμε σε χαρτόσημο για την τεκμηρίωση μιας πληροφορίας. Όλο και κάποιο ταχυδρομικό αντικείμενο θα υπάρχει για να μας καλύψει.

Γραμματόσημα "Μεσολυμπιάδας" (1906) χρησιμοποιημένα ως "χαρτόσημα εκπαιδευτικών τελών". Ένα φέρει ειδική επισήμανση. Τα άλλα όχι.

